

A kamerával úgy kell bánni...

A Bolyai Filmműhely tíz éve

(2005–2015)

A kamerával úgy kell bánni...

Képszerkesztő Megyeri Gábor

A kötet megjelenését támogatta
a Bolyai Farkas Alapítvány, a Szekeres László Alapítvány,
a Bethlen Gábor Alap és a Vajdasági Magyar
Művelődési Intézet

A kamerával úgy kell bánni...

A Bolyai Filmműhely tíz éve
(2005–2015)

Szerkesztette
Horváth Mihály és Póth Imre

Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium
Zenta, 2015

„Mindenki tudja és elismeri, hogy a film-
művészet a nagy tömegek szellemére
nagyobb befolyással van minden
más művészetnél. De senki
sem ismeri el azt, ami pe-
dig ebből szükségképpen
következik, hogy érte-
nünk kell a filmhez, a
hozzáértő műveltség
irányító ízlésével
felkészülve, hogy
ne legyünk kény-
re-kedvre kiszol-
gáltatva korunk
legsajátosabb nagy
szellemi befolyásá-
nak, mint valami
oktalan elemi hata-
lomnak. Nem kell-e
ismernünk törvényeit
és lehetőségeit, hogy
ellenőrizhessük és irányít-
hassuk a legnagyobb szellemi
tömeghatást, mely az emberi kul-
túra történetének folyamán valaha is
fellépett.”

Valaaj Vilas

És munkához láttunk

Póth Imre mentor előadása a nyári filmtáborban (2007. augusztus 10.)

Így kezdődött

A múltkoriban baktattam fel a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium lépcsőin, és rápillantottam arra a nagyméretű, piros alapú képre a második emeleten... A kép egy csomó diákot ábrázol, akik a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium lógóját mint valami sárkányt eregetik az égbe. Nyilvánvaló a kép szimbolikája. A kép több mint tíz éve lóg a folyosó falán, és már annyira megszoktuk, hogy alig figyel fel rá valaki, esetleg az újonnan beiratkozott tanulók.

Közben eszembe jutott a nap, amikor tíz évvel ezelőtt először láttam a képet. Végiggondoltam, szinte magam sem hiszem el, hogy a véletlenek milyen összecsapása kellett ahhoz, hogy létrejöjjön ez a filmműhely. Milyen sok HA merült fel abban a fél órában, amit akkor ott, a gimnáziumban eltöltöttem!

Nyári nap volt, előzőleg a zentai Népkertben forgatunk a Duna TV számára egy riportot. Amikor befejeztük, volt még egy kis időnk, a szerkesztő azt mondta, menjek vele, csinálunk egy beszélgetést a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium igazgatójával a múlt évi tevékenységről. És itt az első HA! Ha nem lett volna időnk, a szerkesztő nem javasolta volna az interjú elkészítését.

Gajda Attila igazgatót elértük telefonon, ráért bejönni az iskolába. Az interjú folyamán többek között elmondta, hogy mivel ez bentlakásos kollégium, a diákokat délutánonként foglalkoztatni kell valamivel. A különböző emelt szintű pótórák mellett van több szakkör is, színjátászó, zenei, képzőművészeti, fotós. Erre és rákérdeztem:

– Van-e filmes, videós szakkör?

– Hát az nincs – felelte.

– És miért?

– Mert nincs, aki tanítaná.

– Csináljunk? – kérdeztem.

És elmondtam, hogy Horváth Mihály barátommal és munkatársammal már tíz éve az újvidéki felnőttképző szabadegyetemen a kezdő kameramanokat és operatőröket tanítjuk. Egyedül nem vállalnám.

Az igazgató úr pillanatnyi gondolkodás után rábólintott:

– Hát jó, csináljunk filmszakkört is.

És most utólag belegondoltam: HA akkor nem találjuk meg az igazgató urat, HA nincs módjában bejönni az iskolába, HA nem beszél a szakkörökről, HA én tétovázok, és nem kérdezek rá, hogy csináljunk-e filmszakkört, HA az igazgató úr nem tartja érdekesnek a javaslatot, és nem ismeri fel az ebben rejlő lehetőségeket, HA... Akkor bizony nem lett volna filmműhely.

Úgy váltunk el, hogy a tanév elején halljuk egymást. De azért nem nagyon reménykedtem, mert HA az igazgató úr időközben meggondolja magát... Mihály barátomnak nem is szóltam akkor erről. Aztán szeptember közepén csörgött a telefon, egy kedves női hang közölte, hogy a Bolyai igazgatója szeretne velem beszélni.

– Akkor csináljuk a filmszakkört, vagy nem? Mire várunk? – hallottam a drót másik végéről.

Hát így kezdődött!

De ha már kitaláltuk, és volt egy olyan közeg, amelyik befogadott, csinálni is kellett.

És munkához láttunk.

Heti egy alkalommal volt lehetőségünk foglalkozni azzal az 5-6 diákkal, aki jelentkezett. (Hamarosan kiderült, hogy ez korántsem elegendő, de ez még a mai napig is így van.)

Először is programot kellett írni. A szabadegyetemi program tartalmilag jó volt, viszont módszertanilag nem felelt meg, hiszen középiskolában még nem tanítottunk. Elmúlt jó néhány hónap, amíg kikristályosodott, hogyan kell az anyagot előadni, hiszen a tanulók többségének még fényképezőgép sem volt soha a kezében. Rájöttünk, hogy a gyakorlatra kell helyezni a hangsúlyt, nem elhanyagolva az elméleti tudnivalókat.

Megkönnyítette a munkánkat, hogy a diákok fogékonnyak voltak az újra, és műszaki beállítottságuk révén nagyon hamar elsajátították a kamerakezelést. Hamarosan csatlakozott a szakkörhöz Megyeri Gábor informatikusmérnök, aki az igen fontos utómunkálatokban, a számítógépes vágásban adott útmutatásokat. Ráadásul befogadta a filmműhelyt, és mind a mai napig megosztja velünk igencsak szűkös irodáját.

A továbbiakban jómagam, Horváth Mihály és Megyeri Gábor mentorokként vezettük a filmszakkört. Eleinte

a mentorok műszaki felszerelésével folyt a munka, amíg az iskola nem szerezte be első kameráját, a Canon XM-2-est. Számítógépből pedig volt elegendő az iskolában, csak a vágóprogramot kellett bejátszani.

Már az első tanévben is készültek kisebb filmetűdök, főleg kollégiumi életüket örökítették meg a diákok. Az volt a célunk, hogy a filmkészítés minden fázisába belekóstoljon minden diák, majd lassan kialakult, kinek mihez van hajlama: operatőri munkához, rendezéshez, vágáshoz, színészkedéshez.

Az első tanév befejeztével két diák, Zsolnai Ákos és Horvát Benjamin már részt vett a nyári kanizsai videotáborban. Több projektumban is közreműködtek mint operatőrök, majd elkészítették a *Varázslatos vesszők* című portréfilmet egy kosárfonómesterről. A tábor utolsó napján megtartott megmérettetésen pedig a második díjat érdemelték ki. Ezzel a díjjal kezdődött a filmszakkör sikereinek a sorozata.

És így folytatódott.

A következő években sokasodtak a filmező tanulók, szaporodtak a filmek, jöttek az elismerések, díjak. A szakkör felvette a Bolyai Filmműhely nevet, ezzel is utalva a munka komolyságára és a sikerekre.

Póth Imre

Koltai Róbert a filmműhely vendége (2008. március 5.)

Első generációs diákunk, Zsolnai Ákos ismerkedik az állvánnyal (2005. december 7.) ■■■ Első generációs diákunk, Volenter Tamás gyakorol (2005. december 7.) ■■■ Első generációs diákunk, Horvát Benjamin gyakorol (2005. december 7.)

Tíz év

Azt mondják, az ember élete egy pillanat az örökkévalósághoz képest. Akkor tíz év szinte semmi?! Az idő mértekegységével mérve lehet, hogy így van, de ha hasznos tartalommal töltjük meg, akkor már súlya is van.

Egyik tartalom a szakma szeretete! Ez mellett kitarítani minden viszontagság és nehézség ellenére, a legszebb erőt adó tevékenység. Amikor azonban több évtizedes televíziós tevékenységem után Póth Imre kollégám javaslatára újabb feladatra vállalkoztam, rájöttem, hogy létezik más erőt adó tevékenység is: a szakmai tudás továbbadása oktatással, neveléssel. Ezt a lehetőséget Gajda Attila, a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium akkori igazgatója teremtette meg, aki nyitott, dinamikus vezetőként megértette az új idők szavát. Megértette, hogy az audiovizuális kommunikáció érájába léptünk, megértette, hogy az új eszközök, mint mindig az emberiség történetében, kiterjesztik képességeinket, a jövő nemzedékeinek lehetőségeit.

Számomra csodálatos érzés volt már az első találkozás a filmkészítés iránt érdeklődő tanulókkal. Jó volt látni azt a sok kíváncsi szempárt, akikkel már az első órán sikerült megértetni, hogy olyan beavatottai lesznek a filmszakma világának, akik megtanulják, hogy a kép és a hang segítségével üzeneteket küldhetnek a nézőknek, kérdéseket tehetnek fel, társadalmi problémákra mutathatnak rá, megismerhetik az audiovizuális tömegtájékoztató módszereit, érzelmeket, gondolatokat ébreszthetnek, értékeket menthetnek meg az elmúlástól. Tehetséggondozó gimnáziumunk diákjai – mint manapság a legtöbb fiatal

– természetesen bizonyos előtudással már rendelkeztek. Ez megkönnyítette munkánkat, de ahogy a szobrászok mondják, mit ér a legszebb márvány, ha nincs kifaragva! Rendszerbe kellett foglalni, bővíteni a tudásukat, de a nevelésükről sem feledkeztünk meg.

Itt nem a viselkedésükre gondolok, hiszen szüleiktől kiváló otthoni nevelést kaptak, ami a munkához való hozzáállásukból és a tisztelet tudás magas színvonalából látszott már az első nap. A filmszakma segítségével értették meg, hogy mennyire fontos a csapatszellem, mert a filmkészítés csapatmunka. Ezért érezhették meg, hogy az életben a mindenkori közösséget összetartó erőnek milyen óriási jelentősége van.

„Hej, az idő hogy lejár!” – mondta a költő. Most én is azt mondom. De tartalmas tíz év áll mögöttünk, és nem érzem az idő múlását. Büszkeségeink, a tanulóink töltötték meg csodálatos tartalommal az elmúlt tíz évet. Az első nemzedéktől a mai napig folyamatosan hozták az elismeréseket, a díjakat a hazai és a külföldi filmszemlékről. Ami pedig igazán szívet melengető számomra, hogy régi diákjaink továbbviszik iskolánk jó hírét a világba, és igyekeznek átadni azt a szellemiséget, amit megtanultak a filmvilág titkairól a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium filmműhelyében.

Kedves diákjaim, büszke vagyok rátok!

Bármerre visz a sors majd benneteket, jusson eszetekbe az alábbi intelm:

Elöl menni, és nem elfáradni!

Horváth Mihály

Lejkauf István és Kecsenovity Egon ismerkedik a többkamerás tévérendszer működésével (2009. március 2.) ■■■ Gyakorlati oktatás a filmműhely audio-video mixerével. Balról jobbra: Kiss Júlia, Gyorgyevics Katalin, Berec Alexandra és Horváth Mihály mentor (2009. március 2.)

Az album

*Az albumot lapozom én
Mennyi kép – ezer emlék
Miről mesél?*

(Modern Hungária)

Egy fényképalbum, amelyikbe 2005 szeptemberében kerül az első kép, amikor is a vajdasági Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumban egy máig egyedi dolog indul útjára, elkezd működni az iskola filmes szakköre.

A gimnáziumnak akkor még csak három tagozata, 60-nál is kevesebb tanulója van. Póth Imre nyugalmazott operatőr riportfilmet készít az év nyarán az intézményről, és mint lehetőséget megemlíti a filmszakkört az akkori igazgatónak, Gajda Attilának.

Mivel a tanulók között vannak néhányan, akik már az előző évben is szívesen foglalkoztak volna filmezéssel, így szeptemberben elkezd működését délutáni foglalkozásként a filmes szakkör. Póth Imre mellett bekapcsolódik a munkába Horváth Mihály televíziós rendező, valamint az intézmény részéről Megyeri Gábor műszaki vezető is. Pár találkozás után kiderül, hogy a csoportnak szüksége lesz egy komolyabb kamerára.

Az akkori pénzügyi helyzet a kamera beszerzését egészen 2006 tavaszáig nem teszi lehetővé, addig a két előadó, Imre és Mihály saját felszerelését bocsájtja az oktatás szolgálatába. 2006 tavaszán megtörik a jég, és megérkezik egy Canon XM-2-es kamera egy számítógép kíséretében a filmszakkör részére. Sajnos a kamerához kiegészítő tartozékok nem érkeznek, de ennek ellenére nagy az öröm. A nyár folyamán a kanizsai filmtáborban elkészül a bolyais diákok első dokumentumfilmje, melyet a közönség második díjjal jutalmaz.

A következő tanévnyitóra megérkeznek a kamerához a kiegészítők, így a szakkör elkezdheti a fontosabb iskolai események rögzítését is. A tanév folyamán több rövidfilm készül, és így már van mivel benevezni a tavaszi KSZFV-ére. A siker persze nem marad el. Ezen felbuzdulva a következő tanévben két tanuló, Egon és Ákos az animációs filmet kezd el forgatni.

Lassan, kockáról kockára életre kel Kicsi Klájd, akinek meghatározó szerep jut az akkor már Bolyai Filmműhely nevet viselő szakkör technikai felszereltségének bővítésében. Kicsi Klájd nyer a 2008-as KSZFV-n, és Imre tanár úr bátor ötletének köszönhetően még ugyanabban az évben benevezik a lakiteleki Kistérségi és Községi Televíziók Filmszemléjére. És megtörténik az, amire senki sem számít: Klájd bekerül a döntőbe, és meghívják a két alkotót a szemlére. A zsűri tagjai meglepetten veszik tudomásul, hogy két középiskolás matekos diák ilyenre képes, és így nekik ítélik a szemle fődíját. A díj egymillió forint, ami a filmműhely számára egy újabb kamerát jelent.

A kameraválasztás nem kis fejtörést okoz a műhely vezető tanároknak, szem előtt kell tartani, hogy rövidesen technológiai változások következnek a filmkészítés terén. Rövid egyeztetés után egy Sony HDR-FX7 típusú kamerára és hozzá egy Manfrotto kameraállványra esik a választás.

A felszerelés érkezését mindenki nagy izgalommal várja, de legjobban talán mégis Lejkauf Pityu az, aki minél előbb szeretne már vele dolgozni. 2009. március 15-ére megérkezik a várva várt kamera.

A 2008-as és a 2009-es évekről elmondható, hogy a filmműhelyben a műszaki fejlődés évei voltak. 2008-as tanév kezdetére megérkezik egy kisebb hangosítás, így már a rendezvényeken és előadásokon a közönségnek is

A négy kamerával történő felvételezés irányítása a vezérlőből. A képen: Megyeri Gábor, Hévizi Heléna és Szabados Noémi (2011. június 16.)

élvezhetőbbé válik az előadás, a filmesek szempontjából pedig minőségesebbé válik a hangrögzítés. Innen kezdve egy-egy eseményen egyre több filmespalántának jut feladat, mivel a hangosítást is felügyelni kell. A gimnáziumban számos előadást tartanak különböző szakemberek, és a sorozat 1-2 előadás után a K-11 nevet veszi fel. Az előadások és az iskolai események rögzítése mind feladattá válik a filmműhelynek. Hogy mindezeket feladatokat a filmműhely gyorsan és minőségesen el tudja látni, 2009 tavaszán komoly műszaki fejlesztésre kerül sor. A filmműhely felszerelése egy analóg, négycsatornás videomixerrel, Sony DSR rögzítővel, drót nélküli gombmikrofonnal, valamint két 500 W-os diffúz reflektorral bővül.

Sajnos ezt követően több éven át nem jut pénz komolyabb műszaki fejlesztésre a filmműhely háza táján, pedig a filmesek fesztiváli sikereikkel bőven rászorgálnának. A jég 2014 őszén törik meg, mikor a Bolyai Farkas Alapítvány és az amerikai Fable Alapítvány jóvoltából a filmműhely egy Sony HXR-NX3 kamerát kap, mely kielégíti a filmzés mai műszaki követelményeit.

Remélhetőleg egyszer majd felismerik a különböző döntéseket hozó emberek az ilyen jellegű tevékenységek jelentőségét, és segíteni fogják a fiatalok fejlődését a műszaki háttér biztosításával.

MSc. Megyeri Gábor

A Bolyai Filmműhely bemutatja

Tíz év h-arcai

(Belső. Színházterem, Zenta, 18.00 óra. Az első sor közepe táján egy középkorú, öszülő arc mélézik.)

Tíz év. Tíz hosszú év. Mégis milyen gyorsan elmúlik. Egy tízéves gyermek születésnapjára összejönnek a rokonok, a torta mellett elkezdődnek a sztorizgatások... Emlékeztek arra?

Egy piciny tehetséggondozó műhely életében mit jelenthet az, ha betölti a tizedik évét? Nagykorúságot, kalapemelést, mérföldkövet, kopjafát? Kinek mit. Attól függ, a kamera és a munka melyik oldalán állt. De a nézőnek mit jelenthet? És mit jelenthet majd annak a nézőnek, aki még meg sem született, csak majd 10 vagy 100 év múlva néz meg egy alkotást a 10 évecske teremtéséből. Megjósolhatatlan az értéke ennek a 10 évnek.

Tíz év. A sztorizgatások során a családban előkerülnek a régi fényképalbumok, CD-k, USB-k, mappák. Újabb és újabb történetek elevenednek fel. Igazukat bizonygatják a nagyszülők. Az nem is úgy volt! Előkerülnek a mozgóképek is, a házi videók bizonyítékul. Nekünk már akkor olyan kameránk volt ám, elsőnek a faluban!

Úristen, 10 év, mennyit változott a technika 10 röpké év alatt! Ma már minden taknyos a zsebében hordoz akár két kamerát is egy herkentyűben, amelyik százszor jobb minőségben fotóz, filmez, vág, szerkeszt, vetít, szól, mint néhány évtizeddel ezelőtt a profi cuccok. Ma már bárki csinálhat filmet. Ma már főszereplő mindenki a térfigyelő kamerák erdejében. Semmilyen esemény nem maradhat dokumentálatlanul. Ma már a képi kommunikáció min-

dent maga alá gyűr. Mégis a film mint eszköz idegen test a modern oktatási rendszerünkben. Ma már a valódi filmműhelyek nem is léteznek talán. Nem értem én ezt a világot. Fel sem tudom fogni 10 év múlva hová fog a technika fejlődni. Én a VHS világában váltam felnőtté, és már az is csoda volt.

Tíz év. Komoly évforduló. Díszes színházterem, neves vendégek, politikusok, közéleti személyek, ismeretlen arcok és megannyi ismerős! Hirtelen, de népszerűek lettünk! Igen, a kaja is finom lesz. De a teremben kialszanak a fények, a reflektor a pódium közepére irányul, tiszta Oscar-gála. Jó is lenne. Jönnek a beszédek, remélem, vetítenek is valamit. De az én fejemben már elindult a film, csak vissza kell még tekerni a szalagot. Indul a burleszk, megszűnik az idő... Megint déjà vu érzés, de hát hányszor voltunk már itt...

(Belső. 3 x 3-as iroda, nappal. Könyvek katonás rendben, pár kép a falon. Nagy fehér ember magyaráz kis szőke embernek, nekem.)

KIS SZŐKE Aszta, tiszta ősz a halántékom! És az arcom... az nem az enyém, jócskán vasalatlan. A tükörben egész más. Hú, és a hangom... Az sem az enyém! Ennyire rossz szinkront! Feliratozni kéne!

NAGY FEHÉR *(aggódva)* Ősz Szakáll még beteg, nem tetszik ez nekem. Remélem, meglesz a pénz az ünnepségre, megígérték. Hogy tetszik a koncepció?

KIS SZŐKE *(elkeszen nyomja, mint süket a csengőt)* Nagyszerű, de lenne azért pár ötletem még...

(Belső. 3 × 3-as iroda nappal. Az asztalon iratkupacok, csupasz falak)

NAGY FEHÉR *(aggódva)* Úgy néz ki, nem lesz az idén téli tábor, de a Rendszeres Gazdánk felhívott telefonon!

KIS SZŐKE *(lelkésítően)* Márpedig tábornak lennie kell!

(Belső. 3 × 2-es iroda éjjel, 01.48 óra. Az asztalon és mindenhol égő gépek, falakon és mindenhol kazetták)

KIS SZŐKE *(gyanakodva benyit)* Mi az ördög folyik itt?
HÁROM ÖSSZEREZDÜLT ARC
(egy sírós, egy mosolygós és egy álmos) Semmi, tanár úr, csak be kell fejeznünk még ezt az anyagot! Holnap lejár a pályázati határidő! A Rendszeres Gazdánk megengedte...

(Külső. Bátkai komp nappal, 8.00 óra. Kicsit borongós nyári reggel. Tisza, traktor pöfög, bicikli feltol, Asszony kosarakkal, Férfi kapának dőlve. A Kompos kötelet old. Terepjáró befut. Apró Arcok ugrálnak ki belőle)

FÉRFI Nézd má, Maris, benne lészünk a tévébe!

ASSZONY Most asztán vigyázz, mit beszélsz!

KOMPOS Bészállás, gyerekeim, mirű meséjtek há nekték?

(Belső. Temerin, Művelődési Ház, 16.00 óra. Több tucatsnyi néző, a vetítővászon már áll, a pódiumon az utolsó

simítások zajlanak. Kis Szőke besurran a terembe, de kiszúrják)

HELYI GAZDA Isten hozta, igazgató úr, üljön ide előre, mindjárt vetítjük is a kisfilmeket!

KIS SZŐKE Köszönöm szépen, de nem vagyok már igazgató, és csak itt hátul megállnék, ha lehet...

(Belső. Zalaegerszeg, filmszínház, 16.00 óra. Filmszemle, díjkiosztó gála. Izgatott Arcok)

HELYI GAZDA *(feszültséget gerjesztve)* ...és az idei filmszemlénk különdíját... *(hatásszünet... kivárás... csend)* ...a zentai Bolyai Filmműhely... *(robbanás, bolyais Arcok felugranak, ujjongnak, rohannak ki az óriási ajándékosárért és a plakettért, a nézőtérén taps, Nagy Fehér, Kis Szőke szintén ujjong)*

(Belső. Városháza nappal. Kis Szőke a Városgazdára vár az ajtaja előtt. Meg kellene már beszélni végre a filmműhely ügyét... De csak egy magányos hegedűhang hallatszik fel letről, a parkból, a szökőkút elől talán...)

(Belső. Zenta, a volt Tisza mozi, most a hotel díszterme, 18.00 óra. Fiatal, gyönyörűszép Arcok, habfehér ruhák, fekete szmokingok. összefonódnak, szétválnak, táncolnak. Bolyais szalagavató)

RENDSZERES GAZDA *(rémülten)* Halló, tévé, halló! Elszállt a kettős mikroport ...is!

NAGY FEHÉR *(határozottan)* Halló, tévé! Semmi gond, a hármassal vesszük! Ügyeletes Arc, értesítsd Ősz Szakállt!

ŐSZ SZAKÁLL *(nyugodtan)* Halló, tévé, minden oké!

(És valóban, minden olajozottan folyik tovább, mint mindig, a keringő szől, egyre halkul, csendesedik és csigavonalban feltekeredik a táncparkett közepén)

(Belső. Alkotóház nappal, 16.00 óra. Az éves filmtermését mutatja be a Bolyai Filmműhely, a vászon ég a képek alatt, néma csend a nézőtéren, a világrekorder Borbély Bácsi, a Szabó és a Juhász is megérkeztek már. Kicsi Klájd és a Többiek már szerepeltek. A Műsorvezetők csinosak, a kiszóított Rendező Arc elegáns)

NAGY FEHÉR *(tapasztaltan)* ...És meséld már el nekünk, mi volt a legváratlanabb dolog a forgatáson!

(Belső. 3 × 2-es iroda nappal. Kazetták százai az asztalon)

RENDSZERES GAZDA *(egyik kezében telefon, a másikkal a laptopján pötyög)* ...figyelj, kell egy új gép és kell még 30 kazetta, nincs elég kameránk, kifogyott a festék, új polcra lenne szükségünk, mikor lesz már kész, százszor mondtam már a Mesternek, nem tudjuk már hová tenni a serlegeket se, péntek estére kocsit rendezz, és most már nagyon le kéne ülnünk...

(Belső. Városháza nappal. Kis Szőke a Városgazdára vár az ajtaja előtt. Meg kellene már beszélni végre a stúdió ügyét... De csak egy magányos hegedűhang hallatszik felentről, a parkból, a szökőkút elől talán...)

(Belső. Ebédlő minden szerdán este, 20.00 óra. A kerek asztal végében Nagy Fehér, Ősz Szakáll, Rendszeres Gazda, Aktuális Arcok, Kicsi Klájd és a Többiek. Szerény vacsora, Macskajaj, új Arc érkezik, felállnak, lekezelnek, esznek, beszélgetnek. A hangok összegabalyodnak, az Arcok összefolyznak, csak a rádió hangja hallatszik már a konyhából...)

(Külső. Zenta, Posta utca 18., udvar nappal. Gólyaacrcok tucatjai. Pici színpad, nagy tömeg. Egy átlagos tanévnyitó a Bolyaiban. Címeres nyakkendőket lenget a nyárvégi szél)

RENDSZERES GAZDA *(rémülten)* Halló, tévé, halló! Elszállt a kettes hangfal... is!

NAGY FEHÉR *(határozottan)* Halló, tévé! Semmi gond, a hármassal vesszük! Ügyeletes Arc, értesítsd Ősz Szakállt!

ŐSZ SZAKÁLL *(nyugodtan)* Halló, tévé, minden oké!

(Belső. 8 × 4-es iroda nappal. Hatalmas tárgyalóasztal. Körülötte Kis Szőke, Nagy Fehér, Ősz Szakáll. Szívélyes beszélgetés)

NAGY FEHÉR *(értelmesen)* Tudod, a filmet nem tanulják meg az Arcok értelmezni, ez lenne a programunk...

KIS SZŐKE *(tömören)* Csináljátok!

(Belső. 3 × 3-as iroda nappal. Képek a falon. Fiatal, ambiciózus igazgató. Kis Szőke nyughatatlan alak. Az íróasztalán rendezgeti a tárgyakat, képkereteket, plaketteket, kisplasztikákat. Megfordítja őket, eddig feléje néztek)

KIS SZŐKE *(morfondírozik magában)* Már megint egy riport. Újvidéki Televízió. Essünk rajta gyorsan túl!

(A stáb bevonul, fények, kamera, Kedves Riporternő, háttározott Ősz Szakáll, rendező. Akció. Beszélgetés. Mégsem egy szokványos riport lett)

KIS SZŐKE Iskola, kollégium, egység. Ki kell próbálják magukat ezek a kis Arcok. Le kell foglaljuk őket. Unatkozó Arc – veszélyes Arc. Harcolnunk kell az unalom ellen.

ŐSZ SZAKÁLL Van egy ötletem és egy barátom!

(Belső. Zenta, Színházterem, 18.00 óra. Nemzetközi Magyar Matematika Verseny [NMMV]. Gálaműsor. Fellép a Bolyai színjátszó köre. Brian élete. Telt ház. Vastaps. 16 Színes Arc újra meghajol. Vastaps. Mennyi kocka, mennyi kerekedő Arc. Rájuk sem ismerni)

(Külső. Zenta, Posta utca 18., udvar nappal. Buldózer dörmöböl. Felzúg. Robaj. Por. Zaj. Újra nekiiramodik. Robaj. Csörömpölés. Por. Kis Szőke emberke kicsit távolabb az öltönye vállát porolja le, nem úgy a mosolyt arcáról)

(Külső. Zenta, Posta utca 18., este. Alacsony Köpcös Férfi Kicsi Szőke gyereket vezet be az épületbe kézenfogva. Október 8. mozi. A plakáton Tarzan, alias Johnny Weissmüller, egy bánáti Nagy Arc feszíti meg mellizmait. A Kicsi tejfelSzőke haja alatt mosolyog izgatottan, azt sem tudja, hova nézzen, mire csodálkozzon rá, hiszen először lép be életében a filmek birodalmának kapuján...)

THE BEGINNING

Produced by: Attila Gajda

■ Csoportkép a végzősökkel. Balról jobbra: Póth Imre mentor, Szabó Ákos, Sándor Dániel, Kiss Júlia, Horváth Mihály mentor, Víg Dániel, Megyeri Gábor mérnök (2012. június 21.) ■ Csoportkép az első elballagó végzős filmes kollégával. Középen Zsolnai Ákos (2008. június 6.)

Oktattunk és neveltünk

Előkészítő tanfolyam általános iskolások részére (2010. január 12.)

Az idézet

Még egyetemista voltam, amikor kezembe került Balázs Béla *Filmkultúra – a film művészetfilozófiája* című könyve. Róla addig csak mint Bartók Béla két operájának írójáról hallottam, meg volt egy meséskönyvem, *Az igazi égszínkéék*, amit ő írt. Filmmel akkor én egy amatőr filmklubban foglalkoztam. Sokat jártam moziba, de ennek ellenére elég homályos ismereteim voltak a filmről mint művészetről. A könyv elolvasása után egy csapásra minden megvilágosodott előttem.

De Balázs Bélának nemcsak egy átfogó filmesztétikát sikerült megteremtenie, hanem rámutatott egy olyan dologra, ami a mi esetünkben létfontosságú: hogy már fiatal korban meg kell ismerkedni a film lényegével. Az ő szavait már számtalanszor elmondtam különböző bemutatókon és diákjaimnak egy-egy évfolyam kezdetén. Az ő gondolatait az oktatásról nem lehet megkerülni.

Álljon most itt az eredeti idézet a *Film* című, 1961-ben Budapesten kiadott könyvből:

„Műveletlenségünk veszedelme

Mindenki tudja és elismeri, hogy a filmművészet a nagy tömegek szellemére nagyobb befolyással van minden más művészetnél. Némi sajnálkozó aggodalommal veszik ezt tudomásul a kultúra hivatalos őrei is. De senki sem ismeri el azt, ami pedig ebből szükségképpen következik, hogy értenünk kell a filmhez, a hozzáértő műveltség irányító ízlésével felkészülve, hogy ne legyünk kényre-kedvre kiszolgáltatva korunk legsajátosabb nagy szellemi befolyásának, mint valami oktalan elemi hatalom-

nak. Nem kell-e ismernünk törvényeit és lehetőségeit, hogy ellenőrizhessük és irányíthassuk a legnagyobb szellemi tömeghatást, mely az emberi kultúra történetének folyamán valaha is fellépett.

Az ember azt hihetné, magától értetődő, hogy a szociálisan legfontosabb művészetnek az elmélete is legfontosabb a művészetek elméletei között. Hiszen nincs ma már, aki tagadná, hogy a film századunk népművészete. Sajnos, nem abban az eredeti értelemben, hogy a nép szellemének terméke, hanem fordítva, hogy a nép szelleme (a városi népé elsősorban) terméke ennek a roppant iparrá nőtt művészetnek. Népek lelki egészségének kérdése, hogy milyen fokú filmkultúrára tudjuk tanítani. Mégsem ébredtünk eddig felelőtlen és veszedelmes műveletlenségünk tudatára.

Miért nem tanítják, hogyan kell filmet néznünk?

[...] Senkinek sem tűnik fel, hogy a művészi hozzáértésre nevelő tudományok közül hivatalosan mindenütt kihagyják a film esztétikáját. Akadémiánkon az irodalomnak és minden régi művészetnek vannak szakosztályai. Az új művészetnek, a filmművészetnek még nem. [...] Középiskolai tankönyveinkben a többi művészetről van szó. Filmről szóló fejezet nincs bennük. Az irodalom, a festészet, a zene esztétikáját tanulja milliányi olyan ember, aki ezt a tudását alig alkalmazza, hiszen nem olvas könyveket, nem jár koncertekre és képeket sem néz. De minden este moziba jár a tanulatlan műveletlenség teljes kiszolgáltatottságával. Filmet nézni és megítélni nem tanítja senki.”

Balázs Béla ezt több mint hatvan éve írta. Megdöbbenő, hogy még mindig mennyire aktuális. A Bolyai Tehetség-gondozó Gimnázium oktatási intézmény lévén felismer-
te a filmművészet tanításának szükségességét.

Balázs Béla, mikor a filmről ír, főleg a játékfilmekre gondol. A televíziót nem ismerte. A mai ember a filmeket főleg a tévében nézi. De ez mit sem változtat a lényegen. Az igazi veszély a dokumentumfilmek felől leselkedik. Amíg a játékfilmeknél a néző eleve tudja, hogy fikció, színészek játszanak kitalált történeteket, még ha hasonlítanak is a valóságra, a dokumentumfilmek a képek realitásával szuggerálják, hogy az a valóság, holott a képek szavahihetőségében rejlik a lehetőség, hogy a szerző, az alkotó valótlanságot tálaljon, és ezzel manipulálja a nézőt.

Ezért tartjuk filmműhelyünk egyik legfontosabb feladatának a filmnyelv megismertetését, ahogy Balázs Béla mondja, hogy ne legyünk kiszolgáltatva tanulatlan műveltségünknek.

Póth Imre

A végzős Berc Alexandra átveszi a filmműhely ajándékát (2011. június 16.) ■■■ A végzős Gyorgyevics Katalin átveszi a filmműhely ajándékát (2011. június 16.)

Előkészítő tanfolyam általános iskolások részére (2010. január 12.)

A filmkészítés oktatásának módozatai a Bolyai Filmműhelyben

Szerbiában a filmkészítés középiskolai oktatásának nincsenek hagyományai. Még a fakultatív vagy a szakcsoportokon történő oktatásnak sem. Ezért amikor 2005-ben a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumban elvállaltuk a filmszakkör vezetését Póth Imre kollégámmal, elsődleges feladatunk egy oktatási terv kidolgozása volt. Ehhez volt némi alapunk, hiszen 1987-től 2002-ig, 15 éven át operatőrök és vágók alapképzésével foglalkoztunk az újvidéki Szabadegyetemen. A Szabadegyetem hallgatóinak összetétele azonban korban és előtudásban nagyon heterogén volt, ráadásul nagyon korlátozott óraszámmal kellett dolgoznunk. Az új feladat új hozzáállást, új módszereket igényelt.

A Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumban a filmkészítés oktatása heti rendszerességgel, minden szerdán délutáni szakköri foglalkozásként, három iskolai óra terjedelemben történik. Az első találkozás a kölcsönös ismerkedéssel kezdődik. Itt mindjárt világossá válik, hogy a filmkészítés iránt érdeklődő tanulók előtudása nagyon minimális, kilencven százalékuk kezében filmkamera soha nem volt, sőt fényképezőgép sem. Innen kell kiindulni.

Hogy felkeltsük, sőt fokozzuk érdeklődésüket a filmkészítés iránt, először az alkotói lélek szabad kibontakozása céljából rögtön megváltoztatjuk a hagyományos ülésrendet, ami azt jelenti, körben ülve beszélgetünk a filmkészítés rejtjelmeiről, hogy azonnal szinte egyenrangú

alkotótársnak érezzék magukat, hiszen a filmkészítés csapatmunka. Mi nemcsak oktatni, de nevelni is próbáljuk tanulóinkat. Fontosnak tartjuk a kölcsönös megbecsülést, a segítségadást, a közösségi szellem kialakítását stb. Néhány példával rámutatunk a vágás manipulatív lehetőségeire, bemutatjuk a kamera közeledésének emberre ható erejét. Az első találkozást filmvetítéssel zárjuk. Azokból a munkákból adunk válogatást, melyeket kezdők alig félévi oktatás után készítettek, így bátorítjuk őket, hogy odaadó, szorgalmas munkával ők is belátható időn belül hasonlóan szép alkotásokat mutathatnak fel. Legvégül természetesen a haladók hazai és nemzetközi filmszemléken díjazott filmjeit vetítjük le. Ilyen bevezető után a tanév végéig minden héten elméleti és gyakorlati oktatással bővítjük ismereteiket. A heti foglalkozásokat két csoportra osztva bonyolítjuk le. Az egyiket az első és másodikos tanulók, a másikat pedig a harmadik és negyedik osztályos tanulók képezik. Mivel az oktatás egy napon van mindkét tagozaton, két előadóra-mentorra van szükség.

Mindez természetesen nem lenne elegendő, ha a téli és a nyári szünet idején nem tartanánk egyhetes filmtábort a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Kollégiumában. Ez idő alatt együtt élünk tanulóinkkal a nap mind a huszonnégy órájában. Ekkor előkészítjük a korábban megtervezett témák forgatását, felkészülünk a vágásra, és meg is kezdjük azt. A vágások befejezését a tanév folyamán, a heti foglalkozások idejére tervezzük. A film-

táborok rendkívül fontosak módszertani szempontból, hiszen csak akkor van lehetőség az adott helyzetből származó problémákon keresztül megmutatni gyakorlatban a megoldási lehetőségeket. A filmtáborok alatt véglegesítik tanulóink azokat a filmeket, amelyeket vetíteni szeretnének a különböző hazai és külföldi versenyeken, filmszemléken, bemutatókon.

A filmek versenyeztetése, nyilvános bemutatása és az alkotók személyes ottléte több szempontból is rendkívül fontos. Mivel a filmkészítés nem öncélú tevékenység, tanulóinknak meg kell tapasztalni alkotásuknak a nézőkre, illetve a zsűri tagjaira gyakorolt hatását. Ily módon tudomást szereznek helyükről a filmkészítők társadalmában, vagyis megérik, mennyit ér az addig szerzett tudásuk. Nekünk, oktatóknak is irányadóak az ilyen megmérettetések. Nagyon fontos tanulóink számára a különböző fesztiválokon és filmszemléken szerzett személyes találkozások az ott megjelent alkotótársaikkal, az ottani tapasztalatcsere, mások alkotásainak megtekintése. Ennek megfelelően évente tizenkét filmszemlén, versenyen veszünk részt, és minden évben nyilvános filmbemutatót is tartanak tanulóink az előző év alkotásaiból. A többkamerás tévérend-

szerek használatára is megtanítjuk a filmműhely tagjait, ugyanis iskolánk négy kamerával és ehhez szükséges audio-video rendszerrel rendelkezik. Ennek a rendszernek a segítségével tanulóink belső használatra online rögzítik iskolánk legnagyobb eseményeit: például a tanévnyitót, a szalagavatót, a ballagást stb.

A gyakorlati oktatás szempontjából nagyon fontos a különböző tévéstúdiók, tévés szerkesztőségek munkájával való megismerkedés, ezért minden évben tanulmányi kirándulást teszünk egy hazai és egy magyarországi televízióba.

Ennek a sokoldalú tevékenységnek köszönhető, hogy a Bolyai Filmműhely tanulói sikeresen szerepelnek a megmérettetéseken. Ennél sokkal fontosabb azonban az a tény, hogy olyan tudással vertezzük fel fiataljainkat, hogy az audio-vizuális kommunikáció érájában hozzáértően használják a film lehetőségeit a szó legnemesebb értelmében, és hozzáértő elemzéssel, kritikusan fogadják a tévé, a film minden műfajának kínálatát.

Annak reményében tesszük ezt, hogy lesznek közöttük olyan utódok is, akik hozzánk hasonlóan továbbadják a fenyírők nemes üzenetét az utánuk jövő nemzedékeknek.

Horváth Mihály
nyugalmozott tévérendező,
a Bolyai Filmműhely vezetője-mentora

Látogatóban a Duna TV-ben. Balról jobbra: Zsolnai Ákos, Megyeri Gábor (2009. március 12.)

Magányos jegenyefa a síkságon

A Lakiteleki Filmszemle zsűrije. Mikrofonnal Sára Sándor opertőr-rendező,
a zsűri elnöke (2014. november 5.)

Neočekivano iznenadjenje iz Sente

Sve do početka devedesetih godina prošlog veka u Srbiji je bilo mnogo filmskih klubova ili sekcija po osnovnim i srednjim školama. Najčešće su mladi filmski autori radili u okviru klubova mladih tehničara, uz pomoć nastavnika koji su predavali opšte tehničko obrazovanje. U tome je prednjačila Vojvodina – u skoro svakoj školi mladi su se bavili filmom na svoj način. Produkcija je bila značajna – godišnje je pravljeno oko 200 filmova svih žanrova, najviše na filmskoj traci formata super 8 mm. Ti filmovi su prikazivani na brojnim revijama, smotrama, festivalima, takmičenjima – od škole u kojoj su nastali do inostranstva, sa lepim uspehom i nagradama. Devedesetih godina video je zamenio filmsku traku i ništa od filmske tehnike nije se moglo koristiti. Ko je želeo da se bavi filmom morao je da nabavi svu tehniku – kamere, projektore, računare i programe za montažu slike i tona. Uz tešku situaciju u zemlji (koja je kulminirala bombardovanjem 1999. godine) u novi vek ušli smo bez klubova u školama, bez organizacija Narodne tehnike (koje su izgubile svoj prostor za rad i uglavnom su rasformirane i ugašene) i sa nastavnim planovima i programima bez filma. Opstalo je nekoliko klubova koji su radili i dalje, opstala je i obnovljena Revija filmskog stvaralaštva dece i omladine Srbije, ali novih organizacija nije bilo. Tačnije, bilo ih je malo i teško su nastajale. Jedna od tih novih je i Filmska radionica gimnazija za talentovane učenike Bolyai iz Sente, a ovaj uvod i istorijat ističu značaj i objašnjavaju zašto „iznenadjenje iz Sente“ u naslovu.

Iznenadjenje i za mene, iako se 40 godina bavim ovom vrstom filma.

Pokretne slike i računari su obeležje ovog vremena. Ali dok su računari neophodni i nesporni za sve i ima mnogo kurseva, škola za obuku i svega što je potrebno da bismo naučili da ih koristimo, pokretne slike (film) ostavljene su zainteresovanim da se sami snalaze. Vrlo je malo kurseva, škola, radionica – a i ono što postoji mora se dobro platiti. Sa druge strane, interesovanje je ogromno. Naročito među mladima, učenicima osnovnih i srednjih škola.

U Senti, u gimnaziji Bolyai, mladi zainteresovani za film imaju pre svega profesore i upravu škole koji ih razumeju i prate njihove potrebe i želje. Uz pomoć mentora – gospode Mirka Pota, Mihalja Horvata i Gabora Medjerija – oni vredno i uporno rade, godišnje naprave nekoliko filmova raznih žanrova i dužina... Učestvuju na festivalima u zemlji i inostranstvu, osvajaju nagrade, često su najuspešniji. Upoznaju se sa vršnjacima, putuju, druže se radeći filmove. Sedam godina pratim njihov rad, pamtim filmove „*Mali Klajd i veliki svet*“ (prvi i drugi deo), „*Blagoslov božiji*“, „*Divni dani*“, „*Fatamorgana*“, „*Pruži mi ruku spasa*“ ... Bio sam u Senti i video kakve uslove za rad i tehniku gimnazija Bolyai stavlja na raspolaganje svojim učenicima koji se bave filmom. Žao mi je što je ovakvih primera u Srbiji malo i zato danas u samo nekoliko mesta srednjoškolci imaju odgovarajuće uslove za stvaranje filmova. To su – pored Sente – Pančevo, Vranje, Niš, Novi Sad i Beograd.

Očekujem da i dalje iz Sente stižu zanimljivi filmovi. Kroz rad na stvaranju filmova njihovi autori stižu nova iskustva i postaju bogatije ličnosti, neki od njih će možda nastaviti da se profesionalno bave filmom – a svima će ostati lepe uspomene iz mladosti.

Vladimir Andjelković, producent
Predsednik Centra amaterskog filma Srbije
Glavni organizator Revije filmskog stvaralaštva dece i omladine Srbije

Váratlan meglepetés Zentáról

A múlt század kilencvenes éveig jó néhány általános és középiskolában működött filmklub vagy filmszakkör. A fiatal alkotók az ifjú technikusok klubjában tevékenykedtek a műszaki oktatás tantárgy keretében. Ebben a tekintetben Vajdaság járt az élen, szinte minden iskolában a tanulók a maguk sajátos módján foglalkoztak filmmel. Az alkotótevékenység eredményeként évente mintegy

■ 19. Csoportkép a filmműhely tagjaival. Balról jobbra: Megyeri Gábor, Boros Róbert, Szénási Eszter, Víg Dániel, Kiss Júlia, Szakály László (2012. március 23.) ■ 20. Vendégségben a bodajki animációs filmműhelyben. Orosz Kinga, Szakály László, Szremkó Bettina (2013. május 15.)

200 különböző film készült, főleg hagyományos, szuper 8 mm-es filmszalagra. Nemcsak saját iskolájukban, hanem számos vetítésen, fesztiválon, versenyen mutatták be őket, sőt kül-földön is szép sikereket értek el velük, és számos díjban részesültek.

A kilencvenes években a videotechnika felcserélte a filmszalagot, és a filmtechnikai berendezéseket már nem lehetett használni. Aki filmmel akart foglalkozni, annak új technikát – kamerát, vetítőt, számítógépet, kép és hang feldolgozására szolgáló programot kellett beszereznie. Az országban uralkodó nehéz helyzet miatt – mely az 1999. évi bombázásokban csúcspontot ért el – úgy léptünk az új évszázadba, hogy nem voltak iskolai klubok, a Népi Technika szervezet elvesztette működési területét, az oktatási programból kimaradt a film... Csak néhány klub maradt meg, és fennmaradt a szerbiai Országos Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle, de újabb szervezetek nem alakultak. Jobban mondva kevés volt belőlük, és nehezen jöttek létre újabbak.

Az újak közé tartozik a zentai Bolyai Tehetség gondozó Gimnázium Filmműhelye, és ez a bevezető történelmi áttekintés kiemeli ennek a ténynek a fontosságát, egyszerűen magyarázatot ad a *Váratlan meglepetés Zentáról* címre. Számomra is a meglepetés erejével hatott, noha már 40 éve foglalkozom a filmkészítés ilyen formájával.

A mozgókép és a számítógép ennek a kornak a jellemzői. De amíg a szinte nélkülözhetetlen számítógépek kezelését különböző tanfolyamokon oktatják, addig a mozgókép iránt érdeklődők magukra vannak utalva, egyedül

kell feltalálniuk magukat. Nagyon kevés tanfolyam, iskola, műhely létezik, és ezekben elég borsos a tandíj. Közben hatalmas érdeklődés nyilvánul meg irántuk, különösen a fiatalok, az általános és középiskolás diákok körében.

Zentán, a Bolyai gimnáziumban a tanárok és az iskola vezetősége figyelembe veszi a film iránt érdeklődő tanulók kívánságait és szükségleteit. Póth Imre, Horváth Mihály és Megyeri Gábor mentorok segítségével szorgalmasan és álhatalatosan munkálkodnak, évente néhány különböző műfajú filmet készítenek. Hazai és külföldi fesztiválokra vesznek részt, díjakat nyernek, gyakran a legsikeresebbek. A filmműhely tagjai filmkészítés közben megismerkednek a velük egyidős alkotókkal, utaznak, barátkoznak. Hét éve kísérem figyelemmel munkásságukat. Emlékezetemben maradtak filmjeik, a Kicsi Klájd és a nagyvilág, Isten áldása?!, Beautiful days, Délibáb, Nyújts kezét... Jártam Zentán, láttam, hogy filmmel foglalkozó diákjainak milyen munkafeltételeket és technikát biztosít a Bolyai gimnázium.

Sajnálom, hogy Szerbiában alig akad ilyen példa, és csak néhány középiskolában vannak megfelelő feltételek film készítésére. Ezek Zenta mellett Pancsova, Vranje, Niš, Újvidék, Belgrád. Továbbra is érdekes filmeket várok Zentáról. A filmkészítés során a tanulók új tapasztalatokat szereznek, ez a tevékenység hozzájárul egyéniségük fejlesztéséhez, és lehet, hogy néhányan hivatásszerűen is folytatják ezt a munkát, de mindenképpen ifjúságuk szép emlékeként marad meg bennük.

**Vladimir Anđelković producer,
a Szerbiai Amatőrfilm-központ elnöke,
a szerbiai Országos Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle
főszerzője**

Filmműhely Zentán

Jóleső érzés leírni ezt a címet, hiszen az eltelt 25 év az egész magyar filmszakmában arról szól, hogy a műhelyek, alkotó közösségek fokozatosan légüres térbe kerültek és lényegében megszűntek. És ha hozzátesszük, hogy ez egy középiskolai filmműhely a Délvidéken, akkor még inkább örömmel tölt el a két szót együtt emlegetni. A műhelyek elsorvadásának következményei egyértelműen jelentkeznek a magyar film mai kínálatában, a tematikai sivárságban, a kommersz minták kritikátlan átvételében, a folyamatos értékvesztésben, a felületességben. Valós világunk történései helyett a fantázia felületes szüleményei töltik meg a médiát. A mozi temetése már zajlik. A multiplexek kínálatában az amerikai film az egyetlen áru. A televíziókból ömlik a szenzáció, a gagyi, az akció mindenáron. A világháló pedig hatalmas felületen szolgáltat szellemi és vizuális környezetszennyezést. Ebben a közegben nőnek fel gyermekeink, ezt a kultúrát szívják magukba.

Hacsak nem próbáljuk őket megsegíteni azzal, hogy az iskolában, élő közösségekben, a családban figyelünk erre a veszélyre, óvjuk őket az alattomos befolyástól, és úgy korlátozzuk a sekélyes kultúra terjedését, hogy helyette élményre alapozott nevelést, oktatást valósítunk meg. Ebben a vonatkozásban látom nagyszerűnek a zentai Bolyai Filmműhely sokéves tevékenységét, amelyet volt alkalmam hol zsűritagként, hol felkért kritikusként értékelni.

Az oktatás hivatalos kereteiben alkalmazni a filmkészítést szinte lehetetlen, ismerve az órakeretek korlátait. A legpraktikusabb lehetőséget az iskolai filmklub nyújtja, ahol a szakmai ismeretek elsajátítása mellett, a filmművészeti értékek elemző megismerése, a sikerélményre épü-

lő csinálva tanulás, az alkotói gondolkodás elsajátítása, a kreativitás fejlesztése és nem utolsósorban a csapatmunka alapos gyakorlása történik. Erre találok kiváló példának a zentaiak munkásságát. Póth Imre személyében egy gyakorló filmet kértek fel a szakmai irányításra, valamint az iskola vezetése és a filmműhelyt gondozó tanárok elkötelezettsége hosszú ideje töretlen. A zentai diákok sikerrel szerepelnek iskolájuk és környezetük mozgóképi dokumentálásával. Ebben a körben megemlítek egy remek etűdöt a Zentát váratlanul előntő özőnvízről, vagy egy hosszabb dokumentumfilmet a három zentai mozi sorsának megidézéséről. Ide sorolhatnám a távolabbi Szegeden működő,

Lakiteleki Filmszemle. A képen középen Zsolnai Ákos, a Bolyai Filmműhely tagja, a bal oldalán Siflis Zoltán, jobbról Buglya Sándor, a zsűri két tagja (2013. november 8.)

hallássérülteket nevelő intézet filmes bemutatását is. A diákok szűkebb otthonukon kívül is eredményesen mutatkoznak be fesztiválokon, szakmai fórumokon. Különösen értékesek a mesterségekről készített dokumentumfilmjeik, amelyekben nemcsak egy-egy kiváló mester portréját kapjuk meg, hanem a különböző szakmák mai átalakulásáról is szociológiailag pontos képet festenek (filmek készültek többek között a kovács-, a fodrász-, a juhász-, a cipész-, az asztalosmesterségről). Persze a korosztályuk életét, érzelmi világát bemutató filmek is fontosak. Filmes formanyelven tudnak megjeleníteni egy-egy történetet a pájtási szolidaritásról, a bimbózó párkapcsolatról. Az animációs

Kecsenovity Egon nyilatkozik a díj átvétele után
(2008.november 27.)

filmtechnika alkalmazása jó lehetőséget kínál a humorra is (*Mi leszek, ha nagy leszek?*; *Kicsi Klájd és a nagyvilág*). Még az akciófilmek kliséit bőséggel használó filmjük (*Küldetés*) is arról tájékoztat, hogy a közhelyek egyszerű másolása helyett hogyan lehet azok pontos működését tanulmányozni.

A Bolyai Filmműhely tehát nemcsak az oktatás, a művészeti nevelés kiváló terepe, hanem az alkotói gondolkodás fejlesztésének, a közösségépítésnek is természetes helye, lehetősége.

Buglya Sándor
filmrendező, filmpedagógus

*„Mozgásban a gondolat,
mozgásban a kép”*

*„Önmagunk megismerése
a legnagyobb utazás,
a legfélelmetesebb felfedezés,
a legtanulságosabb találkozás.”*

(Márai Sándor)

A tanuló – mint minden értelmes emberi lény – sikerre éhes. A pedagógiai, ezen belül is a szakköri pedagógiai műhelymunka célja mi más lehetne, mint a sikerélményhez való eljuttatás. Egy jó szellemű, de különösképpen itt, a zilált Szerbiában, egy tehetséggondozó, kisebbségi nyelven oktató gimnáziumban az oktatás fő célja és értéke nemcsak a sok tényanyag tanítása és megtanulása, hanem a legkülönbözőbb szakkörök, műhelyek nyújtotta kreatív önkifejezés feltételeinek a megteremtése, ami

megtanít úgy gondolkodni valamiről, ahogy azt az órákon, a tankönyvből nem lehet megtanulni, elsajátítani. A zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium filmműhelyének egy évtizede, a sok kisfilmje, a belföldi és külföldi díjak azt igazolják, hogy az eltelt tíz év sikeres kezdeményezésnek bizonyult. A diákok számára kinyílás, látóhatártágító munka, helytállás és egy nagy kaland volt az elmúlt egy évtized. De nemkülönben a szakkört vezető tanárok, és hinni szeretném, hogy a gimnázium minden tanára számára is. Szeretném kiemelni, felhívni minden érintett figyelmét a kezdeményezés jelentőségére, úttörő voltára, arra az egyébkén szomorú tényre, hogy szűkebb honunkban csak ebben a középiskolában sikerült a filmszakkör beiktatása, újbóli bevezetése a választható kurzusok sorába. Még azt sem mondhatom, hogy iskoláinkban alulreprezentált a filmkészítés gyakorlata. Mert bizony az utóbbi évtizedekben általános és középiskoláinkból teljesen eltűnt a választható szakkörök sorából a mozgóképkészítés és kultúra tanítása, ápolása.

A Bolyai gimnázium a Vajdaságban az egyetlen magyar nyelven oktató intézmény, ahol filmszakkör működik. Hát nem különös, nem elgondolkodtató, hogy ne mondjam, felháborító ez a tény, kedves tanárok, igazgatók? Vajon miért mostoha művészeti műfaj iskoláinkban a filmművészet akkor, amikor oly sikeresek és tömegesek az irodalmi, színjátszó, zenei, képzőművészeti stb. szakkörök? Nos, én azért tartom jelentősnek e jubileumot, a tíz évet, mert az eredmények számbavétele mellett arról is szól és figyelmezteti az illetékeseket, hogy diákjainkat nem foszthatjuk meg attól a lehetőségtől, amit a filmvilág, a filmművészet titkaiba és szépségébe történő bevezetés kínál. A filmműhely vezetői egyszer azt nyilatkozták, hogy többek között egyik fontos feladatuknak tekintik a

Siflis Zoltán előadást tart a forgatókönyvírásról a nyári táborban (2014. augusztus 5.)

hagyományörzést, vagyis a régi, kihalófélben lévő szakmák megörökítését és bemutatását. E célkitűzést filmjeik tematikája alá is támasztja. A felsorolt célkitűzések közül én is a hagyományörzést emelem ki, de a fentiekben leírtakhoz kötődve oly értelemben, hogy tízéves működésükkel jelentősen hozzájárultak a filmszakkörök hagyományának őrzéséhez, ápolásához. Fontos, nagyon fontos, hogy a tehetséggondozás színterei az iskolán belül és kívül, a jelenleginél meg szélesebbre táguljanak. Hogy iskoláinkban ne legyenek „elhanyagolt”, képzetlen tehetségek a vizuális kultúra, a mozgókép iránt érdeklő diákok között sem. Tisztelt kollégák, kedves diákok, hiszem azt, hogy jó móka/munka és kemény feladat volt elkészíteni a sok filmet. Fantasztikus munkát végeztek a fiatalok. Életkorukat meghazudtoló lelkesedéssel, türelemmel, kíváncsisággal és aktivitással vetették bele magukat az alkotó folyamatba. Megtanulták a film formanyelvének alapjait, képet elemeztek, forgatókönyvet írtak, csiszolták technikai tudásukat, forgattak, rendeztek, színészkedtek.

Sajnos gyakran hallom a fiataloktól, hogy azért nem csinálnak filmet, mert nincs rá lehetőségük. Szerencsétekre nektek, kedves fiatalok, Zentán, a Bolyaiban erre van lehetőségetek. És mint tudjuk, nincs jobb tanulási mód annál, mint amikor a saját kezetekkel csinálhattok valamit, készíthettek filmet. Ezt a lehetőséget a jövőben is ragadjátok meg, mert bízom benne, hogy filmműhelyeteknek nemcsak sikeres tízéves múltja van, hanem alkotási örömmel teli jövője is.

Siflis Zoltán Balázs Béla-díjas filmrendező

Apró, de annál fényesebb csillagok a Halló, TV! égboltján

Még ma is világosan emlékszem arra a pillanatra, amikor legközelebbi és nagyrabecsült munkatársam, Horváth Mihály, a Halló,TV! családi magazin rendezője egy évtizeddel ezelőtt ragyogó szemekkel bejelentette, hogy őszől a zentai tehetséggondozó gimnáziumban a filmezés, a kamera kezelésének rejtelmeibe próbálja bevezetni az érdeklődő fiatalokat. Már korábban is meggyőződtem arról, hogy Mihály kitűnő pedagógus, hiszen nem egy kezdő

▪ A Halló, TV! c. műsor forgatásán. Elöl Buda Hajnalka főszerkesztő, mögötte a filmműhely tanulói: Szénasi Eszter, Lejkauf István, Zsolnai Ákos és Kiss Anita (2011. október 15.)

operatőr vagy segédrendező épp az ő keze alatt vált kiváló szakemberré. Így egy pillanatil sem kételkedtem abban, hogy a zentai diákokkal is megszeretteti a szakmát. Már az induláskor kiváló segítőtársa volt ugyancsak egykori tévés kollégánk, Póth Imre tanár úr személyében.

...És hamarosan megalakult a Bolyai Filmműhely, amelyre mi, tévés nagy rokonszenvvel tekintettünk. Az ott serénykedő diákok évente több ízben is vendégszerepeltek műsorainkban, első alkalommal épp a Halló,TV! családi magazinban. Szemtanúi lehettünk a kicsi Klájd megszületésének, az első rövidfilmek megalkotásának, s később egyre alaposabb, kidolgozottabb művek kerültek a mi képernyőnkre is. Apró, de annál fényesebb csillagokként tündököltek a Bolyai Filmműhely ifjú alkotói műsorainkban, műveik elnyerték a nézők tetszését és az idősebb tévés kollégák elismerését is.

...És hamarosan a megmérettetésekre, fesztiválokra is eljutottak a művek alkotóikkal együtt. Jöttek az SMS-ek Hotváth tanár úrtól, hogy „első díjban részesültünk” vagy hogy „a legjobbak voltunk”, és én tiszta szívből örültem ezeknek a híreknek! Eszembe jutnak Horváth Mihály rokonszenves intő szavai: „A mozgókép nem attól az, hogy mozgatjuk a kamerát!” Ezek a fiatalok ezt azonnal megértették, óriási kreativitásról tettek tanúbizonyságot eddig is, s noha nem mindegyikük a filmes szakmát választotta élethivatásának, hiszem, hogy az effajta kihívás iránti szeretetet egy életre a szívükbe zárták. Tudom, hogy így van, a saját tapasztalatom sugallja ezt, hiszen még a piacot is úgy járom végig, hogy a bevásárlás végére már egy egész kis „etüdöt” szerkesztek meg és vágtok össze a fejemben.

...Mert hiába, aki egyszer a tévés, a filmezés szerelmese lesz, soha sem tud megválni tőle!

Buda Hajnalka (Vajdasági Televízió)

Usamljeni jablan u ravnici

Filmska radionica senčanske Gimnazije za talentovane učenike „Boljai“ jedan je od retkih, ako ne i jedini ekran koji danas svetli u zamračenim učionicama vojvođanskih škola u kojima se svojevremeno odvijala raznovrsna i živa aktivnost u vidu predavanja, seminara i savetovanja o filmu, nastave filma i prikazivanja odabranih ostvarenja, rada kako sekcija, u vidu takmičenja u poznavanju kino tehnike, godišnje smotre filmova koje su snimili

A Szerbiai Gyermekek- és Ifjúsági Filmszemle résztvevői.
Balról jobbra: Kiss Júlia, Víg Dániel, Hévízi Heléna
(2011. június 26.)

učenici, letnje filmske kolonije u Bačkoj Topoli za talentovane autore, ...

Kao poznavalac osobenosti filmskog stvaralaštva srednjoškolaca i kao čovek koji ima višegodišnji uvid u rad ove radionice, mogu da kažem, bez ustezanja, „Bolji“ su izvanredni.

Od više mogućih načina upoznavanja učenika sa medijem filma kao što su čitanje i razgovori o filmu, pisanje o filmu i za film, gledanje odabranih filmova i diskusija o njima, uprava škole je napravila pravi potez opredelivši se za stvaranje filma kao najpotpuniji i najdelatniji oblik slobodne aktivnosti iako najzahtevniji jer je potrebno obezbeđivanje kadrovskih, tehničkih, prostornih, organizacionih, finansijskih i drugih uslova.

Desetogodišnjica plodnog rada govori da se nije radilo o nekom trenutnom raspoloženju već o dugoročnoj politici škole da svojim zainteresovanim učenicima omogućujući ovladavanje znanjima i umecima stvaranja filma i oblicima njegove prezentacije javnosti. Nažalost Filmska radionica je još uvek usamljeni jablan na ravnici Vojvodine koji, poput svetionika, pokazuje mesto gde se može videti i naučiti kako se vodi ova aktivnost.

Senta je inspirativan prostorni i duhovni ambijent. Sa svojim zanimljivo oblikovanim ulicama i trgovima, drvoredima i parkovima, lepim zgradama, rekom Tisom sa kejom i vrbacima, sa ustanovama kulture koje prate tokove umetnosti kod nas i šire, sa građanima koji govore dva jezika i visokim nivoom opšte kulture sve to čini da je ovaj grad podsticajan za život i stvaranje.

Posebno je značajna tradicija vizuelne kulture u Senti počev od putujućih bioskopa, do prvih stalnih bioskopa i filmskih premijera sa učešćem poznatih imena. Zato nije slučajno da se upravo u ovom gradu i u ovoj Gimnaziji pojavljuje Filmska radionica koja svojim delovanjem nije samo

obogatila obrazovni rad škole već i kulturni život Sente. Nizom filmova o ovoj sredini i njenim ljudima Filmska radionica je uspostavila čvršću vezu između svoje škole i društvene sredine.

Poređenja radi diskusioni filmski klub podrazumeva gledanje odabranih filmskih ostvarenja, upoznavanje sa istorijom i teorijom filma kako bi se učenici osposobili za kritički pristup filmu i tako proširili svoju opštu kulturu. Filmska radionica putem stvaranja filma na najneposredniji način upoznaje učenike u tajne filma, sa filmskom tehnikom i njegovim izražajnim mogućnostima, sa pojedinim fazama i postupcima stvaranja filma. Snimanjem filma učenici istražuju svet u sebi i oko sebe, bolje upoznaju i bolje predstavljaju te svetove, ispoljavaju svoje ideje, stavove i emocije, svoju maštu, razvijaju i unapređuju svoje stvaralačko mišljenje. Upoznavši film iznutra, njegovu prirodu, oni nauče da film vide drugačije, potpunije, kompetentnije od drugih gledalaca.

U filmskoj radionici se zajednički dogovoreni program ostvaruje na osnovu konkretnog projekta u neposrednom razgovoru i dogovoru učenika sa mentorom u potrazi za najboljim rešenjima.

Brojni su žanrovi u kojima su se oprobali autori radionice tokom ovih deset godina stvarajući dragocena svedočanstva koja izražavaju ideje, razmišljanja, interesovanja i duh mladih ovog vremena („Happy End“) . U ukupnoj produkciji od oko 90 filmova posebno su važne zabeleške o životu i radu škole kao što je ispraćaj maturanata, posete važnih ličnosti, događaji važni za školu. Snimljeni filmovi nisu samo dokument o pojedinačnom i zajedničkom životu i radu autora već i svedočanstvo o sredini i njenim ljudima, to je i deo istorije a time i kulturne baštine Sente („Još tri godine ...“, „Fatamorgana“ – o starom salašu, filmovi o starim zanatima...).

Višestruke su mogućnosti u radu Filmske radionice. Ona može snimiti neke teme za potrebe pojedinih nastavnih predmeta čime bi se uspostavila saradnja unutar škole u primeni filma kao nastavnog sredstva. To mogu biti sasvim kratki filmovi koji dočaravaju neki fizički ili hemijski proces.

Povezanost filmske umetnosti sa drugim umetnostima (literatura, muzika, likovna umetnost, pozorište) uočava se pisanjem scenarija, izborim muzike...

Sama priroda filma čije nastajanje zahteva objedinjavanje više specijalizovanih znanja i veština tehničkog, umetničkog ili organizacionog karaktera i timski rad učesnika u projektu obučava ih na timski rad u budućem poslovnom okruženju.

Na kraju treba istaći da uspeh Filmske radionice nije bio moguć bez stvaralačke saradnje posvećenog tima mentora Horvat Mihaly, Pot Imre i Megyeri Gabor. Iako su prva dvojica već penzioneri, nije im teško da, kada god treba, dođu u Sentu iz Novog Sad i svoje bogato znanje i iskustvo prenesu na mlade. Sa posebnim mladalačkim entuzijazmom doprinose afirmaciji rada Filmske radionice i predstavljaju njenih filmova široj javnosti.

Ova posvećenost filmskoj umetnosti i briga za filmsko obrazovanje mladih visoko uzdižu Filmsku radionicu kao i samu Gimnaziju „Boljai“ kao ustanovu koja daje nadu da su bolja vremena moguća.

**Milorad Putnik, profesor,
filmski pedagog**

Magányos jegenyefa a síkságon

A zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium filmműhelye ritka, talán az egyetlen képernyő, amely villog a vajdasági középiskolák elsötétített tantermeiben. Egykor a vajdasági iskolákban élénk munka folyt. A diákok előadásokon, tanácskozásokon, filmszakkörökben ismerkedtek a technikával, évente filmbemutatókat tartottak, nyári táborokban vettek részt a tehetséges szerzők.

A középiskolások filmes tevékenységének és a Bolyai Filmműhely alkotásainak jó ismerőjeként nyugodt szívvel állíthatom, hogy a bolyaisok kiválóak.

A filmmel való ismerkedés több lehetséges módzata közül, mint pl. beszélgetés a filmekről, filmnézés és -elemzés, a zentai iskola és a filmműhely vezetősége a helyes utat választotta, amikor a filmkészítés mellett döntött, mert a leghatékonyabb formája ennek a foglalkozásnak, habár egyszersmind a legigényesebb, mert biztosítani kell a káderbeli, műszaki, területi, szervezési, pénzügyi és más feltételeket.

A tízéves gyümölcsöző munka azt mutatja, hogy nem valami pillanatnyi elhatározásról volt szó, hanem egy hosszú távú politikáról, hogy az érdeklődő tanulóknak megadja a lehetőséget arra, hogy elsajátítsák a filmkészítés tudományát és bemutatási lehetőségeit. Sajnos a Bolyai Filmműhely még mindig csak egy magányos jegenyefa a vajdasági síkságon, de amelyik, mint egy világítótorony, útmutatóval szolgálhat, hol lehet elsajátítani ennek a tevékenységnek a gyakorlatát.

Zenta város jellegzetes utcáival és tereivel, a fasorokkal és parkokkal, szép épületeivel, a Tisza-parti sétányával,

A Bolyai Filmműhely vendégei voltak a bodajki filmműhely tagjai (2013. június 27.) ■■■ A Nyelvi jogaink Szerbiában c. film forgatása (2012. július 24.)

sokoldalú tevékenységet folytató művelődési intézményeivel, két nyelven beszélő polgáraival, az általános műveltség magas szintjével ösztönző erőt ad az alkotáshoz. A városban hagyománya van a vizuális kultúrának, a vándormoziktól kezdve az állandó mozikiig és a filmbemutatókig.

Nem véletlen tehát, hogy ebben a városban, ebben a gimnáziumban alakult meg egy filmműhely, amely tevékenységével nemcsak az iskola oktatását gazdagította, hanem Zenta város kulturális életét is. Az itt élő emberekről és környezetükről készült számos film szorosabb kapcsolatot teremtett az iskola és a társadalmi közeg között.

Amíg egy vitafórumon megtekinenek egy-egy filmet, áttekintik a filmtörténetet és -elméletet, hogy a tanulók kibővítsék általános ismereteiket, addig a filmműhelyben folyó munka során a tanulók a legközvetlenebb módon ismerkednek meg a film titkaival, a filmtechnikával, kifejezőmódjaival, a filmkészítés fázisaival, a gyártás folyamatával. Filmforgatás alkalmával a tanulók saját belső világukat is kutatják, megismerik, megismertetik környezetüket, kifejezésre juttatják ötleteiket, véleményüket, érzelmeiket, fejlesztik fantáziájukat, alkotó gondolataikat. Ily módon belülről ismerik meg a filmet, a természetét, megtanulják a filmet másképp látni, alaposabban és hozzáértőbben, mint a többi néző.

A filmműhelyben egy-egy projektumot a meglévő program keretében a tanulók a mentorok segítségével kutatják és találják meg a legjobb megoldásokat. Különböző műfajokban alkottak a szerzők az elmúlt tíz év alatt kifejezve gondolkodásmódjukat, érdeklődési körüket, a mai fiatalok szellemiségét (*Happy End*). A mintegy 90 film közül jelentősek az iskola életét és munkáját bemutató alkotások, a ballagás, egy-egy jeles vendég látogatása és más, az iskola számára fontos esemény. Ezek nemcsak az együtt töltött időt dokumentálják, hanem emléket állítanak a

környezetről, az abban élő emberekről, s ez egyszersmind a történelem részévé, Zenta város kulturális örökségévé válnak (pl. *Még három év...*, *Déliabáb*, a régi mesterségeket bemutató sorozat).

Számtalan lehetőség kínálkozik a filmműhely keretében. Filmeket lehet készíteni egyes tantárgyak oktatásának szemléltetésére (pl. fizikai vagy kémiai kísérletek).

A munka során a tanulók kapcsolatba kerülnek más művészeti ágakkal (irodalom, zene, képzőművészet, színművészet). A filmkészítés különböző ismereteket feltételez, műszaki, művészeti, szervezési készséget fejleszt, ezáltal hozzájárul a csapatmunka szellemének kialakulásához.

Végül ki kell emelnem, hogy a filmműhely nem lehetett volna ilyen sikeres a mentorok, Horváth Mihály, Póth Imre és Megyeri Gábor alkotói hozzájárulása nélkül. Horváth Mihálynak és Póth Imrének nyugdíjas kora ellenére nem esik nehezebbre Zentára utazni és gazdag tapasztalatát átadni a fiataloknak. Fiatalos lelkesedéssel járul hozzá a Bolyai Filmműhely és az alkotások szélesebb körben való bemutatásához.

A filmművészethez és a fiatalok filmes képzéséhez való ragaszkodás magasba emeli a Bolyai Filmműhelyt és a Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumot mint intézményt abban a reményben, hogy lesznek még jobb idők.

Milorad Putnik tanár, filmpedagógus

A zentai Bolyai Filmműhelyről

Amikor jó pár esztendővel ezelőtt először jött a mi kis fesztiválunkra egy filmes csapat a Vajdaságból, megmondom őszintén, nagyon megörültem nekik. Hiszen azt bizonyította, hogy ilyen messzire eljutott a Vas-Film híre, másrészt pedig nemzetközivé vált a kezdeményezésünk.

Szénási Eszter átveszi a díjat a Vas-Film fesztiválon (2010. április 26.)

Aztán hála istennek nemcsak a nevezések és a filmek jöttek meg postán, hanem az áprilisi fesztiválra is eljutott a filmműhely. Tanári kísérettel, ígéretes filmesekkel és sok-sok jókedvvel. Hamar összebarátkoztunk, különösen Megeri Gábor tanár úrral, aki azóta is lelkesen hozza-viszi a csapatát Táplánszentkeresztre/ről.

Egyszer az egyik készülő filmjükhöz nálunk forgattak, amely alkotást a következő évben elhozták ide nagy meglepetést okozva.

Szinte minden esztendőben más filmespalánták jöttek hozzánk megmutatva filmjeiket, elhivatottságukat.

A Bolyai Filmműhely díjazott csapata a Vas-Film fesztiválon. Balról jobbra: Póth Imre, Víg Dániel, Szénasi Eszter, Kiss Júlia (2010. április 26.)

Most felsorolom, hogy kik és milyen alkotással neveztek a Vas-Film-re az elmúlt öt évben:

- ▶ Kecsenovity Egon: *Kicsi Klájd és a nagyvilág*
- ▶ Berec Alexandra: *Mi leszek, ha nagy leszek?*
- ▶ Anitics Tamás: *Még három év...*
- ▶ Anitics Tamás: *Ha a bunda beszélni tudna*
- ▶ Víg Dániel: *Az utolsó vashajlító*
- ▶ Gyorgyevics Katalin – Lejkauf István: *Ő a csoda*
- ▶ Kecsenovity Egon – Zsolnai Ákos: *Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.*
- ▶ Szénasi Eszter: *Macskamorfózis*
- ▶ Víg Dániel: *Déliabáb*
- ▶ Kiss Júlia: *Volt egyszer mozi*
- ▶ Szremkó Bettina: *Beautiful Days*
- ▶ Prison: *Oximoron – Making of*
- ▶ Szénasi Eszter: *„minden egyes hangért meg kell küzdenünk”*
- ▶ Szabó Ákos: *Legyen egy jó lépése*
- ▶ Bajcsi Áron: *„...és mégis mozog”*

Igazán szép kis lista! És ráadásul díjak tömkelegét vitték haza tőlünk, így az elismerések is megtalálták őket. A zsűri, hiszen minden esztendőben megújultak, kivéve az utolsót, mindig kedvező kritikával fogadták filmjeiket és építő hozzászólásokkal látták el a csapat tagjait.

Jó volt évről évre találkozni, új arcokat megismerni, s úgy válni el egymástól, hogy jövőre biztosan találkozunk. Gáborral biztosan. Az idén ez úgy módosult, hogy elképzelhető, Zentán találkozunk.

Sok sikert és izgalmas filmes témákat kívánok nektek Táplánszentkeresztről!

Meskó Krisztián népművelő

Emlékkönyvbejegyzés a bolyaisoknak

A fiatalság energia. A fiatalság fantázia. A fiatalság dinamizmus. És ha a fiatalok egy jó közösségbe, egy igazi alkotóközösségbe kerülnek akkor nincs mese, ott nagy dolgok fognak történni. És ez így van nálatok, „bolyaisoknál” is.

A filmműhely tagjai a két végzős csapattal. Az első sorban középen Víg Dániel, a hátsó sorban balról a negyedik Szabó Ákos (2012. június 21.)

Minden találkozásunkkor csodáltam a produktívitasotokat. Évről évre számos alkotást hoztatok a szegedi Van-Más-Kép fesztiválra. Többször felmerült bennem, hogy vajon mikor van időtök ennyi filmet elkészíteni – biztosan tanulás helyett is ezzel foglalkoztok. Mindig lelkesek voltatok, és úgy éreztem, hogy vevők a kritikára. A megmérettetés újabb lendületet adott munkáitokhoz, ami a következő évi pályázati anyagaitokon meg is hozta pozitív eredményét. Alkotásaitokat nagy élvezettel néztem, mert felfedeztem bennük a filmes kísérletezés örömét, a benneteket érdeklő témák kibontakozását és a leendő profi szakemberek igényességét is.

Szóval nagy dolgok történnek Zentán. Minden adott, hogy bennetek a közeljövő szerkesztőit, rendezőit és különböző műsorkészítőit köszönthessük. És ha így lesz, gondolatok tanáraitokra! A közösségeketek ők építették, és ezen az összetartó energián kívül nekik köszönhetitek azt is, hogy tét nélkül kipróbálhattátok magatokat a szakma minden területén.

Ne adjátok fel a kíváncsiságotokat és álmaitokat, mert a film és televízió ebből épül, hogy tájékoztassátok és szórakoztassátok a világot!

Váraljai Tamás

A zentai fénnyel írók

A „telekocsis” filmműhelyként ismertem meg kedves vajdasági filmes barátaimat. Talán 2011-et írtunk, amikor először megjelentek alkotásaikkal a Göcsej Filmszemlén. Aztán minden évben rendszeresen találkoztunk Zalaegerszegen, majd 2014-ben már a Savaria Filmszemlén, Szombathelyen is.

Jöttek, megmutatkoztak, kérdeztek munkáikról, beszélgettek zsűritagokkal, alkotókkal filmjeikről, trendekről, aztán elkészöntek, és dolgoztak tovább szisztematikusan. Egy év elteltével újra megérkezett a „telekocsi”, és azóta minden évben megismétlődnek a nagy utazások. Ma már mindenki elismeréssel beszél az egy évtizede Zentán végzett munkáról. És a diákokból tanítók lettek, akikről bizony sokat okosodhatnak a hazai amatőr filmek. Témakeresést, feldolgozást, szorgalmat, kitartást, őszinteséget, letisztult látásmódot és főleg kedves szavakat tanulhatnak tőlük. Pedig nem egyszerű ám az élet a Bolyai Filmműhelyben, hiszen nem a csúcstechnika birtokában végzik évtizedes munkájukat a Bolyai Tehetséggondozó

Megbeszélés a *Volt egyszer mozi* c. film szereplőjével (2010. augusztus 12.)

Gimnázium filmes tanárai és diákjai. Mégsem adják fel! És ez a kitartó példamutatás olyan kohéziót jelent, amely évről évre újabb és újabb kedves arcokat nyer meg a határon túli filmzés számára.

Nem az a legfontosabb, hogy pályán is maradó fiatalokat találjanak, neveljenek. Bár természetesen mindig jó érzés a szemléken megszólítottként díjakat átvenni, de ennél sokkal többet jelent a közösségben élés, tevékenykedés, az értékmentés, a meglátott vagy éppen megélt pillanatok, események, érzések, régi, elfeledtnek tűnő szakmák megörökítése. A csoport művészeti vezetői Horváth Mihály és Póth Imre újvidéki filmrendezők, valamint Megyeri Gábor informatikai mérnök, műszaki vezető kiváló munkát végeznek. Mert nemcsak a filmkészítés fortélyaira tanítják meg a fiatalokat, hanem értelmezni, ahogy ők fogalmazzák „a film mögé látni” is. Ha valamit meg akarunk mutatni a film nyelvén, akkor előbb azt a nyelvet meg kell tanulni, annak minden elemével nagyon nagy barátságot kell kötni. Mert csak így olvasható és értelmezhető a premisszaként megfogalmazott üzenet. És a zentai filmes fiatalok kiváló diákoknak bizonyulnak, ezt szinte minden filmszemlén bizonyították, ahol eddig bemutatkoztak az alkotásaikkal. Dokumentálják az iskola eseményeit, kisjáték- és dokumentumfilmeket készítenek, kitűnően alkalmazzák az animáció eszközeit is. Mindezt igazolja a sok szép siker, elismerés, amit belföldi és külföldi fesztiválokon értek el. Számomra azért különösen szerethetők a filmjeik, mert az életről szólnak.

A huszonegyedik század embere különösen fogékony a közvetlen környezetét bemutató filmekre. És általában szereti a filmeket. Ha azt mondom, hogy a tizenéves korosztály számára a film a való világ, akkor nem sokat tévedek. Néha éppen ez a probléma. A filmet nézők nem tudják értelmezni annak a mélységeit! A felnőtt ember

számára sem mindig egyértelmű a kor médiája által közvetített információhalmaz megértése. Korábban ezért is jártak moziba és színházba az emberek, mert ott értelmet kaptak a hétköznapi történései. Karaktereken keresztül váltak láthatóvá, érthetővé események, cselekmények mi-értjei.

Micsoda karakterek bontakoznak ki a zentai Bolyai Filmstúdió dokumentumfilmjeiben! A vajdasági hagyományok ápolói, értékek megmentői, mára kihalófélben lévő szakmák jeles képviselői sorakoznak a filmekben. Ki-ki a maga életével, szakmájával, őszintén szép és igaz gondolataival teszi gazdagabbá magyarságunkat! Dr. Kollarik Tamás, a Magyar Média Mecenatúra programkoordinátora, a Médiatanács tagja is biztatta a zentai alkotókat, miszerint ne az asztalíróknak vagy a filmes dobozoknak, hanem a nyilvánosságnak, a nagyközönségnek készítsék a filmjeiket. És ebben segít a program, amikor a független filmesek fesztiváljait támogatja. A Göcsej és a Savaria Filmszemléken dr. Auer János, a Médiatanács tagja, valamint dr. Andrassy György a NMHH főosztályvezető is elismerő szavakkal illette a zentai alkotókat!

Én is kerestem a titkukat, és miközben a filmjeiket néztem, rájöttem a technikával való örökös kutató játsz-

dozásukra. A remek utómunkákra, a kitűnő zeneválogatásra, amely feszes szinkronban áll az alkalmazott képi kifejezőmódokkal, éppen ezért fedezhető fel oly nagyon az érzésvilág, amit elő kívánnak hozni az alkotásokból. Az *utolsó vashajlító* vagy éppen a *Déliabáb* című filmekben Kodály Zoltán és Bartók Béla zenei világa kel életre a néha kissé mocorgó kézi kamerahasználat, az akcióképek, valamint a letisztult nyugodt képkivágások váltakozása során. A pusztuló tanyák emléke, a jelen és a múlt összekötése éppen ennek a művészien megérett és használt zenevilágnak köszönhető. A *Volt egyszer egy mozi*, a *Legyen egy jó lépése*, *Ha a bunda beszélni tudna*, a *Terelgeti nyáját* dokumentumfilmek mellett a kétrészes *Kicsi Klájd és a nagyvilág* animációs filmen keresztül a *Minden egyes hangért meg kell küzdeni* fantasztikus jelenetsorait nézve azt kell kijelentem, hogy egyedülálló a zentai Bolyai Filmstúdió helyben zajló képzés.

Néha kissé töménynek tűnnek a filmjeik, mintha sajnálnának minden leforgatott nyersanyagot. És ha a határon innenről nézem, akkor azt mondom, hogy igazuk van, mentsünk meg minden menthető!

Boldog születésnapot, zentai filmes barátaim! És hozzatok még sok-sok csodát nekünk a Vajdaságból!

**Lovass Tibor elnök,
Nyugati Régió Kommunikációs Egyesület,
WEST Pannon Audiovizuális Klaszter,
a Göcsej Filmszemle és a Savaria Filmszemle
főszerzője**

Csoportkép a díjazottakkal a szombathelyi Savaria Filmszemlén (2014. március 20.)

A szó megnevez, a film megmutat

*Még soha senki nem sértődött meg azért,
hogy kértek tőle valamit.
Szébbet nem is tehetsz senkivel,
mint hogy hagyod, hogy segítsen neked.*
(John Steinbeck)

Napok óta gondolkodom, mit is írjak rólatok az évkönyvbe, hiszen nyolc év munkáját, vitáit, örömét, nevetését kellene papírra vetnem, ugyanis gyönyörködtem a *Varázslatos vesszők*ben, tűnődtem az idő vasfogán, ami a tanya világát mutatta be, bábáskodtam Kicsi Klájd születésénél, élvezettel néztem a juhászok életét, elvarázsolt az *Utolsó vashajlító*k portréja, majszoltam a kemencében sült lepényt, amit még melegen hoztatok a forgatásról, és veletek együtt szurkoltam, hogy meglegyen a borbély bácsi két éve. Most mégis valami másról szeretnék írni.

Szinte mindenki tudja közületek, hogy van egy Máté nevű hallássérült gyermekem, aki a szegedi Klúg Péter, hallássérültek számára létrehozott iskola tanulója. Életem egyik legnehezebb, de legbölcsebb döntése volt őt odavinni, hiszen megfelelő pszichológusok, pedagógusok, audiológusok foglalkoznak az iskola tanulóival. Sajnos egy pillanatban a politika szele és vihara majdnem elsodorta az intézményt. Összefogván néhány tanárral mi, lelkes szülők ezt megpróbáltuk megakadályozni, ehhez kértem és meg is kaptam a Bolyai Filmműhely segítségét.

2011. június 6-án indultunk először Szegedre, a Klúg Péter óvoda, általános és szakközépiskola falai közé forgatni nyolc gyerekkel, Póth Imre tanár úrral és Megyeri Gáborral. A forgatás Gábor terepszemléjének, Imre tanár úr mérnöki pontossággal előkészített forgatási terveinek és a forgatócsoportokat alkotó gyerekek szakmailag kifogástalan hozzáállásának köszönhetően zökkenőmentesen folyt. 2011. szeptember 14-én közölte velem Gábor, hogy nem elég az anyag, tehát vissza kell menni. Szabadkoztam, tiltakoztam, indokoltam, miért nem akarom, de nem érdékelték indokaim a lelkes kis csapatot, így még egy napra visszamentünk. Október és november folyamán kezdődtek meg a vágási folyamatok. Néha szerettem volna belekukkantani a készülő filmbe, de ahányan dologoztak a műhelyben, annyian küldtek ki szépen, de erélyesen. December 14-én bekopogtatott az irodámba Mihály tanár úr. „Kész a film, kolléganő!” – mondta. Beültünk a kicsi műhelyükbe, és elkezdtük nézni a filmet. Először a torkom szorult el, azután a szemem telt meg könnyel, s a végén percekig nem tudtam megszólalni. Végre van a kezemből valami, ami segítségünkre szolgál. 2012 februárjára terveztük az ünnepélyes szegedi bemutatót. Helyszínéül a Rendezvényházat néztük ki. Szerkesztettünk plakátot, meghívókat... Megérkezésünkkel már rosszat sejtettem, éreztem, a politika újra beleszól valamibe, amibe nem kellene neki, ugyanis a Rendezvényház igazgatója egyéb elfoglaltságára hivatkozva nem várt bennünket. Ahogy múlt az idő, mind nyilvánvalóbbá vált számunkra, hogy a két város meghívottai közül senki nem tartotta fontosnak megjelenni, megnézni a filmet, foglalkozni a témával. Engem elkésérett, az alkotók pedig csendben tudomásul vették a „sikertelenséget”. A film dobozba került, s nem is beszéltünk róla többet.

Póth Imre mentor és Sándor Dániel operatőr forgatás közben a hallássérültek szegedi iskolájában
(2011. október 17.)

2013 szeptember elején sírva hívott fel néhány halál-szerűlt gyermek édesanyja és a régi beszédtanárnőnk, ugyanis problémák akadtak azokkal a gyerekekkel, akik itthon, inkluzív oktatás keretein belül, normál oktatási intézményben tanultak. Mivel a Vajdaság különböző városaiban lakunk, úgy beszéltük meg, hogy az újvidéki klinikai központ fül-orr-gégészeti osztályán, örökös mentorunk, dr. Dragan Dankuc főorvos irodájában találkozzunk szeptember 26-án, délután kettőkor. Az irodában négy aggódó szülő és a két segítőnk, dr. Dragan Dankuc és dr. Zoran Komazec várt. Száz kérdést intéztek hozzám a szegedi iskolával kapcsolatban... Válaszolgatás helyett megkértem dr. Dankucot, hadd nézzük meg a filmet, ami az iskoláról szól, bár egy kicsit tartottam tőle, hiszen az egyik orvos szerb, a másik szlovák, magyarul egyik sem beszél. Amíg a szülők és az orvosok a filmet nézték, én őket fürkésztem... A film végén percekig

csönd honolt az irodában. Dr. Komazec szólalt meg először: „Gospodo, ja ne razumem ni reč mađarski, ali ovo je zadivljujuće!” (Hölgyem, egy szót sem értek magyarul, de ez csodálatra méltó.) „Ne znam, ko je ovaj film pravio, ali svaka im čast” (Nem tudom, ki készítette ezt a filmet, de minden elismerésem az övé) – mondta a másik orvos.

Ez a film alig néhányszor vett részt fesztiválok, csak egy díjat nyert, de szerb, szlovák és magyar egyformán érti a mondanivalóját. A film hatására négy hátrányos helyzetű gyerek került megfelelő oktatási intézménybe. Ezért az alkotói megérdemlik a nagybetűs EMBER címet.

„A szó megnevez, a film megmutat” – mondta Balázs Béla. Tisztelt tanár urak, kedves volt és mostani Bolyai filmműhelyesek, kívánom nektek, hogy a következő tíz évben is legyen lehetőségetek, kedvetek megmutatni minél többet ebből a gyönyörű világból!

Német Izabella

A kistigrisek ereje

A Bolyai filmesei látogatóban a magyar tévében. Balról jobbra: Szakály László, Boros Róbert, Szénási Eszter, Hévízi Heléna (2012. szeptember 6.)

Zoom a csipet-csapatra

„Kreativitás = 10% tehetség és 90% elszántság.” Vagy inkább fele-fele. Legalábbis azok esetében, akikről most szólni kívánok. Biztos, hogy sok szerepet játszik a tehetség is. Ha nem is minden téren, de... A tehetség tulajdonképp sok mindenben megnyilvánulhat. Nem feltétlenül az iskolai órákon nyújtott teljesítménykor. Ha az ember igazán szeret valamit csinálni, akkor azt nagy valószínűséggel akarja is, és teszi is, nem kell hozzá nagy erőfeszítés, csak szeretet és jókedv.

Akárhányszor belépek a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium filmműhelyének forgatására, folyamatosan csak azt látom, hogy pattognak a kisemberek, szaladgálnak ide-oda. Az egyik a világítással malórködik, a másik igyekszik beüzemelni a kamerát, a harmadik „ezt így kell, látod?” eligazítást tart az újoncoknak, és így tovább... A segítő tanáraik meg csak mosolyognak, hogy mennyire jó kis csapat verődött össze. És ez még csak egy forgatás kezdete volt. De kukkoljunk néhány konkrétumot is! A Bolyai Filmműhely jelenleg tíz kreatív taggal ügködik. A tagok: Kecsenovity Egon, Berec Alexandra, Gyorgyevics Katalin, Anitics Tamás, Lejkauf István, Kiss Júlia, Horváth Tamás, Víg Dániel és Szabó Ákos, valamint szerény személyem mellékszereplőként. Egyvalakit megemlítenék még, aki oszlopos tagja volt egészen tavalyig műhelyünknek, ő Zsolnai Ákos. Ő volt az egyik alapító tag, s munkáját még ma is sokszor emlegetik. Ákos mesélte nekem el a kezdetek kezdetét, mikor még...

– Ki volt az, aki elindította a filmzést? A potenciális személy az egyik mesterünk, tanítónk és jó barátunk, Póth Imre volt. Ő volt az, aki felvetette az ötletet az igaz-

gátónak, hogy legyen filmoktatás az iskolában. Szerencsénkre Gajda Attila híve az újításoknak, így indulhatott el a szakkör.

Póth Imre gyakran emlegeti a filmezés egyik legnagyobb alakját, Balázs Bélát, aki azt mondta, hogy nagy baj, hogy a mai oktatásban nem szerepel a filmológia. Manapság szinte mindenki leül a tv elé este megnézni egy filmet, viszont valójában nincs tisztában vele, hogy hogyan is kell filmet nézni. Bizony meg kell tanulni filmet nézni, a film mögé látni. Én is teljes mértékben így gondolom ezt. Két kiváló szakember segítségével indult a szakkör. Az egyik az előbb említett Póth Imre, a másik pedig Horváth Mihály. Rengeteget köszönhetünk ezeknek az embereknek. Közel négy éve indult ez az egész, amikor a középiskola második osztályát tapostam. Nagyon nagy érdeklődést tanúsítottam iránta, mikor megtudtam, hogy mi van készülődőben. Elkezdtünk tanulni és dolgozni. A csapat egyre növekedett, és eljutottunk arra a szintre, hogy saját stúdiót alakíthattunk ki. Természetesen mindez a kitartás és mesztereink nélkül nem ment volna.

Ha valaki olyan munkát végez, amelyben otthon érzi magát, akkor azt már nem is munkának fogja fel, hanem szórakozásnak. Szerintem ennél nincs jobb. Ezért döntöttem úgy, hogy továbbra is ilyen körökben szeretnék mozogni. Szakkörünk két részre tagolható. Elméleti és a nagyon fontos gyakorlati oktatásra. Készítünk gyakorlati felvételeket, amelyek tisztán csak gyakorlások. Készítünk felvételeket archiválás céljából, illetve amelyeket aztán megmértetünk különböző versenyeken, szemléken. Első bemutatkozásunk 2006-ban történt egy kanizsai videótáborban. Az ott elkészített *Varázslatos vesszők* című

dokumentumfilmünk igen jól sikerült. Ezt a Középiszkolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedőjén elnyert első díj is jól tükrözte. Készítettünk továbbá egyperces filmeket, különböző kisebb játékfilmeket, illetve hat animációs filmet. Kecsenovity Egon barátomtól és kollégámtól jött az ötlet, hogy készítsünk animációs filmet. Én támogattam az ötletet, és már csak ki kellett dolgozni egy forgatókönyvet. Miután egy nap homlokon csókolt bennünket a műzsánk, már a forgatókönyv is megszületett. Onnan már csak az volt hátra, hogy elkezdjük a munkálatokat. A *Kicsi Klájd és a nagyvilág* c. animációs filmünk nagyon értékes és tanulságos munka volt. Egon remekül bánt a babával. Fantasztikus mozdulatokat volt képes elkészíteni vele. Látszott, hogy a gazdjára hallgat a baba. Hiszen magát a babát is ő készítette. Nagyszerű érzés volt dolgozni Egonnal, mert amellett, hogy igen kreatív gyerek, egy kellemes személyiség is, akivel mindig jókedvű volt a munka. Ezúton is szeretném neki megköszönni ezt.

Nem mondhatnám, hogy Ákos szűkszavú lett volna. Én nem is fűznék hozzá kommentárt, mert a sorok magukért beszélnek, inkább nézzük meg, hogyan vélekedik Kecsenovity Egon erről:

– A forgatás négy hónapig tartott, mert az animációkészítés nagyon hosszadalmas folyamat. Ekkor kelt életre *Kicsi Klájd*, akiről a történet szól, de többet nem mondhatok, mert filmes titok – és csak sunyin mosolygott, majd így folytatta: – A vágást 2008 márciusában fejeztük be, és akkor lett először bemutatva. A rendező szerepét Ákossal együtt töltöttük be, a többi munkát felosztottuk egymás között. Ő végezte az operatőri teendőket és a vágás nagyobbik részét, az animációkészítéssel én foglalatostkodtam. A munkába a többi filmes kollégám is besegített, pl. amikor statisztálni kellett, valamint értékelni az adott felvételt, animációt. A végén mi is megjele-

nünk Ákossal a filmben, és itt elárulom, hogy ezzel egy kicsit a nagy Filmrendezőt, Hitchcockot utánoztuk.

A film első megméréstetése a KMV-n volt, ahol megkapta az első díjat. Ezután a budapesti Káldor Kollégium által kiírt filmszemlén szerepelt, ahol dicséretben részesült. Novemberben jött az igazi megméréstetés, a lakiteleki filmszemle. November 25-én érkezünk este. 31 filmet mutattak be, köztük a *Kicsi Klájd és a nagyvilág* címűt is. Az előzsűri nagyon szigorú volt, 148 filmből 31-et hívtak meg. A zsűrit Sára Sándor filmrendező vezette. Minden este az aznap leadott filmek rendezői egy körbe ültek a zsűrivel, hogy a filmekről beszéljenek, kritikát, tanácsokat, dicséretet mondjanak. A *Kicsi Klájd és a nagyvilág* című filmünk szinte nem kapott rossz kritikát, csak ösztönöztek, hogy még bátrabban, bírja az a baba. A várva várt nap pénteken jött el, az eredményhirdetéssel. Végül meglepetésünkre *Kicsi Klájd* megnyerte a zsűri 100 000 Ft-os különdíját. Ezután jött a második meglepetés.

A Duna Televízióért Alapítvány jóvoltából az 1 000 000 Ft értékű felszereléstámogatást is a Bolyai Filmműhely kapta. Ebből az adományból még több jó filmet kell forgatnunk. Szerintem ez menni is fog. Készülőben van néhány új film forgatókönyve, köztük a *Kicsi Klájd* második része is.

Hogy a többiek se érezzék, hogy valamilyen módon is megkárosítottam őket, pár mondatban A. Tamás, István és Alexandra mondatait is tolmácsolnám:

– Az elején sok mindent kipróbáltunk. Legjobban az operatőri munka és a vágás fogott meg. Mindkét ágnak megvannak a maga szépségei és buktatói is. Az operatőrnek azért jó, mert különböző helyszíneken járhat, rengeteg személyes élménnyel gazdagodhat, de vannak a dologban kevésbé élvezetes, veszélyes részletek (ez is helyszíntől függ), ahol az ember az életével játszik. A vágónak

veszélytelenebb a dolga, de nem túl élvezetes napról napra ugyanabban a vágószobában ülni és dolgozni. A filmekben közösen dolgozunk. Mindenki hozzátesz egy kicsit, és ettől lesz jó. Csapatmunka az egész! Esetenként iskolánk tanárai, dolgozói, diákjai is a segítségünkre vannak. Kölcsönös, mert ha valamiféle megmozdulás van a suliban, rögtön riasztják a filmeseket is: „Öt-re kamerával a város házára!” – mesélte Tamás (ergo Mad).

Persze azért senki sem haragszik, ha efféle hirtelen mondatok miatt félbe kell hagyni a tanulást. De hogy félreértés ne essék, a tanulmányi eredmények nem romlanak, legalábbis általában így gondolják az alkotók!

István, alias Pityu kissé szűkszavúan, de azért elmondta véleményét:

– Talán a csapatmunka, az egész forgatásnak a körülményei fogtak meg legjobban. Ahogy egyik tanárom mondta, ez az utolsó romantikus szakmák egyike. Kamerával szeretek legjobban dolgozni. Nem unalmas, mindig történik valami új. Rengeteg érdekeset lát, hall és tapasztal az ember. Tanáraink közül is mindketten operatőrként kezdtek, mondhatni mindketten már a szakma csúcsán vannak, és remélem, egy darabig lesznek is. Kamerakezelést tanulok. Rendezést egyelőre még nem. Ki szeretném próbálni, de majd csak akkor, ha elegendő tapasztalatom lesz a saját területemen. Szeptemberben felvettem egy dokumentumfilm készítését, amiről többet nem árulnék el, csupán annyit, hogy itt majd talán belekóstolok én is a rendezésbe. Egyelőre a tanulmányaim operatőr, majd rendező, szerkesztő szakon gondoltam folytatni, de ez még nagyon sokféleképpen változhat az érettségiig.

Szandi és Kati a két kis menő manó, akiket folyton papírral a kezükben lehet látni, ahogy rohangálnak, és intézik a műhely ügyes-bajos dolgait:

– Tavaly szeptemberben meghírdették, hogy lehet járni filmes szakkörre. Minket már előtte is érdekelt az ilyen téma, ezért jelentkeztünk. Minden héten szorgalmasan jártunk szakkörre, így részt vehettünk a téli táborban. Az ott forgatott két film közül az egyiket Szandi rendezte – mesélte Kati, majd Szandi, hogy, le ne maradjon, közbevágtott:

– Kati mindkettőben szerepelt – az említett filmek a *Happy End* és a *Kicsi Klájd és a nagyvilág* – a tanév tartalmassága ösztönzött minket, hogy a tanév további részében még aktívabbak legyünk. Csináltattunk pólókat a logónkkal, és most épp készül a filmműhely honlapja is. Reméljük, hamarosan megtekinthető is lesz. És természetesen egy új film is folyamatban van.

Mindenkinek megvan a saját területe a csapaton belül, amit szeret művelni, de mindannyian a csapatmunka hívei. A filmezés művészet, igazi művészekkel vagyok körülvéve nap mint nap, mindamelllett, hogy mindahányan real beállítottágú iskolába járnak. A filmműhelyen belül nekem pont annyi szerep jutott, amennyi kell. Hú maradtam magamhoz és a riporter szakmához, valamint összekötő szövegeket írok nekik, komponálok, mint ők, csak kissé más módon, de ez a szép az egészben. Mindenki tudja, mi a feladata, és nem szólunk bele egymás munkájába. Csak meghallgatjuk egymást, esetenként tanácsokat osztogatunk, és persze hallgatunk a tanáraink intó szavaira. Együtt, egymásért, így teljes a csipet-csapat.

Kiss Anita

(*Képes Ifjúság*, 2009. január 28. 8–9.)

Making-of Bolyai-filmtábor

„Ha egy tanár nyakon csípte, repült
a gimnáziumból”

A making-of az a dokumentumfilm, amit magáról a filmforgatásról, az alanyról, a stábról, egyszóval a filmkészítés folyamatáról rögzítenek. Ezt is idén, a Bolyai Filmműhely második nyári táborában tanultam. Megfigyelésem helyszínei a Bolyai Gimnázium Kollégiuma, az egykori Tisza mozi udvara, a csókai mozigépház, Lajčo mester suszterműhelye... Időtartama egy augusztus végi hét – az első felvételektől az utolsó falat ünnepi ürüporköltig, utolsó korty búcsúborig.

„Gyere el a táborba, nem fogod megbánni...” – mondogatta hónapokkal korábban Zsolnai Ákos, a tábor egyelőre egyetlen bolyais öregdiákja, visszatérő lelke. Alkotótársával, Kecsenovity Egonnal „reggeli kávé hangulatban” érkeznek meg a kollégium számítógépes központjába. Hamarosan ők is munkához látnak, folytatják a *Kicsi Klájd és a nagyvilág* című animációs filmjük második részének forgatását. A főszereplő gyurmababa, Kicsi Klájd már „nagyon nyüzög, hiszen lassan eléri a 90. animációt, ami ennyyi jelenetet jelent”. Egon még annyit árul el a hamarosan elkészülő film történetéről, hogy feltűnik egy másik (lány) baba, de azt, hogy összejönnék-e, még nem lehet tudni.

A többiek, a főleg fiúkból álló csapat tagjai szerteszét találhatóak, ki terepen, ki a termekben filmet néz, ki kamerával improvizál, animációs rajzfilmet rajzol, nyersanyagot bogarász, számítógépen vág. Horváth Mihállal és Póth Imrével, a filmműhely két alapító atyjával róluk beszélgetünk.

„A tábor leginkább arra használjuk, hogy forgasunk, év közben van idő az elméletre, az anyagok megmunkálására, a montázsra” – mondja Horváth Mihály. Póth Imre pedig a filmes szakkör hiánypótló jellegét emeli ki: „A középiskolában mi mindent tanulnak a gyerekek? Irodalmat, verset, esszét, zenét... De amikor befejezik a középiskolát, nem olvasnak verset, nem mennek az operába, hanem minden este beülnek a moziba, vagy ma már a tévé elé, kiszolgáltatva saját tudatlanságuknak, mert nem tanította meg őket senki filmet nézni.” Póth úgy látja, társadalmunk túlságosan irodalom-központú, a tévés tevékenységeket egyáltalán nem dokumentálják, Vajdaságban gyakorlatilag nincs televíziós kritika.

Horváth Mihály szerint a bolyais, matematikai orientáltságú „komputergyerekek” nagyon gyorsan, pár hét alatt elsajátítják a filmezés műszaki részét, viszont gondot jelent egy poén, egy filmes ötlet megfogalmazása, hiszen „a kreativitás nem szárnyal, ha korlátok közé van szorítva” – fogalmaz Horváth. Ezért munkálkodnak azon, hogy a filmesek és az iskola új, képzőművészeti tagozatának képzőerőben bővelkedő tanulói összekovácsolódjanak. Hévízi Heléna már „beadta a derekát”, fél éve csatlakozott a filmműhelyhez, és a legutóbbi (három éve működő) téli táborban is részt vett. Tetszik neki a társaság, a bulik, és örül, hogy az animációkészítést is sikerült egy kicsit jobban elsajátítani. A széles rajzasztalon ügyes kézmozdulatokkal rajzolja át a legfelső áttetsző lapon a figura muris arcát, aki nek most be van csukva a szeme: a pilóta pislantott egyet.

Időközben megérkezett Recskó Géza bácsi, Zenta legidősebb mozigépésze, hogy a róla készülő film beilleszkedjen a régi, kihalófélben lévő szakmákról készült dokumentumfilmek sorába. A fiatalok forgattak már kosárfonóról, szücsről, juhászról, műgyűjtőről, asztalosról, víg kedélyű, matuzsálemkorú zentai borbélyról. Bodó János a filmen

arról beszél, hogy feltett szándéka megdönteni annak a muszlim borbélynak a rekordját, aki 92 éves koráig dolgozott. (A felvételnél csak pár év választotta el a trónfosztástól.) Víg Dani, akit általában a számítógép körül látni, most épp a kovácmesterekkel készült tavalyi nyersanyagot gyúrja. Mint mindenki, ő is visszatérő résztvevője a tábornak, és határozottan állítja, hogy megéri. Korábban belekóstolt ugyan az operatorkedésbe, de jobban érzi magát az asztal mögött, mert ott könnyebb javítani, mint kint a terepen, kamerával. „Dolgozni kell vele, ahhoz meg itt kell ülni, de megéri, mert aztán a kész munka nagyon szép látvány” – mondja.

Az idős mozigépessel Kiss Juli idézteti fel a régmúlt eseményeit. Hol a fényviszonyok rosszak, hol felzúg egy kocsi a háttérben, Géza bácsi mégis bámulatos türelemmel válaszol századszor is ugyanarra a kérdésre. Anekdotákat mesél arról, hogy édesapjától tanulta szakmát, akit gyerekejjel sokszor helyettesített, és hogy a diákoknak nem volt ajánlatos moziba járni, mert ha egy tanár nyakon csípte, repült a gimnáziumból. A forgatócsoportnak nem sikerül a zentai mozigép közelébe férkőzni, ezért az udvaron készül a riport, Csókán viszont szerencsére bebocsátást nyerünk. A gigantikus szerkezet láttán olyan érzésem támad, mintha Chaplin *Modern idők* című filmjébe csöppentem volna.

A bácsi remegő kézzel, de negyven év elteltével is befűzi a filmet, berreg a gép, peregnek a kockák.

A társaság másik része Horváth Mihállyal a kolesztól egy saroknyira dolgozó Stantić Lajčo bunyevác suszternél a cipősarok-készítés rejtelseibe kukkant be. Itt is a szege-di Tokodi Viktor a making-of felelős, úgy tűnik, idén ez az ő reszortja. Tavaly a *Délibáb* című rövidfilm színészeként

vett részt a táborban, de megtetszett neki, hogy másnak a kezében kamera van, ezért idén határozott operatőri ambíciókkal érkezett. Eképpen vall az új élményről: „Szuper, leírhatatlan, olyanokat tanultam meg, hogy mi az a fehér-egyensúly (white balance), mi az, hogy fényviszonyok... Kezemben van a kamera, este meg visszanezzük...”

Az esti összejövetelek, ahol mindenki megnézi, véleményezi a nyersanyagot, egy átgondolt koncepció részét képezik. „Ezek mind építő bírálatok, amiket, ha nem kapunk, vagy kishitűek leszünk, vagy ellenkezőleg, azt hisszük, hogy zseniális filmeket készítünk... Mivel mindent kritikusan csinálunk, nagyon jók a meglátásaik” – mondja Horváth Mihály.

Egyik este a híradót is közösen nézik. Előző éjjel félelmetes vihar tombolt Zentán, aminek következtében rengeteg ház beázott, vízben úsztak az utcák. Anitics Tamás és Lejkauf István a reggeli órákban kamerával rögzítették a pusztítást, képsoraikat most az újvidéki televízió magyar híradójában nézik vissza.

Vállveregető, büszke pillantások a társak részéről.

„Kívülről úgy tűnik, hogy nagyon lazák vagyunk, de belül fegyelem van, mert a gyerekek a lazasággal nem élnek vissza” – dicsérte őket Horváth Mihály még az elején, és a hangnem a végére sem változott. A tábor hagyományosan az ürüpaprikás-lakoma zárja, amit hosszú asztalnál, bográcsból eszünk. Utána bölcs érvelés, vidám hangok, borpára száll a nyári éjszakában.

Hivatalosan vége, a társaság egy része mégis úgy dönt, hogy marad, mert akad még tennivaló. Ők lázas alvóalkalmatosság-vadászatra indulnak a kollégium labirintusában, utolsó képem róluk, amint nagy matracokkal a keskeny folyosókon lavíroznak.

Csillik Blanka

(*Képes Ifjúság*, 2010. szeptember 29. 10–11.)

Ezer pillanatot filmkockái

*Avagy ilyen volt a Bolyai Filmműhely
nyári tábora*

Egy nap késés. Egy nap, és így a vége felé úgy érzem, hogy az az egy nap is hiányzik. Régen volt már ennyire tartalmas nyaram, és már több mint egy éve nem sikerült eljutnom a Bolyai Filmműhely táborába. Télen csupán telefonos segítség lehettem a vizsgaidőszak miatt. De emlékszem, hogy péknél voltak forgatni, és előző este gyorsan össze kellett állítanom a kérdéseket, meg még hajnalban is kaptam SMS-t, hogy épp a frissen sült lepényt eszik, és rám gondolnak közben. Hát nem édesek?

Most pedig itt vagyok. Végre. Ismét. Befutottam, egy laptoptáskával, egy fényképezőtáskával és egy nagy utazótáskával. Amikor megláttak, elkezdtek nevetni, hogy én tényleg nem szórakozok, ami a csomagomat illeti. Rögtön rá is sóztam a nagy táskát Lejkauf Istvánra, hogy vigye fel nekem a már jól ismert koleszba. Én meg gyorsan-frissen üdvözöltem mindenkit, felmentem megnézni, hogy melyik szobában fogok aludni, és már össze is csaptam a két tenyerem, hogy na, akkor hajrá, dolgozzunk! Amikor elmondták, hogy mi lesz a dolgom, hát... Néztam, mint boci a frissen festett kapura. Egyetlenegy film forgatására voltam felírva. Egyre. Az előző táborokban 3-4 filmnél előbb meg sem álltunk, most meg csak egy. Arra gondoltam, na jó, ezt mi Pityuval, mert ő lett beosztva hozzám operatőrnek, megesszük holnap vacsorára, de akkor mi lesz egész héten velünk?!

Nem sokáig kellett rajta agyalnom, mert kiderült, hogy van két utódjelöltem, és őket kellene a szárnyaim alá venni. A szóke, pattogós, rátermett és tehetséges Szénási Eszterben mintha magamat láttam volna. Pont, mint én ennyi idősen, azóta én egy kicsit szemtelenebb lettem, de majd idővel rájön ő is, hogy máshogy nem lehet. Szabados Noémi pedig a kicsi, szerény, mosolygós lányka, aki szintén riporterkedésre adta a fejét. Éreztem, hogy én ebben a táborban olyan résztvevő vagyok, aki rangidős, és akinek inkább már az a dolga, hogy segítse, lökdösse előre az úton a kicsibéket. Tyúkanyónak azért még nem mondanám magam, de valami hasonló érzés kerített a hatalmába.

Mindenkinek nagyon örültem, többek között Kecsenovity Egonnak, a volt gimis osztálytársamnak. Szerintem nem kell elmondanom, hogy miért. Berec Alexandrával, Gyorgyevics Katalinnal és Pavlović Eszterrel voltam egy szobában. Ehhez a kommentár annyi, hogy szerda reggel kegyetlen hasizomlással ébredtem. Annyit nevettem előző nap, hogy szó szerint izomlázam lett tőle. Hogy ezt hogyan hoztam össze, azt nem tudom, de érdemes kipróbálni.

Húszan voltunk összesen a táborban. A tizenhét táborlakó: Bajcsi Áron, Berec Alexandra, Boros Róbert, Gyorgyevics Katalin, Kecsenovity Egon, Kiss Júlia, Lejkauf István, Nagy Róbert, Pavlović Eszter, Sáfrány Máté (szombathelyi vendégünk), Sándor Dániel, Szabados Noémi, Szabó Ákos, Szénási Eszter, Víg Dániel, Zsolnai Ákos és végül én. Póth Imre és Horváth Mihály tanár urak, valamint Megyeri Gábor segítették a munkánkat.

Zsolnai Ákos az a személy, akivel nagyon ritkán tudok találkozni, és akinek a legjobban megörültem, amikor ideértem. Meg különben is, neki van a legszexibb hangja az összes táborozó közül. Ezt a tulajdonságát Szandi, Kati és Pavlović Eszti meséjének beolvasása közben állapítottuk meg.

Merthogy egy animáció készül erre a modern mesére Eszti rajzaival. Na jó, ebbe a filmbe azért én is besegítettem, de nem a rajzolásban, mert akkor nem jártak volna jól velem. Megjegyzem, gyönyörű pálcikakirályfit tudtam volna összehozni, de itt ki is merült volna a rajztehetségem. Inkább szöveget néztem át, javítottam, és Ákosnak segítettem beolvasni. Ezenkívül még 13 filmen dolgoztak a táborlakók. Cipész, ékszerész, pék, két darab egyperces, az adai temető, a zentai mozi, a X. BIT (azaz a Bolyai iskola 10. találkozója), a nagy sikerű *Kicsi Klájd* c. animáció második része, táplánszentkereszti kirándulás, egy mesefilm, Lékó Péterrel való interjú és a *Making of*, azaz a táborról készült film került a vágópadra az egy hét alatt. Persze nem sikerült mindent befejezni, de mindenki igyekezett kihozni magából a legtöbbet.

Mindennap volt valami érdekesség. Kedden beszélgetés, hogy kivel mi történt az idő alatt, amíg nem láthatuk egymást, szokásos rafinált piszkálódások, sunyi mosolygások. Szerdán az igazgató úr, Gajda Attila hívott meg bennünket a tanyájára vacsorára, ott sütögettünk, beszélgettünk. Napközben persze dolgoztunk, mindenki a saját feladatán, a saját filmjén. Este még egy kicsit forgattunk az elhagyatott hátsó épületben, Ákos segített Katiéknak a mesében, én voltam a jókedvfelelős. Volt ám egymást ijesztgetés, röhögés, összevissza mozgó kamera, de amit kellett, azt azért teljesítettük.

Csütörtökön Szénási Eszti lepett meg, de nagyon. 10 perc után, hallásból lejátszott egy dallamot a fuvoláján a *Kicsi Klájd* 2. c. animációhoz. Azóta is hiába hajtogatom, hogy hess innen, hess!, a fejemben van, és ezt dudorászom. Csütörtök estére Mihály tanár úrnak volt még egy meglepetése. A szeptemberi Halló, TV! műsorának a Bolyai Filmműhely lesz a vendégszerkesztője. Gyors és alapos megbeszélést tartottunk, hogy akkor ki is lesz az a

két személy, aki a műsort vezeti, és ki lesz a három vendég, akit kifaggatunk. A döntés végül megszületett. Zsolnai Ákos és én leszünk a szerkesztők, Pavlović Eszter, Szénási Eszter és Lejkauf István pedig vendégként fognak szerepelni. Lehetőség, ismét. Talán ugródeszka is. Attól függ, hogy az ember mennyire akarja, és mennyire veszi komolyan. Az élet egyik értelme, hogy értelmesen álljunk hozzá a lehetőségekhez. Szerintem. Ezért szerettem mindig is ezt a gimit, ezért járok még vissza mindig ebbe a filmműhelybe, ezért kedvesek nekem ezek az emberek, ezek a tanárok.

Az elmúlt időszak is mutatja, hogy itt mindenki akar valamit. Számos díj megint, mint minden évben. Március 25-én Budapesten az 5. BIG Diákfilmfesztiválra igen érdekes módon jutott ki a filmműhely. Az eddigi években ezt a fesztivált csak magyarországi középiskolásoknak írták ki, most viszont ez az információ kimaradt a felhívásból. Úgy gondolták, megpróbálják. A szervezők nagyon meglepődtek, mivel két filmet is beküldött a műhely. A *Még három év...* c. film II. díjat és egy különdíjat vihett haza. Anitics Tamás rendezte, operatőr: Szabó Ákos. A díj egy 1 TB-os külső hard volt, a különdíjat pedig a Tradegap ajánlotta fel, méghozzá, hogy megtervezik a film lemezborítóját. A másik különdíjat a *Mi leszek, ha nagy leszek?* c. film kapta: egy tízórás stúdióhasználatot Budapesten, a Bródy Imre középiskola filmműhelyében. A filmet Gyorgyevics Katalin és Berec Alexandra készítette. Az április 8-ai Középiskolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedőjére öt filmet nevezett a filmműhely. A legeredményesebb filmműhely, a legjobb film (*Macskamorfózis*), a legjobb operatőr (Sándor Dániel és Boros Róbert), legjobb vágó (Gyorgyevics Katalin és Lejkauf István) és a legjobb dokumentumfilm (*Utolso vashajlító*) díját ítelték oda. Április 16–17-én Táplánszentkereszten, a VII. Vas-Film filmfesztiválon a legjobb filmműhely díját hozhatta haza Szabados Noémi, Szénási

si Eszter és Szabó Ákos, mivel ők képviselték az iskolát. Egy tucat kazettával és a Filmvilág című folyóirat egyéves előfizetésével térhettek haza. Május 6–7.: Zalaegerszegen, a VII. Göcsej Filmszeglén mindhárom film, amelyet beküldtek, valamilyen díjat kiérdemelt, ami azért nagy szó, mert amatőrök mellett itt profik is versenyeztek. Filmvető kategóriában a *Happy End* különdíjban részesült, amely egy fényképezőgép volt, valamint a két dokumentumfilm (*Utolsó vashajlító* és *Délibáb*) rendezéséért Sándor Dánielt szintén egy fényképezőgéppel jutalmazták. Június 26-án a belgrádi országos filmszeglén a *Mosoly* című film a legjobb forgatókönyv díjat kapta. Kiss Júlia rendezte.

Pénteken délelőtt még folyt a munka, délután azonban Mihály tanár úr főzött nekünk. Közben beszélgettünk, a lányok meg elkészítették a paprikáshoz a salátát. Németh Izabella egy meglepetéssel készült nekünk. Mindenki kapott egy sárga, Bolyai Filmműhely feliratú pólót. Viríthattunk egész este, mint a naposcsibék. Szokásosan este megfogtuk a kis italunkat, és beültünk mozizni. Tehát megnéztük azokat a filmeket, amelyek a tábor ideje alatt elkészültek. Kiértékeljük, átbeszéljük ezt a pár napot és azoknak gyümölcsét. Este vadulás ezerrel, mindenki lelét kielégítő zeneszámok hangzottak el, Eszterrel és Noé-mivel kalapban pózoltam, nevettünk együtt, éreztük, hogy ez a vége, ez a szórakozás pillanata, az egész heti szorgos munka levezetője. Szombat délelőtt összehajtottunk, elbúcsúztunk, és elindultunk hazafelé. Én még visszánéztem a sarokról a sárga épületre, majd továbbhúztam az utazótáskám az autóbusz-állomás felé.

Kiss Anita

(*Képes Ifjúság*, 2011. szeptember 7. 12–13.)

A kistigrisek ereje

A zentai Bolyai Filmműhely alkotásairól

Vajdaságban kevés filmműhely létezik. Egészen pontosan ma már csak egy komolyabb, a Bolyai Filmműhely. A filmzés iránt érdeklődő középiskolások csak itt tudnak tanulni, fejlődni, itt ismerkedhetnek meg a „szakma” alapjaival. Alkotásaikat nézve pedig elmondható, hogy akár a jövőjüket is itt alapozzák meg. Az a probléma, hogy az oktatási intézmények nem tartják fontosnak a vizuális, mediális nevelést, pedig ahogy az irodalom, a zene és a képzőművészet is fontos része az alpműveltségnek, úgy a filmes oktatás is az kellene, hogy legyen. Főleg azért, mert bármennyire is nem tetszik ez a kultúrshoboknak, igenis a televízió határozza meg a legtöbb háztartás esti programját, és a televíziós műsorok kritikus szemlélete és értelmezése nem magától értetődő tudás.

A bolyaisok kisfilmjein látszik, hogy sok ötlet és sok munka van a megvalósítás mögött. Egyes alkotások komolyabbak, jobban sikerültek, másokon látszik, hogy még kiforratlan a készítő stílusa. De melyikünk készített ennél jobb filmet középiskolás korában? Na ugye!

A stílusgyakorlatos filmekben látszik is, hogy okkal készültek ilyenek, a készítő a gyorsítást, lassítást, animációt gyakorolták. Ezekben látszik igazán, hogy kezdők készítették. Vannak viszont az egy-egy régi szakmát bemutató filmek, amelyek bármelyik televíziós csatornán levetíthetők lennének. Ezen kisfilmek elkészítéséhez, végiggondolásához nyilván több időre volt szükség, de az alkotók hozzáállásán is látszik, hogy törekedtek a teljességre. A 90 éves borbély története, aki Guinness-rekordot szeretne dönteni, és ehhez már csak három évre van szük-

sége, olyan szívmengető, hogy a nézőnek kedve lenne odamenni, beülni a székbe, és csak hallgatni a borbélyszakma szépségeiről mesélő bácsit. A kovácsmesterség kihalását féltő patkolókovácsról a löversenyek, a fiákeres és hintók jutnak az ember eszébe. Az ember lánya pedig elgondolkodik, hogy a herceg is csak akkor érkezhetsz meg, ha van egy kovács, aki előtte megpatkolja azt a fehér lovat. Annyira emberközeli, annyira megfoghatóan mutatják be a fiatalok a ma már egyre ritkábban látható juhászokat, hogy kedvet csinálnak ahhoz, hogy kimenjünk a mezőre a birkák közé.

Ez a komolyabb munka lehet az alapja egy esetleges későbbi filmes vagy médiás karriernek, ebben a műhelyben a diákok megtanulják a kérdezős technikákat, megismerik az operatóri és vágói szakma részleteit, és nem utolsósorban a forgatókönyvírásba és rendezésbe is beleszólhatnak.

A Középiskolások Művészeti Vetélkedőjén is résztvevő csapat nem véletlenül nyert már több díjat és vesz részt különböző fesztiválokon. Ezek a fiatalok igazán megérdemlik az elismerést.

(*Magyar Szó*, 2011. október 17.)

Hogy kerül a cipő a színpadra?

Fiatal művészek sokasága mérte össze tudását a 45. KSZV-n

„Igazán ebben tudom kifejezni magam”

Interjú Boros Róberttel, a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Filmműhelyének tagjával

- Hogyan csöppentél bele a filmes világba?
 - Ezt talán egy átfogó történetben el tudom mesélni. Mint ahogy valószínűleg mások is, én is kiskoromban a televíziót nézve szerettem meg a filmeket. Később, az általános iskola végéhez közeledve, már nemcsak nézni, hanem készíteni szerettem volna, így alakult, hogy egy nyaralás alatt történt eseményeket összevágtam zenére, és a közvéleményt idézve „tök jó” lett. Ez később döntő fontosságúvá vált, amikor az iskolaválasztásra került a sor, többek között ezért is választottam a Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumot, mert Vajdaságban ez az egyetlen iskola, ahol tanítják filmkészítést, igaz, itt is csak fakultatív tantárgyként.
 - Mit jelent számodra a filmalkotás, miért szereted eme művészeti ágat?
 - Egy jó filmet elkészíteni művészet. Pillanatnyilag ezek megteremtése számomra egy hobbi, mivel nem foglalkozhatok vele teljes munkaidőben, de ettől csak jobban szeretem. Talán azért imádom ezt a művészeti ágat, mert igazán ebben tudom kifejezni magam. Az emberek többsége kreatív, de nagy általánosságban meg kell nekik mutatni, hogy mivel tudják kifejezni magukat, ez általán-

ban az orruk előtt van, és ha megtalálják, akkor valami örülten jót tudnak alkotni. Én szerencsére már rátaláltam az eszközre, amivel kifejezhetem magam, most már csak egy ötlet hiányzik, és aztán már kész lehet az „örülten jó” alkotás.

Filmcsinálás előnyben!

Interjú Hévízi Helénával, a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium Filmműhelyének tagjával

• Mondj néhány szót magadról, hogyan csöppentél bele a filmes világba?

– Azt, hogy sikerült a filmes világgal megismerkednem, csakis annak köszönhetem, hogy a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumba járok, ahol délutáni foglalkozásként filmes szakkör is működik. Más néven a Bolyai Filmműhely, aminek már több mint két éve tagja vagyok. Főként a két filmes tanárunknak és a csoporttársaimnak köszönhetem azt, hogy a filmkészítés számomra mára már több, mint hobbi.

(Képes Ifjúság, 2012. április 18. 5–6.)

Csapó, felvétel indul!

Hétfő óta dolgoznak a Bolyai Filmműhely hagyományos zentai táborában

A zentai tehetséggondozó gimnázium második emelete péntekig egy filmstúdió világát idézi fel, ahol szorgos fiatalok egy része az eddig leforgatott filmek utómunkálatain dolgozik, mások pedig kamerával a kezükben vannak

„bevetésen”, hogy elkészítsék alkotásukat, amelyeket a következő tanév folyamán fejeznek majd be.

– A forgatás után átnézzük és megvitatjuk a felvételeket, a későbbiekben pedig összeállítjuk a nyersanyagokat – mondta Póth Imre újvidéki rendező, a tábor egyik vezetője.

Az idei „filmgyár” munkájában összesen tizenheten vesznek részt, mindannyian a Bolyai-tehetséggondozó jelenlegi vagy egykori diákjai.

Póth Imre elmesélte, hogy voltak ugyan olyan évek, amikor külföldi fiatalok is részt tudtak venni a filmműhely tevékenységében, sajnos az idén nem nyertek a pályázatokon, így kizárólag a műhely jelenlegi tagjai és a műhelyben egykoron szorgoskodó bolyaisok vesznek részt a filmek elkészítésében. Utóbbiak, függetlenül attól, hogy különböző egyetemekre járnak – van köztük leendő jogász és matematikus is –, annyira „megfertőződtek”, hogy visszalátogatnak a táborba – mondta a rendező.

Az idei táborra az ifjú filmeseket egy komoly munkával is megbízták: a Magyar Nemzeti Tanács felkérte őket, hogy készítsenek egy, az anyanyelv-használati jogokról szóló, oktató jellegű filmsorozatot, amelyet a későbbiekben általános és középiskolás magyar diákoknak mutatnának be.

– Mi ezt játékfilmszerűen szeretnénk megoldani, úgy, hogy különböző szituációkat mutatnánk be a téma kapcsán – mondta Horváth Mihály, aki úgyszintén táborvezetőként tevékenykedik, s példaként megemlítette, hogy a közhivatalokban is jogunk van arra, hogy a saját anyanyelvünkön tájékoztassanak minket, vagy a rendőrrel magyarul beszélgetni. A filmet nemcsak fiatalok készítik, hanem fiatalok fogják eljátszani a szerepeket is – tudtuk meg a beszélgetés során.

– Ezt Zentán nagyon könnyen meg tudjuk oldani, mivel a városban szolgáló rendőrök magyar nyelvi képzé-

sen is részt vettek, s ez kiváló példa lesz arra, hogy a kommunikáció a gyakorlatban miképpen is működik. Természetesen sok más ilyen jellegű helyzetet is bemutatunk a filmben szereplő fiatalokkal – jegyezte meg a táborvezető, s hozzáfűzte, hogy a felkérés a táborban dolgozó fiataloknak megtiszteltetés, s nagyon komoly a hozzáállásuk, mivel érzik a feladat súlyát.

Póth Imre megemlített még egy alkotást, amelyben a zentai mozi történetét próbálják elmesélni.

– Találtunk embereket, akik egykor a moziban dolgoztak, s egy csomó dokumentumot is felkutattunk a zentai levéltárban – mesélte. Megjegyezte, hogy egy komoly film lesz az 1908-ban megnyílt moziról, amelyre 2008-ban került lakat. A filmen egyébként a munkálatok utolsó mozzanatai folynak, s az alkotók még a tábor ideje alatt befejezik ezt a 30 perces alkotást.

A műhely tagjai emellett folytatják a kihalófélben lévő mesterségeknek filmben való bemutatását. A tábor ideje alatt egy kályhás mesterről és egy aranyművesről készítenek filmet. Természetesen animációs filmek is készülnek.

Arról, hogy a táborban minden felszerelés adott legyen a fiatal filmesek számára, s hogy zavartalanul folyjon a munka, Megyeri Gábor, a harmadik táborvezető gondoskodik, aki elmondta, hogy most már viszonylag jól állnak a technikai feltételekkel.

– Hat egységen, vagyis két asztali számítógépen és négy laptopon tudunk vágni, ezenkívül a hangosításhoz és a hang felvételéhez is adottak a feltételek – mesélte Gábor. Egyedül a fénytechnikával állnak kicsit gyenge lábon, mivel csupán két diffúz fényük és két utcai reflektoruk van – mondta el az informatikai mérnök.

Horváth Zsolt
(Magyar Szó, 2012. július 26.)

A kísérleti film a határok átlépésére hivatott

Az újszegedi Délvidék Házban szombaton került megrendezésre az V. Van Más Kép Kísérleti Film- és Videoklip-fesztivál, amelyre rekordszámú, 64 nevezés érkezett az országból és a határon túlról 4 kategóriában: kreatív dokumentumfilm, kísérleti kisjátékfilm, videoklip, animációs film. A pályaműveket háromtagú zsűri értékeli: Seres Tamás vezető rendező, MTV Zrt., Váraljai Tamás producer, valamint Sággy Miklós filmesztéta, SZTE.

Molnár Csaba, a Délvidék Ház Nonprofit Kft. szakmai igazgatója azzal köszöntötte az egybegyűlteket, hogy az idei szemlére jóval többen neveztek be, mint a tavalyira, ami egyértelműen a fesztivál életképességéről árulkodik.

A kísérleti vagy experimentális filmet Csabai Ferenc projektmenedzser próbálta meg behatárolni. Olyan törekvésekről van szó, amelyek valamilyen módon kikezdi, kérdésessé teszik a filmkészítés addig érintetlen, magától értetődőnek tartott alapjait, s ezen keresztül általában arra a kérdésre keresik a választ, hogy mi is a film tulajdonképpen. Az experimentális filmnek igen kicsi a közönsége, ezért ezeket az alkotásokat nem is moziban, hanem kisebb filmklubokban, kamaratermekben és a kísérleti filmnek teret adó intézményekben mutatják be.

Hatnak a „profi” rendezőkre

Viszonylagos elszigeteltsége azonban nem akadályozza, hogy hassanak a „profi” filmrendezőkre is, és leg-

jobb formai újításai megszelídülve, kicsinosítva, letompítva visszakerülnek abba a közegbe, amelynek ellenében megszülettek: a kommersz moziba, a videoklipekbe, sőt a reklámfilmekbe is, hangsúlyozta a szakember. A kísérleti film a mozgóképi kifejezés lehetőségeinek tesztelésére, a határok átlépésére hivatott. A kreatív, játékos, kísérleti filmkészítés számára nincs ideálisabb terep a bizonytalannál, vagyis saját korunknál, amelyben élünk, fejezte be beszédét Csabai Ferenc.

A projektmenedzser kérdésünkre megerősítette, az ideai szemle színvonala jobb a tavalyinál, aminek talán az is oka lehet, hogy kísérleti film- és videoklip-fesztivállá minősítették a rendezvényt, melynek legfiatalabb részvevője 15, a legidősebb pedig negyvenévesnél is idősebb.

A fiatal alkotók közül a zentai Bolyai Tehetségkutató Gimnázium filmműhelyének három alkotóját, Szénási Esztert, Szakály Lászlót és Hévízi Helénát szólaltattuk meg. Eszter másodszer van a filmszemlén, tavaly különdíjjal tüntették ki alkotásukat, ezért jutalmul az MTV budapesti szerkesztőségébe látogattak, ahol szakmai gyakorlaton vehettek részt. A többiek az idén debütálnak. László számít a legfiatalabb filmesnek, ő rendelkezik a legkevesebb gyakorlattal, mindössze fél éve csinálja, de annál nagyobb lelkesedéssel.

A zentai filmműhely

A fiatalok szerint a filmkészítés csapatmunka, mindenkinek megvan a maga helye és feladata, ezért meggyőződésük, hogy egy ember nem is tudna értékes, jó filmet készíteni. A film összekovácsolja a csapatot, mindenkinek alakít, hozzátesz valamit, így válik az alkotás mindannyiukévá. Heléna elmondja, szerda délutánonként van filmes szakkör, de bármikor bemehetnek az irodába vág-

ni, de az is gyakran előfordul, hogy hétvégén forgatnak, ezenkívül rendszeresen részt vesznek téli és nyári táborok munkájában is. A zentaiak 5 filmmel neveztek be, ebből 3 dokumentumfilm, egy kisjátékfilm és egy animációs film. Mindegyik közös munka eredménye, kivéve a kisjátékfilmet, az egyéni alkotás, noha két operatőr is jegyzi. Mint mondják, a fesztivál szellemének abszolút megfelelnek az általuk készített filmek, hiszen ők is kísérletezés útján tudnak csak tanulni. Az idén nem jött össze nekik a videoklip, nem sikerült időre összevágni, de jövőre biztos, hogy ebben a kategóriában is megmérettetnek.

A zentai fiatalok még nem döntötték el, hogy a gimnázium után folytatják-e a filmezést, esetleg profi pályára lépnek. Eszter szerint hobbi szintjén biztos mindannyiuknál megmarad a film iránti szeretet, a filmes pályáról kevesen álmodoznak, de nem zárkoznak el, fiatalok még, bármi megtörténhet.

tuti

(*Magyar Szó*, 2012. november 17.)

A film közösségi élmény

A zentai Bolyai Filmműhelyben lassan hagyománnyá válik, hogy tagjai a tanév végén az érdeklődő közönségnek is bemutatják legújabb alkotásaikat. Az Alkotóházban összegyűltek ezúttal néhány hosszabb-rövidebb, különféle témájú filmet láthattak.

Közöttük volt az *Isten áldása?!* című, amely a középiskolások idei vetélkedőjén a legjobb filmnek járó díjat érdemelte ki, valamint a *Beautiful Days* c. alkotás, a zsűri

szerint a legjobb animációs film. A jelenlevők ugyancsak nagy tetszéssel fogadták a *Volt egyszer mozi* című összeállítást, amelyre a szakma a külföldi fesztiválokon is felfigyelt.

A Bolyai Filmműhely 2005-ben iskolai szakkörként alakult meg a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumban. A tanulók azonkívül, hogy az oktatási intézmény eseményeit is rögzítik, riport- és dokumentumfilmeket, rövid játékfilmeket, animációs filmeket kreálnak. Egyik fontos feladatuknak tartják a hagyományőrzést és az értékmentést, vagyis a régi, kihalófélben lévő szakmák megörökítését és bemutatását, például a juhász, kovács, borbély, szücs, keramikus mesterségek ismertetését. A csoport művészeti vezetői Horváth Mihály és Póth Imre újvidéki filmrendezők, valamint Megyeri Gábor informatikai mérnök. Nyári és téli táboraik rendkívül népszerűek, ezekre a foglalkozásokra azok is visszajárnak, akik már kikerültek a középiskolai padokból. Az egyik alapelv, amit a tanár uraktól sajátítottak el, hogy a filmet nemcsak nézni kell, hanem mögé is kell látni.

A vetítés délutánjának kezdetén a tavalyi nyári tábor válogatott képsorai peregetek le, majd az elsősök első filmje, a *Rém kötötte* le néhány percre a figyelmünket. Következett az *...és mégis mozog* Bajcsi Áron rendezésében, a *Mozgás – forma* (vágó Szakály László, rendező Szabados Noémi), a Szremkó Bettina nevéhez fűződő *Trafficing és Beautiful Days*, valamint a *Prison: Oximoron Making Of* „werkfilm”, amelyért Szénási Eszter kapta meg a legjobb vágónak járó elismerést az idei KSZFFV-n.

Az *Isten áldása?!* című alkotásban Szakály László rendező és vágó Leikauf István operatőrrel a zentai „özönvizet” örökítette meg. 2010 nyarán ugyanis olyan bőséges csapadék ömlött a városra, hogy egyes utcákban térdig érő víz hömpölygött. A drámai képsorok pár év távlatából is a székhez szegeztek, néma csöndre készítetik nézőjüket.

A *Volt egyszer mozi* című dokumentumfilm (rendezte Kiss Júlia, vágta Vig Dániel), nemcsak terjedelmével, hanem mondanivalójával is kitűnik a Bolyai Filmműhely eddigi terméséből.

A diákok először úgy gondolták, a régi mesterségek sorozatban bemutatnak egy mozigépészt is, de amikor beszélgetni kezdtek Géza bácsival, annyi érdekesítő dolgot hallottak tőle, hogy megszületett az ötlet: feldolgozzák a mozi, illetve a zentai filmszínházak történetét. Elmondásuk szerint a kutató- és műhelymunka majdnem két évig tartott, miközben többórányi nyersanyag gyűlt össze. A kész mű több mint félórás lett, ami szokatlan ugyan a Bolyai Filmműhelytől, de a hosszúság nem vált a tartalom kárára. Esetleg az ismert és már klasszikusnak számító filmbejátszásokon lehetett volna rövidíteni... A pergő kockákat nosztalgiával nézik azok, akik valamikor jártak moziba, de a mai fiatalok is számos információhoz jutnak. Megtudhatják például, hogy valamikor Zentán három mozi is működött, a tanárok viszont nem mindig lelkesedtek azért, ha a diákjaik filmnézéssel töltötték a szabadidejüket.

A vetítésen jelen volt Siflis Zoltán filmrendező is. Elmondta, nagyon örül a zentai műhelynek, és érdeklődéssel kíséri a fiatalok tevékenységét.

– Valamikor a mozi igazi közösségi élmény volt, amire az ifjú alkotók sikeresen hívják fel a figyelmünket. De ugyanilyen fontos, hogy közösen nézzük meg a tanulók munkáját, akik szintén közösségben, egymást segítve dolgoztak. Az egyikük kijelentette, az árvízről, vagyis a valóságról készített dokumentumfilm volt a legnagyobb élménye, de az idősebb néni a piacon is arról beszélt, hogy azokat a filmeket szerette leginkább, amelyek az életünkről szóltak. Azt hiszem, a filmes szakmával ismerkedő és barátkozó középiskolás mozgóképipróknak ezen az úton kellene továbbhaladniuk. Ma nem bírálni, hanem biztatni jöttem,

és megköszönni a filmműhely tagjainak, hogy kitartóan dolgoznak, rendíthetetlenül dokumentálnak. Remélem, néhányukkal később is lesz alkalmam találkozni.

Tóth Lívია
(*Hét Nap*, 2013.június 19. 38–39.)

Utazás és táv

Együtt „mozgóképeztek” a bodajki és zentai fiatalok

A magyarországi, bodajki Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola vajdasági partnert keresett a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Határtalanul elnevezésű pályázatához, és megtalálta a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumot. Pontosabban az oktatási intézmény szak körét, a Bolyai Filmműhelyt. Miután a projektum nyertes lett, kezdődhetett a megvalósítása.

Májusban tizennégy vajdasági fiatal vendégeskedett Bodajkon, ahol az animációt alapszakként tanulhatják az érdeklődők, majd nemrégiben az ottaniak viszonzták a látogatást. Ami egyik esetben sem csak barátkozásból, hanem kemény munkából is állt.

– A cél az volt, hogy a diákok egy-egy hetet Bodajkon, illetve Zentán töltsenek, ismerkedjenek a szakmával és egyes csoportokat alakítva, egymást segítve filmes műhelymunkát végezzenek. A mi szakiskolánkban az animáció az elsődleges, a bolyaisok inkább a dokumentumfilmmel foglalkoznak, vagyis a két csoport tagjai kiválóan kiegészítik egymást – magyarázta Preszter Elemér, a bodajki Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola oktatója.

Mint megtudtuk, a Művészetért Közalapítvány 2006 szeptemberétől indította útjára Bodajkon a Hang-Szín-Tér Művészeti Szakközépiskolát, ahol a képzés iránt érdeklődők középiskolai keretek között ismerkedhetnek a különféle művészeti ágak, a zene, a tánc, a képzőművészet mesterfogásaival. Honlapjukon Martin Luther King- idézetet találunk: „Hittel tedd meg az első lépést. Nem kell hozzá látnod az egész lépcsőt, csak az első lépcsőfokot.”

Beszélgetésünk során Preszter Elemér elmondta, a gyerekek mindkét helyszínen kaptak egy irányvonalat, amelyre támaszkodva, de mégis önállóan kellett elkészíteniük a kisfilmjeiket.

– Bodajkon az utazás, Zentán a táv volt a körülíró téma. A diákok ezen belül szabadon gazdálkodhattak az ötletekkel. Nem igazán kellett őket irányítani, de mi is önálló munkákat kértünk és vártunk. Jelenleg ott tartunk, hogy már megnézhetjük a kész filmeket. A bodajki alkotásokat egyébként már feltöltöttük a YouTube-oldalra, várhatóan a zentaiak is odakerülnek.

A két csapat nagyon jól megértette egymást, a fiúk, lányok lelkesen, örömmel dolgoznak, még este tízkor is hajlandóak újravágni vagy -fogatni egy-egy jelenetet, ha úgy értékeljük, hogy nem sikerült. A két találkozó és a közös munka szakmailag és emberileg egyaránt sokat adott mindenkinek.

Szokványos elméleti oktatást nem tartunk, a fiatalok napközben forgatnak, este pedig közösen megnézzük, majd megvitatjuk a nyersanyagot, mindenki elmondhatja a véleményét. Sértődés nincs, értik, hogy a kritika a javukat szolgálja. Egyébként az a legfontosabb, hogy egy hét alatt filmes, szakmai és emberi közösséggé kovácsolódtak, és mindenki nagyon jól érezte magát. Ilyenkor a végtermék szinte másodlagos, de azért bizonyára tisztességes és nézhető filmek születnek – hangsúlyozta Preszter Elemér.

A zentai Bolyai Filmműhely tagjai egyébként ismét egy rangos elismeréssel lettek gazdagabbak. Belgrádban a 42. Országos Gyermekek- és Ifjúsági Filmfesztiválon ifjúsági kategóriában az *Isten áldása?!* című alkotásuk megkapta a fődíjat. A dokumentumfilmet Szakály László rendezte és vágta, az operatőr Lejkauf István és Anitics Tamás volt. Öt év alatt egyébként ez a csapat második grand prix díja, de sohasem tértek haza elismerés nélkül.

(Tha)

(*Hét Nap*, 2013. július 17.)

Filmes tábor

A zentai Bolyai Filmműhely sikerének titka az alkotások szakmai tisztaságában rejlik

Kisjátékfilmek, valamint animációs és dokumentumfilmek is készültek a zentai Bolyai Filmműhely idei téli táborában, amelyet az elmúlt héten tartottak meg a Tisza-parti település középiskolájában. Az évek óta rendszeresen megszervezett téli filmes tábor elsődleges célja, hogy a diákok elmélyültebben foglalkozhassanak a filmkészítéssel, mint az év közben heti rendszerességgel megtartott összejöveteleken.

– A táborban két kisjátékfilm készült párhuzamosan, az egyik a *Küldetés* munkacímű, a másik pedig a *Készülődés* munkacímű film volt. Két izgalmas, fiatalos történetről van szó, amelyek közül az egyik egy kicsit a krimi világába igyekszik elvinni a nézőket. A korábbi évekhez hasonlóan ezúttal is igyekeztünk a dokumentumfilmek világába is elvezetni a diákjainkat. Van egy hagyományos, lassan tízéves múltra visszatekintő sorozatunk, amelyben

a kihalófélben lévő mesterségeket mutatjuk be. Ennek a sorozatnak a következő részeként most az órásmesterség szépségeit kíséreltük meg megörökíteni. A dokumentumfilmek mellett azonban animációs filmek is készültek – hangsúlyozta Horváth Mihály, a Bolyai Filmműhely vezetője, aki Póth Imre operatőrrel együtt nyújt szakmai segítséget a diákoknak.

Az animációs filmet készítők közé tartozott Király Olga elsős is, aki osztálytársával közösen vágott bele a munkába, mert – ahogyan fogalmazott – szerettek volna valami különlegeset, valami egyedít létrehozni.

– Nagyon sok munkánk volt vele, hiszen mindent aprólékosan meg kellett rajzolni, azután a rajzokat le kellett fényképezni, és csak ezt követően léphettünk át a munkafolyamat következő fázisaiba. Egy tanulságos történetet szerettünk volna bemutatni, amely egy olyan fiúról szól, akit kitagadnak, egy kicsit ugyanis furcsa. Ezután összebarátkozik néhány hozzá hasonló furcsa gyerekekkel, és elkezd drogozni, amiről ugyan tudja, hogy nem jó, mégis csinálja, mivel nem akar kilógni a sorból, aminek a végén meg is lesznek a következményei – fejtette ki Király Olga.

Vele ellentétben a gimnázium másodikos diákja, Körmöci Norbert már egy egészen másfajta film elkészítésén dolgozott társaival.

– Egy akciófilmen dolgoztunk, amelynek alap gondolata még a nyári szünidőben született meg. Eddig két jelenetünk volt meg, most felvettük a harmadikat is, amelynek a vágási folyamata is lezajlott. Nagyon sok olyan elem is helyet kapott benne, amelyeket a különféle filmekben láttam. A forgatás nagyon jó hangulatban zajlott, remélem, hogy a nézők tetszését is elnyeri majd a film – hangsúlyozta Körmöci Norbert. – A Bolyai Filmműhelyben nagyon sok mindent megtanultam, és nagyon sok hasznos tapasztalatot is szereztem itt. Jelenleg a rendezés az, ami

a legizgalmasabb számomra, úgy érzem ugyanis, hogy ez az, amiben a leginkább kifejezésre juttathatom a kreativitásomat.

Az önkifejezésre Szénási Eszter számára is kiváló lehetőségét biztosít a filmműhely, amelynek oszlopos tagjaként a korábbi díjai mellé nemrég újabb rangos elismerésben részesült, a vajdasági középiskolások filmfesztiválján ugyanis megkapta a legjobb vágónak járó díjat.

– Mivel végzős vagyok, ezért a téli tábor idején a ballagásunkra állítottam össze a kép- és hanganyagot, ezt majd az ünnepségen fogjuk vetíteni. Az elmúlt évek során azonban valamilyen módon szinte az összes filmünk elkészítésében részt vettem. Készítettem dokumentumfilmeket, kisjátékfilmeket, ugyanakkor benne voltam az animációs filmes csapatban is, tehát szinte minden műfajban, kipróbáltam magam. Ha a munkafázisok közül választanom kellene, akkor a vágást emelném ki, úgy érzem, a vágó munkáján nagyon sok múlik, hiszen ez az, ami meghatározza azokat az apró finomságokat, amelyek igazán filmmé teszik a filmet – magyarázta Szénási Eszter. – A Bolyai Filmműhely nagy lendületet adott nekem, hiszen nagyon sok olyan dologra is megtanított, amelyek később, a mindennapi életben is hasznosak lehetnek számomra. Fejlesztették a kreativitásomat, a találékonyságomat és a csapatmunka eredményességének szavatolásához szükséges készségeimet is.

A Bolyai Filmműhely tagjainak tevékenységét az elmúlt évek folyamán itthon és külföldön is rangos elismerések sorával díjazták.

Máriás Endre

(Magyar Szó, 2014. január 11–12.)

Tudni kell a filmek mögé látni

Nagyban zajlik a Bolyai Filmműhely tábora

Hétfőn kezdődött, és szombaton zárul Zentán a Bolyai Filmműhely nyári tábora, amelynek keretében az idén is több bolyais produkció utómunkálatain dolgoznak a tehetséggondozó gimnázium tantermeiben kialakított ideiglenes filmstúdióban. Ez évben egyébként a tábor kapuja először tárult ki a tartományunk más részéről érkező fiatalok előtt is, így a szorgos munkában részt vesznek az újvidéki Mihajlo Pupin Elektrotechnikai Középiskola és a Svetozar Marković Gimnázium diákjai is, de a tábor ideje alatt a hetedik művészet kulisszatitkait olyan fiatalok is elleshetik, akik csak az elkövetkezőkben szándékoznak beiratkozni a Tisza-parti város tehetséggondozójába. A filmes tábor nyitottá tétele egyébként az egykori bolyais filmeseket maga köré tömörítő Mayfly Filmklub közreműködésének köszönhető, ugyanis velük karöltve sikerült anyagi támogatást szerezni a műhely megszerzésére.

A filmműhely keretében az idén is több alkotás utómunkálatain dolgoznak a fiatalok. Póth Imre, a tábor egyik vezetője ezek közül két régi mesterséget, az aranyművességet és a kályhakészítést bemutató dokumentumfilmet emelte ki, ezenkívül dolgoznak egy néptáncos lány történetét elmesélő film, és egy *Küldetés* című, nagyobb lélegzetű alkotás elkészítésén is.

Az oktatók természetesen hangsúlyt fektetnek a tábor résztvevőinek képzésére is, a kezdőkkel elsajátítják a filmes szakma alapjait is, a filmműhelyből kiröppent egy-

kori bolyaisok pedig a filmek forgatásán kívül nagyban segítik a táborban alkotó fiatalok munkáját is.

A tehetséggondozó gimnáziumban folyó filmes képzés egyébként úrt igyekszik betölteni a vajdasági magyar fiatalok oktatásában. Ugyanis annak ellenére, hogy manapság már mindenki számára elérhetőek a filmkészítés technikai eszközei, s manapság már akár mobiltelefonnal is lehet filmet készíteni, a fiataloknak nincs hol megtanulniuk az alapokat. Horváth Mihály rendező szerint ezt a hiányt igyekeznek betölteni a zentai tehetséggondozóban, a heti rendszerességgel megrendezett előadásokon.

Horváth elmondta azt is, hogy évente mintegy 7-10 diák csatlakozik a filmműhely tevékenységéhez, akikkel hetente egyszer 4 órát foglalkoznak, amely elegendőnek bizonyul az alapismeretek elsajátításához, illetve a téli, illetve nyári táborban folyó tevékenységhez.

Horváth Zsolt

(*Magyar Szó*, 2014. augusztus 8.)

Filmtábor happy enddel

Az idei filmműhelyben született a legtöbb alkotás

Bőven hagyományosnak nevezhetjük a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium nyári Filmműhelyét Zentán, amelyet idén a Mayfly Filmklubbal közösen szerveztek meg immáron kilencedig alkalommal augusztus 4-e és 9-e között. Az ötnapos táborban a kezdők és a haladók csoportba osztva készítették el saját kisfilmjeiket, amelyeket az utolsó este be is mutattak egymásnak és tanáraiknak. A résztvevők a gyakorlatban is kipróbálhatták elméleti tudásukat, és újabb tapasztalatokra tehetek szert a to-

vábbi eredményes filmezéshez. Idén nyitott volt a tábor. Már nem csak a gimnázium jelenlegi tanulói, hanem az iskola korábbi diákjai és a szakma iránt érdeklődő, Vajdaság más középiskolaiba járó fiatalok is kipróbálhatták magukat a kamerák előtt és mögött.

A tábor létrejöttéről Horváth Mihály, a Bolyai Filmműhely egyik vezetője számolt be a *Press*-szónak: „Mivel a Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumban fakultatív módon alakult filmszakkör csak heti egy alkalommal ad lehetőséget a filmkészítés elsajátítására, szükségesnek tartottuk szervezni olyan többnapos programot, amely során a tanulók konkrétan is megismerhetik a filmkészítés mesterségét. Itt a diákok leforgathatják tervezett filmjeiket, vagy ha nem fejezik be a tábor folyamán, később, a tanévben elvégezhetik az utómunkálatokat. A gyerekek az egy hét alatt bármikor, a nap huszonnégy órájában fordulhatnak hozzánk kérdéseikkel, intenzív munka során kerülhetnek közelebb a filmkészítéshez, s juthatnak olyan ismeretekhez, amelyek átadására lehet, hogy a heti egy alkalommal nem jutna idő.”

Temérdek fiatal jelent meg az első napon a gimnázium második emeletén. Legtöbbjük konkrét tervekkel érkezett arra vonatkozóan, hogy miről fognak az elkövetkezendő napokban filmet forgatni. A kezdőket Póth Imre, nyugalmazott operatőr, a tábor egyik vezetője ismertette meg a filmkészítés alapjaival. Elmondása szerint nem egy olyan tanuló van az iskolában, aki bár kreatív ötletekkel érkezik a Filmműhelybe, mégsem tudja bemutatni, leforgatni, mert nem rendelkezik a kellő ismeretekkel, eszközökkel. „Ez pont olyan, mint az irodalomórán az esszéírás. Hiába vannak jó ötletek, először meg kell tanulni a helyesírást és a legszükségesebb nyelvtani szabályokat, hogy az esszé elfogadható, sőt akár jeles legyen!” Az előadás után büszkén számolt be arról, hogy az elmúlt időszakban egyre na-

gyobb figyelmet fordítanak a fiatalok a filmkészítésre; egy-egy évben négy-öt ambiciózus diákkal is bővül a műhely.

A haladóknak Siflis Zoltán rendező tartott ismeretterjesztő előadást, melyen a forgatókönyvírásról, a műfajok (köztük a dokumentumfilm, a játékfilm, illetve a tényfeltáró dokumentumfilm) közötti különbségekről, sajátosságokról, technikai tudnivalókról esett szó. Az előadás során kifejtette: filmet bármiről lehet készíteni, ami körülöttünk van, a valóság lefestésének szubjektív megragadása azonban csak akkor lesz érdekes, ha azt maga a filmkészítő is annak tartja. A fiatalok érdeklődve hallgatták, majd az előadás végén néhányuk meg is osztotta a rendezővel a hétre vonatkozó ötleteit.

Siflis Zoltán lapunknak elmondta, rendkívül örül, hogy a fiatalok őrzik és ápolják a filmkészítés hagyományát, és annak, hogy sokan nem csak a Bolyai gimnázium berkeiben mutatnak érdeklődést iránta, hanem a későbbiekben komolyabban is foglalkoznak vele. „Az utóbbi 20-25 évben teljesen felszámolódtak az iskolai filmszakkörök, ahol a fiatalok megismerkedhetnének a film formanyelvével, technikájával. Mindennek ellenére azt látom, hogy évről évre nő a tanulók érdeklődése. Két-három évente meg is jelenik a vajdasági porondon néhány olyan fiatal, akik kész ötletekkel, kész forgatókönyvekkel jelentkeznek, ami azt jelenti, hogy nemcsak a filmművészet, de maga a filmkészítés is foglalkoztatja őket. Érdeklődés tehát még mindig van iránta, az iskolákban viszont valamiért mégsem kínálják fel ezt a lehetőséget a diákoknak, holott ez lenne a legalapvetőbb opció arra, hogy megismerkedhesenek vele!”

Az előadások után Goretic Péter *Menni vagy nem lenni* című filmjét vetítették le. A diákok a rendező jelenlétében megpróbálták felmérni a film technikai hátterét, és kritikus vagy kíváncsi érdeklődéssel fordultak felé. A mű

témája manapság igencsak aktuális: maradjunk, és a szűk, nem egyszer embert próbáló körülmények között próbáljunk megélni ott, ahova a család és a barátok kötnek, vagy lépünk, s keressünk megélhetést más országokban? Az alkotás nem ad egyértelmű választ, hisz erre a kérdésre nem is létezik helyes válasz.

A fiatalok csoportokba osztva másnap nekiláttak a munkának. Mindenki serénykedett, terepszemlére indultak, kamerát ragadtak, s míg várakoztak egy-egy társukra, technikai felszerelésre, fűrgén kattintgattak. „Számomra ezek a tábortok mindig feltöltődést jelentenek. Mindvégig nagyon jó volt a hangulat, bár kissé stresszes is egy ilyen hét, hisz nagyon sokat dolgozunk, és rendkívül keveset alszunk. De ez úgymond a velejárója, ez a hét erről szól” – fejtette ki Szakály László, a gimnázium negyedikes tanulója, aki több műfajban is készített filmet a táborban: idén saját ötlet alapján egy egypercest készítettem, mert szerettem volna kipróbálni magam ebben a kategóriában is. Mindemellett abban megtiszteltetésben volt részem, hogy a tanárok megkértek, segédkezzem a csókai kastély filmre vitelében. Ezenfelül egy régebbi, aranyművesről szóló projekt befejezésében is részt vettem.”

A rendezők, operatőrök, színészek mind-mind a munkára koncentráltak, s valóban érezni lehetett (ahogy Siflis Zoltán is kiemelte), hogy kreatív játék szemtanúi lehetnek azok, akik a forgatás ideje alatt megfordultak a helyszíneken. Szemet gyönyörködtető néptánc a hídon, a parkban, később a mólón, merész gördeszkás mutatványok a játszótérnél, vagy épp szorgos munka a számítógépek előtt. A kamera forgott, hol a kézben, hol állványon, hol pedig kerekeken. A stáb láthatóan aprólékosságra törekedett; minden lehetőséget kihasználva, minden ötletet kamatoztatva állították össze az alkotásokat. Egy jelenetből több felvétel is készült, hogy vágáskor a lehető legtöké-

letesebben pillanat kerüljön be a filmbe. Nem volt könnyű, hisz a második napon a meleg, a harmadikon pedig az eső nehezítette a munkát. Ez azonban nem hátráltatta őket. Mindenre találtak megoldást, hogy a folyamat zökkenőmentesen haladjon előre, és az utolsó nap büszkén mutathassák be alkotásukat a nagydíjnyerteseknek. „Az eső ugyan beleszólt a forgatásba, de ekkor módosítottunk a munkameneten, és az egyik jelenetet nem kinn, a szabadban, hanem az osztályteremben vettük fel” – mesélte Berec Judit, a néptáncosokról szóló játékfilm rendezője. Bálizs Ágnes, aki a fiatal gördeszkesztről készített riportfilmet, elmondta, náluk kissé beleszólt az időjárás a forgatásokba: „Sajnos az eső miatt az egyik forgatást későbbre kellett halasztanunk, hisz a fiúk, akik a filmben szerepeltek, nem tudtak esőben, nedves úton gördeszkázni. Szerencsére délutánra kisütött a nap, így felvehettük az azt nap jeleneteket.”

Az utolsó napon az alkotók bemutatták filmjeiket társaiknak és tanáraiknak. A tervezett filmek közül négy került kivetítésvászonra: a riportfilm a gördeszkesztről, dokumentumfilm egy órásmesterről, egy egyperces film az alkohol különböző hatásairól, valamint a Making Of, amely összefoglalja a tábor egyhetes munkáját, bemutatja a forgatásokat és azok hangulatát. Ez utóbbi készítője Vrbaski Viktor volt, aki ugyan még csak egy éve csatlakozott a Filmműhelyhez, mégis élvezettel vett részt a munkálataiban, és azt tervezi, hogy később akár komolyabban is foglalkozna filmkészítéssel.

A befejezett alkotásokon kívül még hét film van készülőben, amelyeket leforgattak, csupán az utómunkálatok vannak még hátra. A pénteki bemutatók és közös elemzések után a fiatalok tradicionálisan egy kisebb összejövetellel és vacsorával zárták le az intenzív hetet. Horváth Mihály az est folyamán örömeinek adott hangot, miszerint nem volt még ennyire eredményes tábor, mint az

idei. „A tanárokkal és mentorokkal együtt arra a megállapításra jutottunk, hogy bár az eddigi táborok is sikeresnek bizonyultak, azt kell mondanom, hogy mind ez ideig az ideik volt a legeredményesebb. Azért állíthatjuk ezt, mert az eddigi legtöbb alkotás készítése indult be, amelyek legnagyobb része be is fejeződött. Ennek egyik oka, hogy kibővítettük a résztvevők számát, melyet a kapott támogatás engedett meg: nem bolyais, korábbi bolyais, és még nem bolyais, illetve a tartomány több részéről érkezett fiatalok kapcsolódtak be a táborban folyó munkába.”

Annus Szabolcs
(Press-szó, 2014. szeptember 3.)

A hegycsúcsokon át a mésszeségbe

Másodízben rendezték meg Jagodinán az általános és középiskolások Animator Fest elnevezésű országos animációs filmfesztiválját. A Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium filmszakköre ezúttal két alkotással szerepelt a szemlén. Tavaly a második díjat érdemelték ki, az idén azonban az első díj birtokában tértek haza.

Animációs filmmel foglalkozni izgalmas dolog. Persze, kell hozzá egy óriási adag türelem és idő, és ezért kevesen művelik, de az eredmények lenyűgözőek tudnak lenni, és a sikerélmény kárpótolja az alkotót. A díjnyertes film, az *Over the Hills and Far Away* rendezője Szremkó Bettina volt. Tavaly egyedül, számítógépen készítette el filmjét, az ideik azonban egy csoportmunka. Ezt nemzetközi együttműködés keretében készítették a bolyaisok, a bodajki művészeti iskola tanulóival közösen.

A film kollázstechnikával készült. Mint ahogy Orosz Kingától, a film operatőrétől megtudtuk, voltak, akik rajzoltak, voltak, akik ollóval vagdosták ki a rengeteg figurát, majd pedig a felvétel folyamán a sok kivágott részecskét mozgatták, tologatták egy-két milliméterrel, ő pedig kamerával rögzített egy-egy mozdulatot. (A mindössze két-perces filmnél ez több mint 3000 felvételt jelentett.)

A fesztiválon két kategóriában versenyeztek az alkotók: a 15 éves és 18 éves korosztályban. Összesen 28 filmet válogatott be a zsűri a programba. Rastko Ćirić, az iparművészeti kar grafika és animáció tanára, egyben a zsűri elnöke, sajnálatát fejezte ki, hogy kevés iskolában foglalkoznak animációval. Az általános iskolákban több ilyen szakcsoport van, de a középiskolákban csak a Bolyaiban van rendszeres oktatás. Hozzátette még, hogy az *Over the Hills and Far Away* igen érett alkotás, és a zsűrinek nem volt kétsége afelől, hogy kinek ítélje oda az első díjat.

P-h

(Magyar Szó, 2014. szeptember 9.)

Akikkel a képernyő révén nem lehet bármit elhitetni

A zentai diákfilmesek téli táborában jártunk

Amikor a délutáni órákban a Bolyai Filmműhely téli táborát keresve felkaptattam az épület második emeletére, egy pillanatra elbizonytalanodtam, merre is induljak. Aztán hangokat hallottam, de pár lépés után zavartan meg-

torpantam a férfimoldó előtt. A zsvajv ugyan bentről jött, mégsem éreztem késztetést, hogy megnézzem, mi történik odabenn. Pár perc múlva Horváth Mihály rendező és Póth Imre operatőr-rendező, az ifjú filmesek két tanára nevetve magyarázta, ha mégis benyitottam volna a toalettbbe, akkor egy forgatás kellős közepébe csöppenek.

A Bolyai Filmműhely 2005-ben iskolai szakkörként alakult meg a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumban, azóta pedig az ott készített alkotások már számos díjat, elismerést hoztak a hazai és a külföldi fesztiválokról. Legnagyobb sikernek a Lakiteleki Filmfesztiválon – amely tulajdonképpen a Kárpát-medencei magyar kistérségi televíziók és stúdiók szemléje – elért eredményüket tartják: a Duna Televízióért Alapítvány egymillió forinttal jutalmazta őket. A tanulók az oktatási intézmény eseményeinek rögzítésén kívül riport- és dokumentumfilmeket, rövid játékfilmeket, animációkat is kreálnak.

A két filmes szakember hangsúlyozta: arra törekednek, hogy az iskolából olyan fiatalok kerüljenek ki a nagyvilágba, akikkel a képernyő útján nem lehet majd bármit elhitetni, és akik tudnak a sorok között olvasni. Habár elsősorban matematikai középiskoláról van szó, voltak már olyan felvételizők, akik inkább a filmműhely végett iratkoztak ide, és a végzetek között is akadnak a természettudományok helyett a média világát vagy a filmes utat választók.

A filmes foglalkozásokat hetente egyszer, szerda délutánonként tartják, a téli és a nyári tábornak viszont az alkotómunka kiteljesítésében veszik hasznát. Ilyenkor nem kell más tantárgyakkal törődni, reggeltől estig, sőt másnap reggelig is forgathatnak, vághatnak, töprenghetnek egy-egy jó ötleten – természetesen a vezetőik útmutatásával. A tanárok azonban mindig ügyelnek arra, hogy a diákok elképzelése érvényesüljön, az ő filmjük készüljön el, és él-

vezzék a folyamat minden szakaszát a forgató-könyv megírásától kezdve a forgatáson át a vágásig.

– Az ő lelkviláguk még kevésbé terhelt, sokkal lazábban, kötetlenebbül és pajkosabban nyúlnak hozzá a témához, habár ez is veszélyt rejt magában, mert a film esetében soha nem szabad elfelejteni, hogy mi a mondandója és kinek szántuk – magyarázta Horváth Mihály. – Ezek a gyerekek nagyon kíváncsiak és érdeklődőek, a filmes szakma pedig éppen ilyen embereknek való. Mivel ez matematikai gimnázium, a tanulók logikai képessége igen fejlett, a műszaki képzésük kevés időnkot veszi igénybe, azt könnyen megértik. Éppen ezért inkább a filmnyelvre, a megfelelő értelmezésre helyezzük a hangsúlyt. Most már nincs egyszerű dolgunk, hiszen mindig több generációt kell folyamatosan tanítanunk, szerencsére azonban ebben már tudnak segíteni azok, akik negyedik éve járnak hozzánk. Ők az asszisztenseink, és már van annyi tudásuk, hogy abból a kezdőknek is átadhassanak. A filmeket nem önös érdekből készítjük, tehát nem azért, hogy saját magunk nézegessük. Elsőként a Középiskolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedőjén kerülnek a közönség és a zsűri elé, aztán jöhetnek a szemlék, fesztiválok, sőt a tanév vége előtt is tartunk egy filmnapot, melyen az egész évi termést mutatjuk be a tanároknak, diákoknak, vendégeknek.

A törökkanizsai Orosz Kinga az első osztály padjait koptatja. Elmondta: a filmesek még akkor felkeltették az érdeklődését, amikor általános iskolásként a bolyaisok matematikai táborában járt. Amint az iskola diákja lett, csatlakozott hozzájuk.

– Most egy kisfilmet kezdtünk el forgatni, melynek a főszereplője egy fiú, aki a hétvégére a kollégiumban maradt. Kissé horrorszerű, pedig nem is szeretem a rémfilmet. Egyébként ennek a munkálatai zajlanak a WC-ben – mesélte Kinga, akit a terveiről is faggattam. Az informa-

tikai vagy a matematikai szakon gondolkodik, de szeretne a filmszakma közelében is maradni.

A harmadikos, szenttamási Szabados Noémi is elsős volt, amikor bekapcsolódott a filmműhely munkájába. Leginkább a rendezés érdekli, de vágni is szeret, habár azt néha unalmasnak találja.

– Most egy keramikusnál jártunk, én vagyok a rendező, már kitaláltam egy forgatókönyvet is, melyet a nyári táborban szeretnék megvalósítani. A matematika mindig a kedvencem volt, most is nagyon szeretem, talán a mérnöki szakra esik majd a választásom. Tudom, hogy a matek és a film két nagyon eltérő terület, de mivel mindkettő tud fárasztó lenni, egyik művelése közben kapcsolódom ki a másiktól.

Szakály László második a matematika szakon, kedveli is, de a filmezés is nagyon tetszik neki.

– Nagy élmény számomra a forgatás, én leginkább az operatőri munkát és a vágást szeretem. Írtam ugyan forgatókönyvet is, de a munkának ezt a részét a jövőben inkább meghagynám másoknak. Kisjátékfilm készül, egy lányról szól, akit megcsal a szerelme, de persze nem szokványos módon mutatjuk majd be a reakcióit. A vágás hosszadalmas folyamat, ennek ellenére élvezem kiválogatni, mely részek maradjanak meg, melyek ne.

A tanár urak büszkén meséltek arról, hogy a nyári táborba az egyetemi hallgatók is visszajárnak, de azt sem hallgatták el, hogy a dokumentumfilm-sorozatukkal hagyományörzést, értékmentést is végeznek, hiszen a régi, kihálófélben levő szakmákat örökítik meg. Megemlézték még a csapat harmadik tagját, Megyeri Gábor informatikai mérnököt, akinek a segítségére mindig számíthatnak.

Tóth Livia

(Hét Nap, 2013. január 23.)

Miodrag Novaković a bolyaís filmekről

A Kicsi Kláj d és a nagyvilág 1.-rl

U filmu „Mali Klajd i veliki svet”, ostvarenom u gimnaziji „Boljai” u Senti, [...] bili smo zaista zapanjeni koliko smelošću ideje toliko i postignutom lucidnošću i doslednošću u realizaciji ovog multimedijalnog projekta koji u formi mešovito g igrano-animiranog žanra, poverenje s pravom poklanja jednom virtuelnom junaku!

To je Mali Klajd, čovečuljak ne veći od Tome Palčića, načinjen u nestašnoj igri dece od plastelina! Film nam pokazuje kako izgleda svet viđen iz žablje perspektive, iz donjeg rakursa, dakle, očima jedne, zasad samo u filmu moguće, virtuelne realnosti. Jedva primetan od strane „velikog (realnog) sveta“ mali (virtuelni) Klajd kreće u buntovničku potragu za svojom Boni (očigledno da autori imenom glavnog junaka podsećaju na hollywoodski film „Boni i Klajd”) dodajući jednom od nekad poznatih dvodimenzionalnih filmskih mitova i treću, plastičnu, prostorno-vremensku dimenziju. U tome se, u ovom filmu, i sastoji Klajdova sinematička i simbolička funkcija....

**(Katalog 38. revije filmskog stvaralaštva
dece i omladine Srbije, 2009.)**

A *Kicsi Kláj d és a nagyvilág* c. filmben [...] valóban a meglepés erejével hatott rá nk ennek a multimedialis projektumnak nemcsak a merész ötlete, hanem elmés és következetes megvalósításának sikeressége is. Ez az alkotás,

amely az animációs és a játékfilm műfajának az ötvözte, joggal bízza a főszerepet egy virtuális hősre.

Ő a Kicsi Kláj d, egy Hüvelyk Matyinnál nem nagyobb emberke, akit a pajkos gyerekek gyurmából készítettek. A film megmutatja, hogyan néz ki a világ békaperspektívából, alsó kameraállásból, a csak a filmben lehetséges virtuális valóság szemszögéből. A „(reális) nagyvilág“ számára alig észrevehető, kicsi (virtuális) Kláj d elindul megkeresni Bonit (nyilvánvaló, hogy a szerzők utalnak a hollywoodi kultuszfilmre, a *Bonnie és Clyde*-ra), ezzel hozzá téve a film két dimenziójához egy harmadikat, egy plasztikus térbeli-időbeli dimenziót. Ebben rejlik Kláj d filmszerű és szimbolikus funkciója.

**(A 38. Szerbiai Gyerme k- és Ifjúsági Filmszemle
katalógusa, 2009)**

A Délibábról

Poseta starom napuštenom salašu, salašu svog detinjstva, znači za jednog mladog biciklistu niz neprekinutih sećanja na vreme koje je davno prohujalo. Sada o tom vremenu svedoče oronule kuće, štale, istrulele strehe, nakriveni krovovi... Sve to prekriva patina minulih dana i godina. Ovde se, drugim rećima, kreće u potragu za jednim izgubljenim identitetom...

**(Katalog 39. revije filmskog stvaralaštva
dece i omladine Srbije, 2010.)**

Látogatás egy régi, elhagyatott tanyára, gyerekkora tanyájára, folyamatosan visszatérő, a régmúlt idők ből feltörő emlékeket idéz fel a biciklivel érkező fiúban. Erről az idő ről lepusztult épületek, istálló k, fészerek, korhad t ereszek,

roggyant tetők tanúskodnak. Mindenem az enyészett lett úrrá. Az elveszett identitás kereséséről van szó...

(A 39. Szerbiai Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle katalógusa, 2010)

A Mi leszek, ha nagy leszek?-ről

Film koji je ove godine, po oceni žirija, osvojio nagradu za animaciju doista ne potiče iz domena čiste filmske animacije. „Šta ću biti kad odrastem”, na svoj način predstavlja film posvećen odrastanju. Autentične snimke devojke koja se udešava pred ogledalom, dramaturški upotpunjava i zaokružuje animirano kretanje četke. To je možda najsuptilniji komentar unutaršnjeg bestežinskog psihološkog osećanja lakoće i ponesenosti devojke koja je prepuštena svom udešavanju pred ogledalom, prepuštena, dakle, svojoj osami i svojim maštanjima....

Nagrada za animaciju dodeljena ovom filmu je, ustvari, nagrada za odlično pronađeno dramaturško rešenje, ali ne manje važno je i samo izvođenje animirane sekvence.

(Katalog 39. revije filmskog stvaralaštva dece i omladine Srbije, 2010.)

A legjobb animációért járó díjjal kitüntetett film valójában nem csupán animációs film. Sajátos módon a felnőtté válást mutatja be. A tükör előtt szépítkező lány autentikus ábrázolását kiegészítik a kefék animált mozgásai. Ilyen kifinomultan nyilvánul meg a magát csinósító lány könnyed elmerülése álmodozásainak világában.

Ez a díj híven tükrözi a kiváló dramaturgiai megoldást, de nem kevésbé dicséri a kitűnő animációval készült részeket is.

(A 39. Szerbiai Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle katalógusa, 2010)

A Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.-ről

Pokrećući u svojim filmovima niz tema iz neposrednog okruženja – [...] autori su progovorili o onome što u najvećoj meri pobuđuje njihovu pažnju, a to su teme koje govore o moći ljubavi i prijateljstvu: „Mali Klajd i veliki svet 2” (nastavak fantastične priče o animiranom lutku Klajdu načinjenom od plastelina), koji se hrabro otisnuo u svet živih ljudi i tu pronašao svoju ljubav. Film, kao i neki drugi iz iste produkcije u Senti viđeni ranijih godina, izrađen je u formi čistog autorskog filmskog rukopisa s tim da se pred gledaocima otkriva tajna filmskog trika zasnovanog na animaciji plastelina, a za sve su zaslužni Egon Kečenović i Akoš Žolnai i dr.)

(Katalog 41. revije filmskog stvaralaštva dece i omladine Srbije, 2012.)

Számtalan témát dolgoznak fel a fiatalok a közvetlen környezetükből [...], leginkább azokat, amelyek felkeltik a figyelmüket, ezek pedig a szerelem hatalma és a barátság. A *Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.* a gyurmából készült animált báburól szóló mese folytatása. A kis hős bátran elindul a nagyvilágba, az élő emberek közé, hogy ott megtalálja szerelmét.

Akárcsak a többi zentai produkció, ez is letisztult szerzői stílusról tanúskodik, azzal, hogy a nézők előtt feltárlnak a gyurmaanimáció trükkjeinek titkai. Ebben nagy érdemei vannak Kecsenovics Egonnak, Zsolnai Ákosnak és a többi munkatársnak.

(A 41. Szerbiai Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle katalógusa, 2012)

A Plüssinvázióról

Sa festivala nisu izostali ni filmovi u kojima se otkriva želja autora da dublje prodre u potisnut, introspektivan i

uznemiren svet mladih koji su u potrazi za svojim identitetom. Takav je film „Plišana invazija”.

(Katalog 41. revije filmskog stvaralaštva dece i omladine Srbije, 2012.)

A fesztiválról nem hiányoztak azok a filmek sem, amelyekben a szerzők igyekeznek bemutatni az identitásukat kutató, a saját lelki életüket elemző fiatalok nyugtalanító belső világát. Ilyen a *Plüssinvázió* című film.

(A 41. Szerbiai Gyermek- és Ifjúsági Filmszemle katalógusa, 2012)

*A Bolyai Filmműhely filmográfiája
(2005–2015)*

Forgatás előtti megbeszélés a nyári filmtáborban (2014. augusztus 5.)

2006

A Bolyai gimnázium meg a kolesz
(dokumentumfilm, 4' 03")
Rendező: Zsolnai Ákos
Operatőr: Zsolnai Ákos
Vágó: Horvát Benjamin

Triptich (játékfilm, 3' 00")
Rendező: Zsolnai Ákos
Operatőr: Zsolnai Ákos
Vágó: Horvát Benjamin
Szereplők: Kovács József, Kecsenoviy Egon,
Orosz Csaba

Varázslatos vesszők (dokumentumfilm, 9' 18")
Riporter: Búzás Zsuzsa
Rendező: Zsolnai Ákos
Operatőr: Zsolnai Ákos
Vágó: Horvát Benjamin

2008

Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.
(animációs játékfilm, 7' 40'')
Forgatókönyv: Kecsenovity Egon
Rendező: Zsolnai Ákos
Operatőr: Zsolnai Ákos
Animátor: Kecsenovity Egon
Vágó: Zsolnai Ákos, Kecsenovity Egon
Szereplők: Kicsi Klájd, Fejdi Emma, Gyorgyevics
Katalin, Víg Anna, Kecsenovity Egon, Zsolnai Ákos

Piaci körséta (dokumentumfilm, 3' 30'')

Riporter: Kiss Anita
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Anitics Tamás
Rendező: Anitics Tamás

Ha a bunda beszélni tudna
(dokumentumfilm, 8' 10'')

Riporter: Kiss Anita
Rendező: Anitics Tamás
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Anitics Tamás

2009

Happy End (játékfilm, 7' 42")
Rendező: Berec Alexandra
Operatőr: Lejkauf István, Zsolnai Ákos
Vágó: Vrbaski Iván
Szereplők: Víg Anna, Zsolnai Ákos, Anitics Tamás

Terelgeti nyáját (dokumentumfilm, 7' 37")
Riporter: Kiss Anita
Rendező: Kiss Júlia
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Anitics Tamás, Kiss Anita

A mosoly (játékfilm, 4' 10")

Rendező: Kiss Júlia

Operatőr: Víg Dániel

Vágó: Víg Dániel

Szereplők: Kiss Júlia, Szabó Ákos

Speed (játékfilm, 6' 21")

Koprodukció a pancsovai Tehetségközponttal

Központtal

Forgatókönyv: Kecsenovity Egon

Rendező: Kecsenovity Egon

Operatőr: Dijana Sredić

Vágó: Kecsenovity Egon, Berec Alexandra

Mi leszek, ha nagy leszek? (animációs játékfilm, 3' 07")

Forgatókönyv: Gyorgyevics Katalin, Berec Alexandra

Rendező: Gyorgyevics Katalin, Berec Alexandra

Operatőr: Anitics Tamás

Vágó: Anitics Tamás

Szereplők: Kiss Júlia, nyolc kefe

2010

Ő, a csoda (dokumentumfilm, 14' 16")
Riporter: Barna Eszter
Rendező: Gyorgyevics Katalin, Lejkauf István
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Gyorgyevics Katalin, Lejkauf István

Alattomos ellenség (játékfilm, 1' 21")
Rendező: Gyorgyevics Katalin
Operatőr: Zsolnai Ákos, Lejkauf István
Vágó: Horvát Benjamin, Berec Alexandra

Barátkozzunk a tudománnyal (játékfilm, 1' 00")
Rendező: Anitics Tamás
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Anitics Tamás
Szereplő: Kecsenovity Egon

Délibáb (dokumentumfilm, 13 '40")
Rendező: Víg Dániel
Operatőr: Szabó Ákos
Vágó: Víg Dániel
Szereplők: Tokodi Viktor, Kovács Béla

A természet varázsa (dokumentumfilm, 1' 04")
Rendező: Lejkauf István
Operatőr: Lejkauf István
Vágó: Anitics Tamás

Az utolsó vashajlító (dokumentumfilm, 8' 48")
Rendező: Víg Dániel
Operatőr: Lejkauf István, Szabó Ákos
Vágó: Víg Dániel

Még három év... (dokumentumfilm, 9' 18")

Riporter: Kiss Anita
Rendező: Anitics Tamás
Operatőr: Szabó Ákos
Vágó: Anitics Tamás

Legyen egy jó lépése! (dokumentumfilm, 10' 08")

Riporter: Tokodi Viktor
Rendező: Szabó Ákos
Operatőr: Szabó Ákos
Vágó: Szabó Ákos

Oszd meg a tudásodat másokkal

(dokumentumfilm, 8' 46")

Rendező: Berec Alexandra
Operatőr: Lejkauf István, Anitics Tamás
Vágó: Anitics Tamás

2011

Ki kit nevel? (játékfilm, 1' 00")

Forgatókönyv: Szabados Noémi

Rendező: Szabados Noémi

Operatőr: Szabó Ákos

Vágó: Szénási Eszter

Szereplők: Boros Róbert, Szénási Eszter

Volt egyszer egy mozi (dokumentumfilm, 35' 00")

Riporter: Kiss Júlia, Kiss Anita, Szénási Eszter

Rendező: Kiss Júlia

Operatőr: Lejkauf István, Szabó Ákos, Szecsódi Imre

Vágó: Víg Dániel

Minden egyes hangért meg kell küzdeni

(dokumentumfilm, 14' 24")

Rendező: Szénási Eszter

Operatőr: Lejkauf István, Anitics Tamás,
Szabó Ákos

Vágó: Szénási Eszter

Tanulusz undorusz (játékfilm, 1' 00")

Forgatókönyv: Szabados Noémi

Rendező: Szénási Eszter

Operatőr: Boros Róbert

Vágó: Szénási Eszter

Szereplő: Szabados Noémi

Süt a mama, süt a pék (dokumentumfilm, 6' 21")

Rendező: Szabados Noémi

Operatőr: Lejkauf István, Szabó Ákos, Boros Róbert

Vágó: Szabados Noémi

A virtuális könyvtár (animációs film, 1' 29")

Rendező: Hévízi Heléna

Operatőr: Hévízi Haléna

Vágó: Hévízi Heléna

Jó, ha sok a forgács (dokumentumfilm, 7' 30")

Rendező: Szabó Ákos

Operatőr: Anitics Tamás, Sándor Dániel

Vágó: Szabó Ákos

Macskamorfózis (játékfilm, 2' 38")

Forgatókönyv: Szénási Eszter

Rendező: Szénási Eszter

Operatőr: Boros Róbert, Sándor Dániel

Vágó: Szénási Eszter

Szereplők: Balog Virág László Mózses, Mancika, a macska

Forr vagy fagy (dokumentumfilm, 11' 49")

Rendező: Szénási Eszter

Operatőr: Szabó Ákos, Sándor Dániel

Vágó: Szénási Eszter

Drapéria-tenger papírhajói (animációs film, 2' 25)

Rendező: Hévízi Heléna

Vágó: Hévízi Heléna

Animáció: A 3K tanulói

2012

Prison: Oximoron (zenei klip, 4' 56")

Rendező:

Operatőr: Anitics Tamás, Szabó Ákos, Nagy Róbert

Vágó:

Prison: Oximoron – Making of
(dokumentumfilm, 5' 50")

Rendező: Szénási Eszter

Operatőr: Anitics Tamás, Szabó Ákos, Nagy Róbert

Vágó: Szénási Eszter

Sváb konyha (dokumentumfilm, 12' 46")

Forgatókönyv: Szremkó Bettina (német nyelven)

Rendező: Szremkó Bettina

Operatőr: Bajcsi Áron

Vágó: Szremkó Bettina

Tehát vagyok! (játékfilm, 4' 34")

Forgatókönyv: Hévízi Heléna

Rendező: Hévízi Heléna

Operatőr: Boros Róbert

Vágó: Hévízi Heléna

Plüssinvázió (animációs játékfilm, 3' 52")

Rendező: Hajdú Sára, Szakály László

Operatőr: Kelemen Roland

Vágó: Szakály László

Szereplő: Tolmácsy Krisztina, Fekete Zsuzsanna

Animátor: Hajdú Sára

Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.
(animációs játékfilm, 10' 35'')
Rendező: Kecsenovity Egon, Zsolnai Ákos
Operatőr: Zsolnai Ákos, Szabó Ákos, Lejkauf István
Animátor: Kecsenovity Egon
Vágó: Kecsenovity Egon, Zsolnai Ákos
Szereplők: Kicsi Klájd, Csini Boni, Pavlovity Eszter,
Kecsenovity Egon

Nyelvi jogaink Szerbiában (dokumentumfilm, 7' 07'')
Rendező: Szénási Eszter
Operatőr: Lejkauf István, Anitics Tamás
Vágó: Szénási Eszter

Beautiful Days (animációs film, 1' 38'')
Forgatókönyv: Szremkó Bettina
Rendező: Szremkó Bettina
Vágó: Szremkó Bettina

2013

A semmiből teremtettünk egy új világot (dokumentumfilm, 9' 20'')

Felvételek a Bolyai archívumából

Rendező: Szénási Eszter

Vágó: Szénási Eszter

„...és mégis mozog” (animációs játékfilm, 3' 42'')

Forgatókönyv: Bajcsi Áron

Rendező: Bajcsi Áron

Animátor: Bajcsi Áron

Operatőr: Nagy Róbert

Vágó: Bajcsi Áron

Szereplők: Boros Róbert, Bosnyák Dániel

Isten áldása?! (dokumentumfilm, 6' 55'')

Rendező: Szakály László

Operatőr: Lejkauf István, Anitics Tamás

Vágó: Szakály László

Gyékények mesterei (dokumentumfilm, 11' 26'')

Riporter: Szabados Noémi

Rendező: Szabados Noémi

Operatőr: Szabó Ákos

Vágó: Szabados Noémi

Nyújts kezet! (játékfilm, 3' 30")
Forgatókönyv: Hajdú Sára
Rendező: Szremkó Bettina
Operatőr: Szakály László
Vágó: Szakály László
Szereplők: Hajdú Sára, Berec Judit,
Börcsök Norbert, Pásztor Béla

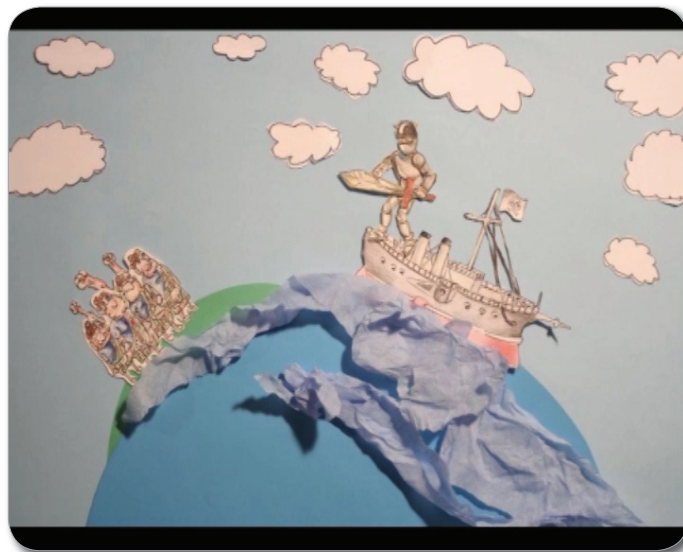

Agyagtól a kerámiáig (német nyelvű
dokumentumfilm, 4' 58")
Rendező: Szabados Noémi
Operatőr: Boros Róbert, Szakály László, Bajcsi Áron
Vágó: Szakály László

Mozgás – forma (dokumentumfilm, 8' 08")
Forgatókönyv: Szénási Eszter
Rendező: Szabados Noémi
Operatőr: Boros Róbert, Szakály László, Bajcsi Áron
Vágó: Szakály László

Gatyában fürödjön, ne az órával
(dokumentumfilm, 6' 36")
Riporter: Hajdú Sára
Rendező: Orosz Kinga
Operatőr: Börcsök Norbert
Vágó: Orosz Kinga

Over the Hills and Far Away (animációs film, 2' 08")
Koprodukció a bodajki művészeti középiskolával
Rendező: Szremkó Bettina
Operatőr: Orosz Kinga
Vágó: Szremkó Bettina, Szakály László

Videonapló (játékfilm, 1' 42")
Rendező: Király Olga
Operatőr: Berec Judit
Vágó: Szabó Margit, Király Olga
Szereplők: Mester Rita, Király Olga

A rém (játékfilm, 2' 55")

Forgatókönyv: Körmöci Norbert

Rendező: Orosz Kinga

Operatőr: Börcsök Norbert,

Vágó: Körmöci Norbert, Orosz Kinga

Szereplők: Körmöci Norbert, Berec Judit

Trafficking (játékfilm, 2' 46")

Forgatókönyv: Szremkó Bettina

Rendező: Szremkó Bettina

Operatőr: Bajcsi Áron, Boros Róbert

Vágó: Szremkó Bettina

Szereplő: Hajdú Sára

2014

Álmodd le a csillagokat (játékfilm, 6' 53")

Forgatókönyv: Berec Judit

Rendező: Berec Judit

Operatőr: Börcsök Norbert, Zsolnai Ákos

Vágó: Berec Judit

Szereplők: Ország Ramóna, Németh Antal,
Szvoreny Tamara, Fehér Orsolya, Sóti Zsuzsanna,
Csuvik Oszkár, Koós Dezső, Kiss Gergely, Tóth
Bálint, Körmöci Norbert

A küldetés (játékfilm, 22' 00")

Forgatókönyv: Körmöci Norbert

Rendező: Körmöci Norbert

Operatőr: Börcsök Norbert, Boros Róbert, Tóth
Bálint, Körmöci Norbert

Vágó: Szremkó Bettina, Körmöci Norbert

Szereplők: Körmöci Norbert, Bódi Viktor, Zsolnai
Ákos, Kiss Gergely, Balla Szilveszter, Mezei Róbert,
Tóth Bálint, Vrbaški Viktor, Bozsóki Andor,
Horváth Mihály

Médiával a média ellen (játékfilm, 4' 55")

Koprodukció a zentai Közgazdasági és Kereskedelmi
Középiskolával

Rendező: Sandra Stojanović, Sanja Vukanić

Operatőr: Szakály László

Vágó: Szakály László, Berec Judit

Szereplők: a Közgazdasági és Kereskedelmi Közép-
iskola tanulói és tanárai

Zentai kisdeszkások (dokumentumfilm, 4' 10")

Rendező: Bálizs Ágnes

Operatőr: Ótos Anabella

Vágó: Szénási Eszter

Hol volt, hol nem volt egyszer egy randi

(játékfilm, 3' 32")

Rendező: Szakály László

Operatőr: Szakály László

Vágó: Orosz Kinga

Szereplő: Csanádi Evelin, Csipak Noémi

Mit ne csinálj egy első randin! (játékfilm, 3' 15")

Rendező: Orosz Kinga

Operatőr: Vrbaski Viktor

Vágó: Szakály László

Szereplők: Hajdú Sára, Szeles László

A legfontosabb, hogy összetartsunk

(dokumentumfilm, 9' 10")

Riporter: Orosz Kinga, Körmöci Norbert,

Berc Judit

Rendező: Szakály László

Operatőr: Börcsök Norbert, Szakály László

Vágó: Orosz Kinga, Szakály László

Nincs csúnya nő, csak kevés alkohol (játékfilm, 1' 00")

Rendező: Szakály László

Operatőr: Szakály László

Vágó: Orosz Kinga

Szereplők: Csanádi Evelin, Boros Róbert

Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke a Bolyai Filmműhely meghívására ellátogatott iskolánkba. Balról jobbra: Póth Imre, Lejkauf István, Kecsenovity Egon, Anitics Tamás, Kiss Anita, Lezsák Sándor, Berec Alexandra, Nagy Abonyi Emese, Kiss Júlia, Gyorgyevics Katalin, Horváth Mihály, Víg Dániel (2009. május 7.)

Tapasztalatszerző kalandorlét...

A Bolyai Filmműhely csapata a Vas-Film fesztiválon. Balról jobbra: Megyeri Gábor, Szabados Noémi, Szabó Ákos, Szénási Eszter, Horváth Mihály (2011. április 19.)

Riport a régi moziról

A Bolyai Filmműhely jó néhány alkotását láttam, a *Volt egyszer mozi...* a leghosszabb, valamivel több, mint harmincöt perces riportfilm. Ha készítői tartották volna magukat a tévécsatornák által megszabott dokumentumfilmhosszhoz, akkor kivágtak volna belőle hat percet, hogy a kötelezően betartandó műsoridőhöz idomuljanak. Ritmusa így is azokhoz hasonló.

Témaválasztása kitűnő, hiszen a kisvárosi közélet egyik fontos szegmentumát, a Zentán egykor létezett mozik sorsát mutatja be. Az indítása a témát azonnal körüljárja, azzal kezd, hogy a piacozók, a városka lakosai, mit tudnak erről a témáról. Ez egyfajta körképet ad, a közéleti riportok ankétjainak formáját követi, és a gyors vágások egymásutánja élénk ritmust diktál, a nézőt is kíváncsivá teszi. Lehetővé teszi, hogy logikus sorrendben, tárgyilagosan lehessen választ adni az emberek által adott kérdésekre, elmesélni, amit a készítők megtudtak a valamikori mozik sorsáról, másrészt meg bevezeti a még élő, igaz tanúként szereplő mozigépezés történeteit, valamint a kiválasztott három alany beszámolóját arról, hogy ők miképpen éltek meg a mozizást.

A hosszabban szereplő alanyok kiválasztását csak dicsérni lehet. A gépezés mindenképpen idekíváncozik, és nagyon jó, hogy mellette megjelenik az a kislány, aki talán az unokája, talán rokona, talán nem, de olyan valaki, akit gyermekként érdekel a történet. Az is telitalálat, hogy az egyik beszélő Sáfrány Mihály, az értelmiség képviselője, akit személyesen is érint a mozi megszűnése, el tudja mondani a véleményét a médium sorsáról a világban. Vicei Károly, az író személyes élményei mellett röviden összefoglalja a szeretett zsánerek történetét, hatását és változá-

sait. Hajnal Jenő, a Tisza Mozi egykori igazgatója pedig képes érzékeltetni a nézővel a mozi szerepét, körülményeit, megkísérli megmagyarázni az intézmény lassú fölöslegessé válását Zentán. Nélkülük is elmesélhető lenne a valamikori mozi története, nélkülük is megmutatható lenne az épület pusztulása, az eső által rombolt tető, a hámló falak, a porosodó székek sora, a pókháló által elnyelt terem, a lassan rozsdálló, de még kezelhető vetítógép, a végtelen idő által morzsolt egykori intézmény szomorúsága, de ők helyezik ezt a folyamatot érthető társadalmi környezetbe. Általuk, szavaik nyomán búcsúzik a kisváros egykori önmagától.

Kulcsszereplője a filmnek Szalma Imre, a nyugalmazott mozigépezés, akinek sorsa szorosan kötődött a mozihoz. Már az a tény, hogy a bolyaisok rátaláltak, megszólaltatták, bevezették az egykori moziba, telitalálat a riportnak, és az az ötlet, hogy a kislány is kíváncsian hallgatja a gépezés szavait, kitűnő. Az ő szeme a néző szeme. Mi magunk vagyunk, akik kíváncsian szemléljük, mit tesz a múlt idő egykori értékeinkkel. Ahogy a gépezés elmeséli, miképpen csukták be az intézményt, miképpen kezelik értékeit, az nagyon pontosan mutatja az ő személyes sorsát is, a mozi sorsát is. Vele szomorkodhatunk a történeteken, vele gondolkodhatunk el, lehetett volna-e másképpen egyáltalán.

Telitalálat az is, ahogy Vicei emlékezéseit, a filmről szóló rövid beszámolóját illusztrálják a bolyaisok. A megidézett filmrészletek nem csupán Vicei szavait erősítik meg, hanem maguk is tanúként állnak a zentai mozi története mögé. Létükkel mutatják meg, mit kapott a városka közönsége, mikor a mozi műsorában szerepeltek, amikor szellemiségükkel ragyogtak be a közönség hétköznapijait. Általuk döbbenhetünk rá, mit is jelentett Zentán, és nem-

csak Zentán, mindenütt a világon a film művészete, amikor másfajta mozgókép még nem volt. Akkor a mozi vitte el a kultúrát a távoli vidékekre, a film jelentette a modernizációt, adta a jelképeket, a célokat és a hozta el a művészet örömeit ide is.

Meg lehetünk elégedve a zentai gimnazisták alkotásával. Persze, van még mit tanulniuk, persze, lehet kifogásokat emelni a kamera egy-egy rezdülése vagy a vágás néhány ügyetlensége miatt. De ezt maguk a film készítői is tudják. Az a véleményem, hogy ez a néhány picit kifogásolni való elsikkad az egész alkotás öröme mellett. Sőt, úgy gondolom, hogy a kritikus szem által esetleg észrevett részletek növelik az alkotás autentikusságát. Így válik igazivá, eredetivé a Volt egyszer mozi... Őszintén örülhetünk megszületésének.

Gobby Fehér Gyula

Mózes I. könyve, 6–17,¹ avagy Isten áldása?!

2010. augusztus 13., péntek. A hajnali órákban hatalmas vihar haladt végig Zentán és környékén. A lezúduló eső mennyisége mindössze négy-öt óra leforgása alatt elérte a 140 millimétert négyzetméterenként. A hirtelen beállító vihar óriási károkat okozott: nem elég, hogy a legtöbb utcában folyóként kanyargott a lehullott víz, több helyen a házakba is betört. A szennyvízelvezető csatorna egy idő

¹ „Én pedig imé özönvizet hozok a földre, hogy elveszessen minden testet a melyben élő lélek van az ég alatt; valami a földön van, elvész.” *Biblia*. Károli Gáspár ford.

után már nem tudta befogadni a víztömeget, s hajnalra felfelé kezdte lökni magából az elnyelt esővizet. Egyesek szerint a lakásokban a vécéből és a kádak lefolyójából is bugyogott a szennyvíz. Több helyen, így pl.: az Újsor utcában (a zsidó temetőnél) beszakadt az aszfalt. Zentával egyetemben több városban áram sem volt egy ideig, valamint az ivóvízszolgáltatás is szünetelt a reggeli órákban.²

A város teljes regenerálódása hetekig tartott.

Nem csupán a kíváncsiság és a szakma iránti elkötelezettség hajtotta őket. Dokumentálni az eseményeket ez esetben merészségre is vall. A képsorokat biztonságban, több év távlatából megtekinteni is szívszorító, nem kérdés tehát, mit élhettek át a diákok, miközben élőben nézték végig, hogyan teszi tönkre nem egy zentai polgár életét a katasztrófa. A töméntelen vízmennyiség több helyen szinte lakhatatlanná tette a lakóházakat, ezt pedig az emberek, főként az idősebbek tétlenül nézték végig csakúgy, mint az operatőrök. A képsorok közé fanyar humorként vegyül csupán a horgászó férfi vagy az az egyén, aki fejest kíván ugorni a tenger-szerű özönvízbe. Mosolyognánk, de nem igazán megy, hisz a következő kép már az, hogyan próbálják a károsultak maguk megoldani a fellépő helyzetet. Ugyan a címmel ellentétben nem kívánhatta Isten, hogy eltörölje a lelkeket a föld színéről, mégis jogosan sugallja a kérdést: Vajon áldás vagy átok? Az élet szikrájaként megjelenő túlélők, a természet ártatlan áldozatai, maguk is a gyógyulást jelképezhetnék (a sün, amely a menekvést keresi, a gólya, avagy a kutyák), már ha egy ilyen kisfilmben

² Ítéletidő söpört végig a Tisza mentén [online]. *Magyar Szó*, 2010. augusztus 14. http://www.magjarszo.com/hu/2010_08_14/kozelet/55856/%C3%8Dt%C3%A9letid%C5%91-s%C3%B6p%C3%B6rt-v%C3%A9gig-a-Tisza-ment%C3%A9n.htm

beszélhetünk jelképekről. S ekkor észrevesszük, hogy nem csak mi, emberek, de az állatok is épp oly kétségbeesetten bámulnak a kamerába.

A hirtelen jött lehetőség, valamint a felvételhez nem megfelelő környezeti viszonyok magyarázzák, miért csak kézi felvételt alkalmaztak, miért remeg itt-ott a kamera, hisz az állványt nélkülözniük kellett, sok kép pedig az autóból készült. A svenkfelvételeknek minden alkalommal a tér megismertetése, a káosz felmérése volt a célja, még akkor is, ha a harmadik után már tudjuk, milyen elrettentő képre számítsunk, s legszívesebben behunyánk a szemünket.

A zongorajáték aláfestőzenének tökéletes választás volt; még mielőtt bármit is látnánk, az első tónusok egyfajta fesztengő érzést keltenek bennünk, melyet a képsorok és a további tónusok csak fokoznak. Elmélyülünk a megbotránkozásban, az együttérzésben. Közben a tónusok erőteljesebbek, a képsorok drasztikusabbak, s egy percre azt is elfelejtjük, hogy ez a katasztrófa egyszer, valamikor velünk, zentaiakkal történt. Hogy ez a valóság, nincs filmes effekt, azok ott benne emberek.

Mint mi.

A kamera mögött is.

Annus Szabolcs és Birkás Tibor

„Terelgeti nyáját...”

Van valami könnyed gondtalanság a képben, ahogyan juh-lábak tucatjai húznak el a kamera előtt. Az állatok szorosan egymáshoz nyomakodnak, mintha valamiféle ösztönös táncot járnának. Mozgásuk elmosódik. Közben dob pereg és furulyazene szól. Ezzel a snittel nyit a Bolyai Filmműhely *„Terelgeti nyáját...”* című rövid dokumentumfilmje.

A csapat egyik legfontosabb és egyúttal legeredményesebb vállalása, hogy a Zentán és környékén még fellelhető, de kihalófélben lévő mesterségeknek s azok mestereinek örök emléket állítson a digitális filmszalagon. Teszik ezt úgy, hogy nemcsak interjúalanyaik elbeszéléseit dokumentálják, hanem filmre rögzítik a munkavégzéshez máig elengedhetetlen eszközeiket, szerszámaikat is.

Az elemzett műben egy felsőhegyi pásztor válik a fiatal alkotók kalauzává. Novák Károly a hetvenes évek vége óta gyakorolja hivatását, mely ugyan lényeges változáson ment keresztül az elmúlt több mint három évtizedben, de lényegét tekintve ugyanolyan ma is, mint valaha volt.

A film egyik legnagyobb erőssége, hogy az interjúalany nem pusztá adatokat sorjáz, hanem bennfentes helyzetéből adódóan személyes nézőpontból közelíti meg a pásztorélet mindennapjait. Nemcsak azt tudjuk meg, hogy mi teszi a jó terelőkutyt, hogy miért nem kifizetődő már a juhtej és a gyapjú eladása, de szó esik a juhászok magányáról, társadalmi megvetettségéről is.

Az egyes szövegegységeket egy fiatalos lendületű narrátori hang pásztoraldalszövegek szemelvényeivel, illetve a felmerült témákhoz fűzött kommentárokkal forrasztja egészé, ezenfelül pedig a hagyományos vándor pásztorok felidézésével árnyalja tovább a Novák által megrajzolt képet. A pásztorélet naiv idealizálása egyértelműen nem tartozik az alkotók szándékai közé.

A rendező-vágó hatásos kontrasztot teremt azzal, hogy a megszépült múltból szóló történetek alá olyan felvételeket illeszt, melyeken a mai kor juhásza a modern technika vívmányai által felvértezve végzi ősi, olykor igen piszkos mesterségét. Ez az expresszív montázstechnika egyértelműen a film érdemei közé sorolható.

A mű Novák Károly robotsztus alakjával zárul, ahogyan a férfi egy harcsabajszú, subás juhászszebórral

áll Felsőhegy egyik közterén. Kezét a faragvány vállára illeszti. Ebben a képből vizuálisan sűrűsödik össze a pásztorlét múltja és jelene. A régi mesterségeket felvonultató sorozat egyik legsikerültebb beállítása ez.

Oláh Tamás

Értékes szösszenet

Over the Hills and Far Away

Szremkó Bettina kisfilmje, amit a Bolyai TGK és a bodajki HangSzinTér diákjai hoztak össze, egy animációs ujjgyakorlat, de emellett felszabadító, kicsit több mint másfél perces szösszenet is. Szösszenet a szó jó értelmében. A szösszenetet nem kötik szabályok, szabadon csaponghat, beemelhet popkulturális referenciákat, mert a lényege a szabad asszociáció és a kamaszosan bájos összekacsintás a nézővel. Ez a szabadság, megnyerő következtelenség a Monthly Python-os Terry Gilliam animációit juttatja eszembe.

Ez a szösszenet (a szó már egész olyan, mintha létező műfaji kategória volna...) leginkább a videojátékokra, azoknak is a régi, 2d-s változatára utalhat. 111 másodpercébe belefér a Super Mario, számtalan robbanás, lézervilágítás, emellett a 9/11, a trójai faló, zenei fronton pedig You Tube-os marhaskodásokkal dolgozik (*My Horse is Amazing*, *Spider Pig*). A készítőik gyermek- és kamaszkorának kulturális ereklyéi.

Nem kell, nem szabad valami fenegyermény mélyértelmezést belelátni a kisfilmbe, idegen lenne a szellemétől. A cselekményét tekintve az egész kisfilm mintha egy olyan fiú álma lenne, aki előző éjjel kockásra számítógépezte az agyát. De a végén csavar jön: az álom és a valóság síkjai összemosódnak, a vekker felrobban, az egyik álombeli fi-

gura a „valóságban” is megjelenik, valahogy úgy, mint a *Family Guy*-os Peter Griffin örök ellenfele, az embernagyságú bunyós csirke, amely maga is a Z kategóriás akciófilmekből ismert, visszatérő ősellenségek paródiája.

Nem áltoztam magam azzal, hogy az összes utalás leest, de megragadott a szösszenet lazasága, üdesége, és el is nevettem magam párszor.

Pásztor-Kicsi Gergely

Tapasztalatszerző kalandorlét...

A kollégiumi kalandorlét szabadságot, majd később szerelemet hajszólo gyurmagábuja büszkén jelentheti, hogy megfelelt a róla szóló két kisfilm címének: Kicsi Klájd ténylegesen a nagyvilágot járta be, történetének és sikereinek (értsd: számos díjának és szakmai elismerésének) híre a sajtón keresztül már bejárta a (vajdasági) magyar kisfilmes nagyvilágot.

A Bolyai Filmműhely az öntudatra ébredő játékok toposzát alapul vevő szerzőgárdája – élükön Kecsenovity Egon és Zsolnai Ákos rendezőkkel – lényegében egy rendhagyó animációs kalandfilmet hívott életre úgy, hogy az a zentai tehetséggondozó gimnázium kollégiumának mindennapjaiban elevenedik meg. Azonban a helyszín és minden eszköz szokatlan többlettöltet kap a gyurmafigura kalandjai során, s azt sem tévesztheti szem elől a néző, hogy ezek megválasztásakor a filmes technikák gyakorlásának lehetősége fontos momentum lehetett. Hiszen – olvasom az alkotók egyik nyilatkozatában – nagyrészt a hagyományos eljárásokkal és a legújabb számítógépes lehetőségek mellőzésével készültek az animációk, ez pedig

több hónapos munkát jelent, és csupán a kameraállások számának meghatározása is komoly gondokkal meg matematikust próbáló számadatokkal járna. Miközben tehát a kisfilmeket nézve kíváncsian várom a kalandozások újabb fordulatait, nem tudok nem arra gondolni, hogy kicsoda filmes alapokkal lép majd a világba az a gimnazista, aki képről képre felvette és feldolgozta, amint például Kicsi Klájd csúszdának használja a lépcsőkorlátot, egy atlaszt használva lépcsőszőrfőzik, a két épületrész közé kifeszített zsinegen közlekedik, egy görkorcsolyával száguldozik a szobában vagy éppen csak végigmászik egy ágy támláján. Azt olvasom ki tehát ebből a két kisfilmből – amelyek újabban egy úgynevezett nagyjúrmé olvadtak össze –, hogy Horváth Mihály és Póth Imre műhelyének tagjai egy kemény, tehát értelemszerűen hasznos iskolát járnak ki, amelyben – ezt is egy interjúból tudom meg – a forgatókönyv hiánya feddést érdemel annak ellenére, hogy ennek negatív hatását én mint néző egyáltalán nem fedezem fel, s a díjak arról tanúskodnak, hogy egészen szakavatott szemek is hasonló állásponton lehetnek.

A látás és láttatás, azaz a kameraállásokon túl a nézőpontok váltogatásának a kiváló hangmegoldásokkal párosuló megvalósítása már a kalandok első részét bemutató kisfilmben is a humor regisztereit megszólaltatva jeleníti meg a szabadságkeresés történetét, amely helyenként a kalandfilmek cselekményének egy-egy jellemző vonását idézi, ezzel látszólag izgalmat, de gyakorlatilag vicces szituációkat generálva.

S bár az első rész kudarcra zárul, a folytatás – akár a nagy mozifilmek esetében – reményt kelt, s ezt az alkotók be is teljesítik: a második részben ismét „elszabadul” Klájd, de csak hogy egy másik – nota bene: ellenkező nemű – gyurmafigura megpillantását követően a szeretet és a szerelem vihesse tovább a cselekményt. A kettős szerelmi szál,

amely egyfelől a gyurmafigurák, másfelől pedig egy diákpár között teremt kapcsolatot, végül összeér a fentebb már említett görkorcsolyás kalandot záró, elsőre végzetesnek tűnő balesetet követően: a problémamegoldó emberi beavatkozás után nem maradhat el Csini Boni és Kicsi Klájd romantikus egymásra találása. Viszont ez a jelenet is újabb dimenziókat kap, hiszen, miután a kulisszákba is betekintést nyertünk, az utolsó jelenetben egy kamera képernyőjén elevenedik meg a szerelmes gyurma pár.

A *Kicsi Klájd és a nagyvilág* című két rövidfilmnek gerincét tehát a „happy end” felé tendáló (romantikus) kalandfilmek tipikus mozzanatainak atipikus megjelenítése adja, erre épül a lényeg: a Bolyai Filmműhely fiatal alkotóinak ötleteiből, kreativitásából és – egyáltalán nem utolsósorban – munkájából összeálló filmtest. Mindez olyan hangú meg zenei aláfestésekkel, illetve technikai megoldásokkal operál, amelyek egyrészt gyakorló filmesek becsületére válhatnak, jelenlegi „elkövetőiknek” pedig sziklaszilárd alapot biztosítanak a mozgókép világában történő előrelépéshez és további alkotáshoz.

Rizsányi Attila

Ha a bunda beszélni tudna

Számomra a bunda mindig is egy távoli, elérhetetlen dolog volt. Státusszimbólum. Legtöbbször csak régi hollywoodi filmekben láttam nagynevű színésznőkön. Sokáig azt hittem, a bunda csak egy kosztüm, amit soha senki nem viselne a való életben. De ez a gondolatom és véleményem teljesen megváltozott a *Ha a bunda beszélni tudna* című film után.

Eszes László szücsmester jókedvűen, vidáman mesél a szakmájáról. Arról, hogy miért választotta ezt a hivatást és hogy hogyan alakult az élete az évtizedek során. Nyíltan és őszintén vall a munkájának pozitív és negatív oldaláról egyaránt.

Nagyon tetszett a film mozgékonyága és ritmusossága. A zene és a vágások nagyon izgalmas összhangban voltak, aminek következtében egy táncban éreztem magam. A szőrme és a mester táncába.

A film hangsúlya az anyagon és annak a megmunkálásán van. Nagyon tetszett, hogy az alkotók aprólékosan mutatnak be egy-egy munkafolyamatot. A film közben megismertem néhány segédeszközt és megláttam, hogy milyen sokféle szőrme is létezik.

Különleges élmény volt nézni ezt a filmet, mivel eddig teljesen ismeretlen volt számomra ez a szakma, és őszintén szólva, soha nem is voltam rá igazán kíváncsi. Ám a *Ha a bunda beszélni tudna* olyan információkat, képeket és történeteket tartalmazott, ami teljesen felcsigázta az érdeklődésemet, és egy új irányba terelte a gondolataimat a bundaviseléssel és a szücsmesterséggel kapcsolatban.

Siflis Anna

Legyen egy jó lépése

Egy nőnek mindig nagyon fontos a lábbelije. Ezzel én sem vagyok másként. Szeretem, ha a cipőm eltér a „nagy tömegétől”, és van rajta valami egyedi. Ez az egyediség lehet akár a márkája vagy akár a készítője is.

A *Legyen egy jó lépése* című film épp az utóbbit mutatja be a nézőknek. A készítőt, a mestert, aki néhány bőrdarabból, talpalapból és szögből különleges, első osztályú

cipőt varázsol. Nagyon érdekes volt látni, hogy milyen folyamatokon megy keresztül egy-egy anyag, amíg a vég-ső formája kialakul, és nagyon izgalmas volt megismerni (még ha csak képről is) azokat az eszközöket, amikkel egy cipő készül. Furcsa formák, furcsa szerszámok villantak fel a film egy-egy képkockáján.

A film során a lábbelikészítésen kívül sok izgalmas történetet, információt ismerünk meg. Számomra az egyik legérdekesebb az 54-es méretű cipő volt. Nem is gondoltam volna, hogy vannak ilyen nagy lábon élő emberek!

Ezek mellett nagyon tetszett a film részletessége. Alig tíz perc leforgása alatt betekintést nyerhettem egy ilyen különleges folyamat minden mozzanatába. Pontról pontra láthattam, hogyan és miként szabja, kalapálja, ragasztja a cipész a sok alkatrészt, amíg kész nem lesz az alkotása.

Köszönöm a film alkotóinak, hogy megörökítették, hogyan lesz egy jó lépésem!

Siflis Anna

Még három év...

A *Még három év...* című rövidfilm egy világrekordernek készülő, 90 éves borbélyról szól. Igen, világrekordernek. Még három év, és az övé lesz ez a becses és kiérdemelt cím. Az alkotók ennek apropóján dokumentálták Bodó János munkáját, és ezzel lehetőséget nyújtottak a nézőknek belesni a bácsi életének egy kis szegmensébe.

Bodó János bácsi mérhetetlenül őszintén és kedvesen mesél az eddigi pályafutásáról, élményeiről. Szívmelengető érzés egy ilyen eltökélt, odaadó mestert látni, aki nem munkát, hanem hivatást választott. Egy hivatást, amelyhez évtizedeken át hűséges maradt.

A film egy már-már letűnt világ milliójébe kalauzol minket. A különleges borbély, az érdekes és részletes történeteivel visszaidéz egy olyan életet, életstílust, amit én már nem ismerek/ismerhetek. Ez az egyik oka, amiért számomra megható és magával ragadó volt a film.

A másik ok, amiért ez a film elnyerte a tetszésem, az a sokoldalúság. Sport, mindennapok, szórakozás, család. Ezek a témák mind megjelennek egy-egy kép, egy-egy mondat erejéig, ebben az alkotásban. Ezekkel az „apróságokkal” kiegészülve egy nagyon komplex képet kap a néző a borbélylétről és a borbélyműltről. A kicsit több mint 9 perc gyorsan és izgalmasan telik el. Nincs vontatott, hosszú rész. Pörgős, fiatalos dokumentáció.

Számomra szívmengető érzés volt látni egy ilyen embert, mint Bodó János bácsi, és hálával tölt el, hogy korombeli fiatalok felfedezik, figyelemmel kísérik és dokumentálják őket.

Siflis Anna

Az utolsó vashajlítók

Lassan valóban olyan meseszerű, egzotikus lesz a kovácmesterség, mint a cím, melyet a Bolyai Filmműhely alkotói választottak kisfilmjüknek. Mint már több más munkájuk alkalmával, most is egy kihalófélben lévő régi mesterség utolsó képviselőit keresték fel, hogy ízelítőt adjanak egy olyan tudásból, ami lehet, hogy nemsokára végképp elenyészik.

„Szép, mikor az ember valamit megcsinál, kiformalja, kialakítja abból a vasból. Az ember örül neki, hogy ezt most megcsináltam, sikerült” – mondja a mester, aki fekete arcával, füstös, őszülő hajával valóban mintha magára

Héphasztoszra hasonlítana. Ma, amikor a legtöbb terméket gépek állítják elő, már csak kevesen ismerhetik az alkotás örömét – legyen az egy egyszerű rutinfeladat, mint például egy patkó elkészítése, vagy valamilyen kreatív munka, amellyel a tapasztalt mester valami igazán egyedit alkothat. Ezekből láthatunk egy sort a film elején, a mives kovácsoltvas kapuk és egy készülőfélben lévő ügyes kis üvegtartó képében. Ezután egy-egy elnagyolt képben tárul eléink a műhely, a szerszámkészlet, a nyersanyag, a tűz heve, az üllő és a kalapács hangja: valójában nem sokat tudunk meg a szakma csínjáról-bínjáról, inkább a munka hangulatát érezhetjük át. A film üteme remekül alkalmazkodik a munka üteméhez: a néző a kováccsal együtt várja, hogy a vas felhevüljön a lángok között, majd a szemünk láttára alakul ki a kívánt forma.

A bemutatott mesteremberek nagy szeretettel beszélnek szakmájukról, de nem csak szaktudásuk miatt lehetnek érdekesekek a nézőnek. Mindkét megszólaltatott kovács olyan eredeti figura, aki igazán megállja a helyét a kamera előtt.

„A kovácsszakmában az a legkönnyebb – mondja a mester, miközben hetykén megpördíti kezében a súlyos kalapácsot –, hogy lesöpörjük az üllőt. A többi mind nehezebb.” Ennek ellenére abban bízunk, hogy lesz még továbbvivője a szakmának: „Szeretnék látni egy fiatalot, aki űzi a szakmát. Leülnék és végignézném, hogy patkol meg egy lovat.” Ki tudja, talán a filmet nézve valaki tényleg kedvet kap, hogy beálljon kovácsinasnak, mint egykor a mester, akit a véletlen vagy talán a sors vezetett a kovácsműhelybe, miután a cukrásznál, ahova először jelentkezni szeretett volna, már betöltötték az inas helyét.

A film az elhagyott, üres műhely, a pihenő szerszámok képeivel búcsúzik. Reméljük, nem ez a sors vár erre a régi mesterségre.

Vázsonyi Csilla

Varázslatos vesszők

A Varázslatos vesszők című rövidfilm az ipariális termelés miatt már-már kivéreztetésre ítélt szakma – és, tegyük hozzá, hagyomány –, a kosárfonás eljárásának vizuális rögzítésére vállalkozik. Két okból is kiemelkedően lényegesnek tartom a film létrejöttét. Egyfelől dokumentarista jellege miatt elvitathatatlan értékkel bíró kor- és személyiségrajz: a vesszőfonás munkafázisainak rögzítése, illetve egy martonosi kosárfonó mester megszólaltatása a film elkészítésekor és napjainkban is mindenképp a kuriózum értékével bír. Am talán ennél is fontosabb lehet az alkotás tágabb kontextusa: ezen szempontból vizsgálva a film a természeti környezethez és az embert körülvevő legszűkebb tárgyi világhoz való viszonyulásunk visszafordíthatatlan átalakulásának hajszálpontos mementója. Ha tetszik, a termelési formák gépiesedése elleni tömör vizuális retorikai alkotás – amely nem több a pusztába kiáltott szónál, de nem is kíván többnek látszani.

A tárgyak, a használati eszközök – Jean Baudrillard-tól kölcsönzött kifejezéssel élve – túláradó bősége és a tömegtermelés miatt a kosárfonás kiveszőben lévő szakma. Maguk a film készítői is tisztában voltak a fent vázolt helyzettel, ám igyekezetüket és alkotóképességüket dicséri, hogy a lehetőségekhez mérten a lehető legjobbat hozták ki a rendelkezésre álló anyagból. A rövidfilm narratívája a nyersanyag begyűjtésének és megművelésének mozzanataitól indulva rajzolja ki egy életforma, a vesszőfonás folyamatát. Külön dicséretet érdemel az alkotás

vizuális elbeszélői koncepciója: a természeti képekkel való nyitás után lépésről lépésre kerülünk közelebb a szakma rejtelseihez, miközben egy tömör életpálya-ismertetést is hallhatunk Biacs Szilveszter kosárfonó mestertől, hogy az alkotás végül az egykori növényből létrejövő tárgyak használati értékének képi lenyomatával záruljon. A munkafolyamatok bemutatása során kiemelten fontos szerepet kap a hangzás: a madarak csivitelése, a vesszők suhogása, a szárító fedelének lecsukása, a szerszámok változatos zajai – nemcsak látjuk, halljuk is a vessző metamorfózisát. Mindemellett a hang fontosságát emeli ki az a mozzanat is, hogy külső narrátor helyett a mesterember szavai által ismerkedhetünk meg a különféle munkaműveletekkel, mint ahogy őáltala tolmácsolt visszaemlékezések rajzolják ki életének és szakmájának ívét – az inasiskolai osztályát ábrázoló tablóképtől az érdeklődők mai hiányáig. A legizgalmasabb – s a kosárfonás rejtelseit nem ismerők számára vélhetőleg a legérdekesebb – jelenetek a fonás mozdulatsorait rögzítő képek, emellett a rövidfilm ötlettel vizualitását dicsérik a tárgyak használati értékét felvonultató rövid jelenetek, a kéreghántás mozdulatai, a műhelybemutató képsorok.

A természeti források mindennapi tárgyakká alakítása gyakran elfeledteti velünk azt, hogy a hagyományos megmunkálással készített használati eszközök nemcsak kész termékek, hanem összekötő kapcsot is képeznek az ember és a természetes környezet, egy mára visszaszorulóban lévő gondolkodás között. A Varázslatos vesszők című alkotás azonban feleleveníti bennünk annak a gondolatát, hogy van, ahol továbbra is a vessző az úr.

Patócs László

Így írják a gyermekkoruknak happy endet!

Az Álmodd le a csillagokat c. film stábja (2014. augusztus 4.)

Tízéves lettem én

Önfelköszöntő költemény

*Tíz évem gyorsan leperegvén,
Meglépetésem e költemény,
csecse
becse:*

*ajándék, mellyel meglepem
e gimnáziumi szegleten
magam
s magát.*

*Tíz évem csak slattyogott,
nem történt semmi nagy dolog,
kis ez,
kis az.*

*Jártam Pesten is, meg Budán,
díjak jöttek díjak után
emitt
s amott.*

*Mi nem lettem, már nem leszek,
cipész, juhász, pl. ezek,
sem Klájd,
se más.*

*Nem végzek munkát, kétkezit,
filmes vagyok, ha kérdezik:
badar
madár.*

Berec Judit

*

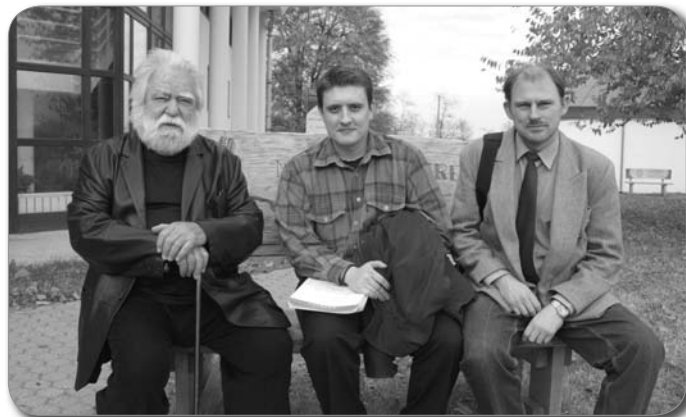
Egyszerűen hihetetlen, de ha bármikor is a Bolyai Film-műhelyre gondolok, mindig Horváth tanár úr szavai jutnak eszembe az első óráról. Idézek: „Gyerekek, legegyszerűbben is egy nagyon fontos íratlan szabályt kell megtanulnotok! A kamerával úgy kell bánni, mint a nőekkel... gyengéden, de határozottan.”

Ezt már számtalanszor elmeséltem különböző társaságokban, de mindig aktuális eszme marad. Persze első hallásra mi is szakadtunk a nevetéstől, de a későbbiekben beláttuk, hogy ez nem vicc, ez halálosan komoly mindkét esetben.

Nagyon nehezen tudom röviden összefoglalni gondolataimat a Bolyai Film-műhellyel kapcsolatban, hiszen az ott töltött idők alatt szó szerint gazdagodtam élményekkel és tapasztalatokkal. Két olyan meghatározó személyiségtől tanulhattam, akikre örök életemben felnézek és tisztelem őket. Szüleim mellett ők a legnagyobb tanítómestereim. Az egy dolog, hogy a filmműhelynek köszönhetően találtam meg önmagam, de ezenfelül nagyon sok újdonságot tapasztalhattam és tanulhattam meg, amik a mindennapjaimat is meghatározzák. A filmműhelyben eltöltött idő alatt én nemcsak tanultam, hanem újjászülettem.

Rendkívül hálás vagyok azért, hogy az indulástól részese lehettem e műhelynek és elmondhatatlanul örülök annak, hogy immáron tizedik éve töretlenül működik. Ha Balázs Béla valaha ellátogatna hozzánk, tuti azt mondaná: „Hölgyeim és Uraim, erről beszéltem!”

Zsolnai Ákos

Sára Sándor, Zsolnai Ákos és Megyeri Gábor Lakiteleken (2013. november 8.) ■■■ A nyári filmtábor négy mentora: Kecsenovity Egon, Horváth Mihály, Zsolnai Ákos és Lejkauf István (2014. augusztus 5.)

*

Amikor múlt nyáron először szembesítettek a ténnyel, hogy a Bolyai Filmműhely idén lesz tízéves, le kellett egy pillanatra ülnöm. Hirtelen előtörttek a gondolatok, eszembe jutottak az emlékek, hogy milyen tartalmasan, mégis milyen gyorsan múltak el ezek az évek. S bár én második évtől kapcsolódtam be, büszkén elmondhatom, hogy láthattam, honnan indult és hová fejlődött a Bolyai Filmműhely.

Gondolataimat kicsit rendezve írhatnék arról, mit is kaptam a Műhelytől, mentoraimtól, de szerintem sokkal jobban mutatja az, hogy hogy is működött-működik a filmműhely a kezdetektől, ha bizonyos alkotások elké-

Életre kelt Kicsi Klájd, a gyurmafigura (2008. február 20.)

szítésének szemszögéből nézzük azt. Személyesen példát erre én a *Kicsi Klájd és a nagyvilág* első és második részének forgatásából meríthetek oly módon, hogy visszaemlékezem, hogy is kezdődött a történet, mi volt az, amit a filmműhely és tagjai nélkül nem lehetett volna megoldani.

Amikor Zsolnai Ákos kollégámmal kitaláltuk, hogy mi animációs kisfilmet akarunk készíteni, akkor lépett a filmműhely a harmadik évébe. Már mindketten megtanultuk az alapokat, kipróbálhattuk magunkat több szerepben is. Mégis igazi kihívást jelentett ez, amit elterveztünk, hiszen addig ilyesmiben nem mozogtunk. Tanárainknak elmondva ötletünket a kollégiumból megszökö gyurmafiguráról (amely bábu akkor már létezett, csak néhány hónappal öregebb a filmműhelynél, így ő is idén tízéves), rögtön támogatásra leltünk. Póth Imre tanár úr megmutatta az animációkészítés alapjait, míg Horváth Mihály tanár úr a rendezéssel kapcsolatos jó tanácsokkal látott el minket. Innentől szabad kezet kaptunk, de bármikor fordulhattunk hozzájuk további segítségért. Ez a szabadság ötvözve ezzel a stabil háttérrel az, ami egyik jól bevált jellemzője a filmműhelyen belüli munkának. A két film stábilistája jól mutatja, hogy nemcsak a mentorok voltak, akikhez fordulhattunk, ha valami gondunk akadt, minden tag valamivel igyekezett segíteni a munkát: volt, aki dízletet hordott, más segített a lépéseket számolni animáció közben, vagy harmadik félként véleményt mondott egy-egy jelenet előtt, sőt volt, aki zenét játszott nekünk fuvolán a film alá. Erre a kis filmes közösségre, ami összejött az évek során, bármikor számíthattunk, és nemcsak mi a két animációs film készítése közben, hanem a műhely bármelyik tagja, aki valamilyen filmötlettel állt elő. Az ilyen munkák során mindenki megtalálhatta, mi az, amit igazán szeret a filmezésen belül, mi az, ami illik a személyiségéhez, amit magas szinten elsajátíthat, űzhet, ezáltal egy heterogén és

széles körű tudást létrehozva a csoporton belül. Például Ákos az operatorködést, rendezést, én pedig az animáció-készítést szerettem meg a *Kicsi Klájd és a nagyvilág* forgatásai során oly mértékben, hogy mindketten mai napig használjuk az akkor megtanultakat.

Nagyon örülök, hogy ebben a tíz évben a filmműhely, a mentoraink és a tagok megteremtették ezt a lehetőséget a jövőben filmezni vágyóknak, és külön büszkeséggel tölt el, hogy ennek létrehozásából én is kivehettem a részem (és ezt elmondhatom Kicsi Klájd nevében is J)

Kecsenovity Egon

Visszatekintés

Biztos vagyok benne, hogy régi iskolámból már csak nagyon kevesen ismernek, ezért hát bemutatkozom. Gyorgyevics Katalinnak hívnak, Zentán lakom és a Bolyai Tehességgondozó Gimnázium és Kollégiumban szereztem meg az érettségit matematika szakon. Jelenleg a Nyugat-magyarországi Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyag-tudományi és Művészeti Karára járok Sopronban. Itt az ipari termék- és formatervező mérnöki szak végzős hallgatója vagyok. A Bolyai Filmműhely tagja voltam.

Amikor elgondolkozom azon, hogy hogyan is kezdődött az életünk a Bolyai Filmműhelyben, azok a 2007-es őszi szerda délutánok jutnak eszembe, amikor csapatostul jártuk a várost a tanár úrék kamerájával, ők magyarázták, hogy milyen plánokat érdemes filmre vennünk. Megtanították nekünk a filmes nyelvet, beavattak minket a szakmai poénokba, megtanítottak minket szakértő szemmel filmet nézni. Nem diákként, inkább kollégaként tekintettek ránk. Igyekeztek minél többet szerepeltetni is minket,

nyilatkoznunk kellett a tévének, hogy ne csak a kamera egyik oldalán tudjunk érvényesülni, mert fontos, hogy az alkotásunkat megvédjük és tudjunk róla beszélni. Persze mi mindig ellenkeztünk és szégyenlősködtünk, ha nyilatkoznunk kellett.

Már évek óta nem mentem vissza a filmműhelybe, mert ez mindig szerda délután van, én meg sose vagyok otthon olyankor. De most ősszel végre sort kerítettem rá. Pont egy filmbemutatóra érkeztem, amit a szerbiai árvízkárosultakról készítettek. Rájöttem, hogy már senkit nem ismerek a mostani generációból. Az egyik lány odajött hozzám és bemutatkozott, majd megjegyezte, hogy már sokat hallott rólam. Az igazat megvallva kissé

A Bolyai Filmműhely meghívott alkotói a diákzsűri tagjaiként a Lakiteleki Filmszemlén. Balról jobbra: Víg Dániel, Szabó Ákos, Kiss Júlia és Gyorgyevics Katalin (2009. november 26.)

meghökkenem. Mondta a lány, hogy a Mihály tanár úr sokat emleget minket, hogy milyen jó kis csapat voltunk. Ekkor láttam be, hogy a mostani generáció is onnan indult, ahonnan mi akkor, 2007-ben. Visszaemlékeztem, hogy valószínűleg én is ilyen „elveszett” lehettem 15–18 évesen ha szüleim, rokonaim, ismerőseim ismerőseim nekem szegezték a kérdést: „Mi leszel, ha nagy leszel?” Hazudnék, ha azt mondanám, hogy tudtam erre a kérdésre a választ. Gondoltam, a jóisten segít megtalálni számomra a megfelelő utat. Tudom, ahhoz, hogy most itt lehessenek, hogy a legjobbat hozzam ki magamból Sopronban, a Bolyai Filmműhelyben kapott látószög sokat segített. És bár múltnak az évek, sokszor észre se vesszük, hogy fejlődünk valahova. Ez a látogatás segített rádöbbeneni arra, hogy belássam, igenis jóval előrébb vagyok már, mint a bolyais énem, láttam, hogy honnan hova jutottam. Ez adott egy adag motivációt az élethez és a tanulmányaimhoz, mert az embernek mindig kell, hogy legyen kitűzött célja, ami által több lehet, jobb lehet.

Szeretném megköszönni tanárainknak, Mihály és Imre tanár uraknak, hogy segítettek abban, hogy az lehessenek, aki vagyok, és ott lehessenek, ahol lennem kell. Hogy nemcsak a filmes szemléletünkön változtattak, de az élet sok kérdésére is választ kaphattunk tőlük.

És a csapattársaimnak is szeretném megköszönni a sok-sok élményt, a filmszemléket, a filmes táborokat, a barátságukat és a segítségüket. Ez a szakkör egy családias hangulatú közösséggé alkult.

A jelenlegi kis filmeseknek szorgalmat és lelki erőt kívánok a tanulmányaik elvégzéséhez és az álmaik megvalósításához. Jusson eszetekbe: az élet a legjobb rendező, a múltba tekintve jön rá a bölcs, hogyan alakítsa jövőjét.

Gyorgyevics Katalin

*

Mit jelentett és jelent jelenleg is nekem a Bolyai Filmműhely? Egy Andre Agassi idézettel tudnám a legegyszerűbben leírni: „Az idő és a gyakorlás egyenlő az eredménnyel.” Bejártam egy ívet, eljutottam A pontból B-be, amióta elkezdtem a filmezéssel foglalkozni a filmműhely

Lejkauf István gyakorolja a kamera rendszerbe kötését

berkein belül. Hobbinak indult, és szakma lett belőle. Nem munka. Szakma. Mert a szakmáról szeretettel beszélünk. Olyan dolog ez, ami nem esik nehezedre, és ami nem szűnik meg csak azért, mert már nem vagy gimnazista (jelenleg is az Újvidéki Tévénél igyekszem tanulni, dolgozni).

Az ív, amiről szót ejtettem, számomra többretegű.

Amit a saját szemünkkel látunk, az az elérhető világ. Viszont, amit a kamera lencséjén keresztül, az az a világ, amit mások már nehezebben hisznek el. Az operatőr ilyen formában kettős, talán kicsit skizoid szerepet tölt be. A saját szemén keresztül mutatja meg másoknak a saját valóságát, ami a nézőnek már nem biztos, hogy a teljes realitás. Ez hatalom: a filmkészítő maga döntheti el, hogy hazugságot vagy az igazságot közvetíti. S itt már etikáról, alázatról és emberségről is beszélünk. Elsősorban ezt tanultam én meg a filmezéstől.

Másodsorban megtanultam azt, hogyan kell felelősséggel tartozni valami iránt, ami megszűnni látszik, viszont túl fontos ahhoz, hogy ezt csak úgy hagyni lehessen. Így lett a Bolyai Filmműhely régi csapatából Mayfly Filmklub. Így vállaltam el azt, hogy létrehozok egy olyan dolgot, ami összetartja a csapatunkat a gimnázium befejezése után is. Az ember alapvetően egy olyan lény, aki nehezen fogadja el azt a tényt, hogy megszűnik valami, ami számára meghatározó, s általában próbál ellene tenni. A többieket is próbálom néha fenéken billenteni ilyen téren – több-kevesebb sikerrel.

Lejkauf István

*

Az én történetemet gyakran mesélik: „A lány, aki csak azért jött a Bolyaiba, hogy a filmműhely tagja lehessen.” Ezt a döntésemet a mai napig sem bántam meg, és bár végül nem ilyen irányban folytattam tanulmányaimat, a filmkészítés meghatározó szerepet játszik az életemben.

Amikor 5 évvel ezelőtt csatlakoztam a műhelyhez, azonnal nyilvánvalóvá vált számomra, hogy ez nemcsak egy egyszerű szakkör heti 2-3 óra erejéig, hanem annál sokkal komolyabb, és ehhez át kell érezni és fel kell venni a filmes életstílust. A legelső téli táborban, amelyen részt vettem, értettem meg igazán, hogy mi egy csapat vagyunk, egy közösség, amely maximálisan nyitott az új tagokra, rugalmas, de ugyanakkor felettébb összetartó.

Mindez leginkább a fergeteges és mindig felejthetetlen téli és nyári táborok alatt jut kifejezésre, amikor hajnalok hajnalán a szemünk láttára sülnek ki a kenyerek a kemencében, zacskócsörgetéssel próbáljuk Mancika macskánkat színészkedésre bírni, metálegyüttes énekesének toroka kerül kés alá, vagy épp kamasz fiúk gördeszkás trükkjeit örökítjük meg.

De ha már itt tartunk, meg kell említeni a rengeteg filmfesztivált, amelyre eljutottak az alkotásaink, és velük együtt mi is, és általában nem tértünk haza üres kézzel, miáltal újabb lendületet kaptunk a továbbiakhoz, és számtalan élménnyel lettünk gazdagabbak.

Rengeteget köszönhetünk Horváth Mihálynak, Póth Imrének és Megyeri Gábornak, akik mindig segítettek, ahol tudtak, valamint nem elméleti síkon bombáztak bennünket okosságokkal, hanem főként tapasztalatból láttak el jó tanácsokkal, melyek mind szakmai szempontból, mind a mindennapi életben hasznosak bizonyultak. Köz-

A Prison: Oximoron c. film forgatása (2012. július 24.)

helyesen hangozhat, de őszintén mondom, hogy büszkeséggel tölt el, és rendkívül hálás vagyok azért, hogy a Bolyai Filmműhely tagja lehetek.

Meggyőződésem, hogy a filmműhely is nagy szerepet játszik abban, hogy a Bolyai gimmi nem egy átlagos középiskola, és én személy szerint nagyon remélem, hogy még nagyon sokszor ünnepelhetünk hasonlóan jeles évfordulót.

Szénási Eszter

*

Idén tízéves a Bolyai Filmműhely, ez egy tény. Az is tény, hogy gimnáziumban ennek a műhelynek tagja voltam, s én úgy érzem, azóta is az maradtam annak ellenére, hogy már nem vagyok gimnazista, nem Zentán élek. De mindig örömmel gondolok vissza a gimnazista éveimre, egyrészt a kollégiumi élet miatt, másrészt pedig a filmezés miatt.

Azelőtt nem igazán tudtam, hogy pontosan mivel szeretnék foglalkozni az életben, mert nagyon sok dolog érdekelt. Kisebb koromban például nagyon szerettem autót, motorokat rajzolni, de nem vettem meg az állatokat sem, főleg a dinoszauruszokat. Általános iskolában is több tanárom is tanácsolta, hogy az adott tantárgyban, ill. tantárggyal kapcsolatosan tanuljak tovább, mert jól megy nekem, van hozzá tehetségem/eszem. Tudomány és művészet egyaránt érdekelt, a műszaki képzéstől kezdve a biológián és kémián át egészen a zenéig, nyelvekig.

A képzőművészet iránti szeretetem már jóval korábban kialakult, valószínűleg a családi háttértől is, hiszen apám festő, nagybátyám pedig grafikus. Mindkettőjük munkáit csodáló szemekkel néztem. Na de egy szónak is

száz a vége, a lényeg, hogy a zentai Bolyai gimnáziumba elsősorban azért iratkoztam be, hogy legyen még négy évem eldönteni, mi legyen azután. A szakkört nővérem ajánlotta, azt mondta, hogy ez egy nagyon érdekes dolog, biztos tetszeni fog nekem. Hát gondoltam, akkor már megnézem, kipróbálom. S végül igaza is lett, megtetszett az egész dolog. Persze első évben még mindenki kipróbált mindent, hogy mi tetszik neki a legjobban, de nekem a vágás jött be legjobban. Már csak az, hogy három képet milyen sorrendben rakunk egymás után, jócskán megváltoztathatja a képek együttes jelentését. Gimnáziumban a kedvenc napom a héten a szerda volt, hiszen aznap tartottuk a foglalkozást, és általában a vacsora sem volt megveendő.

Első díj a pécsi diákművészeti fesztiválon: Kiss Júlia, Víg Dániel, Sándor Dániel (2010. április 24.)

Mikor belegondolok, hogy már 10 éve járnak át minden héten a tanár úrék Zentára Újvidékről, ill. Temerinből, csak elismerni és tisztelni tudom őket. Természetesen nem feledkezem meg Megyeri tanár úrról sem, aki elsősorban rendszergazdaként dolgozik a gimnáziumban, de ő segített nekünk a technikai részeket megoldani. Ha ők hárman nem egyengették volna utunkat, utamat a filmezésben, nem jutottam volna el például Zalaegerszegre, Budapestre vagy Lakitelekre sem filmfesztiválokra, filmszemlékre.

Kedvencem a lakiteleki filmszemle volt, ahol többször is jártam. Először mint zsűritag (mivel a filmműhelyünk az előző évben az egyik animációs filmmel fődíjat nyert – *Kicsi Klájd és a nagyvilág* –, és meghívtak, hogy alkos-

sunk egy külön kis diákszűrit), majd mint alkotó is. Neves emberek körében tölthettem pár napot, megismerhettem véleményüket alkotásomról (alkotásunkról, hisz a filmezés csapatmunka). Kezet foghattam, meg koccinhattam Sára Sándorral vagy Zsigmond Vilmostal, akik a magyar filmművészet, filmalkotás hatalmas nevei. De ha egy másik szemszögből nézem, mint növésben lévő gyerekeknek, az is nagyon tetszett, hogy a Népfőiskolán, ahol tartották a szemlét, a Tisza vendéglőben jobbnál jobb ételeket kaptunk mindig. Emlékszem, egyszer meg is jegyeztem, meg kellene mutatni otthon a konyhásoknak, milyen ennivalókat kaptunk, hogy ők is készítsenek ilyeneket. S mindez nem történt volna meg, ha nem kezdtem volna el a filmezést. Úgyhogy én nagyon örülök, hogy megadatott nekem ez a lehetőség, bepillantást nyerhettem ebbe a világba is, ahonnan nem akarok kilépni. Mert ugye írásom elején még arról volt szó, hogy nem tudtam dönteni, mit is akarok kezdeni magammal. Most már tudom: filmezni akarok tovább.

Szerencsémre jelenleg is tudok ezzel foglalkozni, igaz, témák ügyében nem olyan szabadon, mint a gimnáziumban, mert most egy televízióba dolgozok be, de a munkatársak ezt a hát... negatív velejárót teljes egészében hatástalanítják, szeretek velük dolgozni, élvezem, amit csinállok. Az pedig, úgy érzem, fontos dolog az ember életében, hogy azzal foglalkozzon, amit szeret is csinálni. A Bolyai Filmműhely segítségével el tudtam indulni ezen az úton, ezért szeretném megköszönni mindenkinek, aki bármiféle módon segített engem vagy a filmműhelyünket.

Víg Dániel

A budapesti BIG Diákképzés filmfesztiválján Víg Dániel nyilatkozik a tévének (2011. március 25.)

Így írnak a gyermekkorok happi endet!

Gyermekek nevelni, tanítani nem könnyű. Olyan környezetet kell nyújtani számára, amely biztosítja a nevelő által az önnevelés folyamatát. Egy gyermeknek mindekelőtt önmagát kell megtalálnia az oktatási rendszerben. Fel kell fedeznie mindazt, amiben tehetséges, ami igazán érdekli, amivel ő érvényesülni tud később a felnőtt társadalomban, és aminek köszönhetően néha úgy érezheti, hogy egy kicsit megválthatja a világot is. Mert minden gyermek szeretne egy kicsit Kolumbusz Kristóf, Einstein, Picasso, Chaplin vagy névtelen zoknifeltaláló lenni, maradandót alkotni. Ha az álmodozó gyermeknél sikerélményeket ér el egy nevelő, azzal erőt ad a kezébe: magabiztosságot, bátorságot, lelkiert.

Egy kitűnő tanuló kamasz kislány, aki nyolcadikban értetlenül áll, hogy hogyan lehet a magyar és a matek a két kedvenc tantárgya egyszerre, aki felvételizik egy természettudományi tehetséggondozó gimnáziumba, és az első két jegye két egyes algebrából és geometriából, az csalódik: a világban, az intézményben, legfőképp a saját döntéseiben. Viszont az iskola, amelyben tanul, nem csak papíron tehetséggondozó, így a kislány rájön arra, hogy ez még nem a világvége, csak meg kell találnia az intézmény lehetőségeinek tárházában, hogy mi az, amiben ismét kipróbálhatja magát. Eszébe jut, hogy sulióújságot sikeresen szerkesztett már, így érdeklődni kezd az iskola filmműhelye után. Újságírói tippek, riporter titkok után kutat. Iskola után szalad a számítógéphez, témákat keres, kérdése-

Koltai Róbert színész-rendező dedikál a filmműhely tagjainak (2008. március 5.)

Sára Sándor operatőr-rendező, tanár, a Lakiteleki Filmszemle elnöke dedikál a Bolyai Filmműhely tanulóinak (2009.november 27.)

ket állít össze. Csapatban dolgozik: csapatban, ahol reggel hétkor forog a kamera, hajnali háromkor még vágnak, két kávé és két snitt között Guns N' Rosest hallgatnak, de reggel hatra elkészül az a film, ami több fesztiválon díjat zsebbe. Ahol a lánynak lehetősége van többek között Koltai Róberttel interjút készíteni, és megtanul hatékonyan időre és felelősségteljesen csapatban dolgozni.

A kislány hálás, mert ennek köszönhetően az egyetem évei alatt három civil szervezet aktív tagja. Fejlődött a szervező- és kompromisszumkészsége. Megtalálta a saját útját, és céltudatosan halad is rajta. Ez a felnőtté válás happy endje: ami ma egyre kevesebb embernek adatik meg. Én ezt a befejezést köszönöm – a szüleim után – a Bolyai Filmműhelynek!

Kiss Anita

A Vas-Film fesztiválon Szabados Noémi, Szénási Eszter és Szabó Ákos átveszi a filmműhelynek járó díjat (2011. április 19.)

*

A nevem Szabados Noémi. Már négy éve tagja vagyok a Filmműhelynek. Legjobban a rendezés és a forgatókönyvírás érdekel, de a vágásban is jártas vagyok.

A filmműhelyről már akkor hallottam, mielőtt bolyais lettem, ugyanis minden évben rendeznek az iskolánkban a félévelizni vágyó diákoknak egy tábort, ahol megismerhetik az iskolát. Ugyanekkor van még a filmműhelyes diákoknak is egy tábora, így mikor sikerült a felvételi, nagy kíváncsisággal mentem el a szakkörre. Alapból érdekel a legtöbb médiával kapcsolatos dolog (fényképezés, újságírás stb.), így nem csoda, hogy ez is gyorsan megtetszett.

Belekóstoltam sok típusú filmben. Legjobban a dokumentumfilmet szerettem meg, de az animációkészítés is nagyon érdekel. Kreatív ember vagyok, ezért nem meglepő módon a filmgyártás kreatívabb folyamatai számomra az érdekesebbek. Az ötletelés és a film egyes elemeinek megtalálása a kedvenc részem.

Szabados Noémi

*

2009 szeptemberében, amikor először hallottam a Bolyai Filmműhelyről, akkor arra gondoltam, hogy miért is ne próbálnám ki. Mindig érdekelt az a világ, ami a kamera túloldalán van, és hála a csoportnak, ezt is megtapasztalhattam. Sok-sok elmélet után végre kézbe kaphattuk a kamerát, ekkor elhangzott egy örökérvényű igazság Mihály tanár úrtól: „Úgy bánj a kamerával, mint a nővel: határozottan, de gyengéden!” Ezután már csak idő kérdése volt, hogy mikor készül el a saját filmem, ami egy animációs film volt. Emellett sok-sok filmben, ese-

ményen szerepeltem mint vágó, operatőr, hang- és fény-technikus. A filmes táborok...

Azok voltak a szép idők, amikor reggel, délben, este csak a filmkészítés volt a főszerepben. Ilyenkor mindent félretéve dolgoztunk, néha a helyszínen aludtunk, vagy a vágás közben aludtunk el, vagy éppen alvás nélkül folyamatosan forgattunk. Hatalmas élmény volt. Ennek eredményeképp 2013 tavaszán megszületett egy játékfilm, aminek csak a fantázia szab határt, címe: „...és mégis mozog”. Egy játékfilm, ami az élettelen világ fellázadását mutatja be. Nagyon nagy segítséget nyújtott mindenki, hogy ez a film elkészülhessen. Külön köszönet Nagy Róbert kollégának, aki az animálásért felelt. A messzi jövőben tervben van, hogy legyen folytatása, de ez legyen a jövő zenéje.

Isten éltesse a Bolyai Filmműhelyt!

Bajcsi Áron

Sándor Dani és Bajcsi Áron operatőrök készenlétben a ballagás felvételezésére (2011. június 16.) ■■■ Szabó Ákos operatőr (2012. július 25.)

*

A Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium kezei között működő Bolyai Filmműhelyről és sok más szakkörrel elsős koromban szereztem tudomást. Mivel szeretek mindent kipróbálni, ezért minden plusz foglalkozásra jelentkeztem, amik nem fedték egymást időben. A sok foglalkozás közül a műhely volt az egyike azoknak, amire végig jártam, amíg bolyais voltam, és azután is.

Rajongok a filmművészetért és a multimédiáért. Korábban anyukám oktatott a fényképezésre és a sok filmet is néztem, utána pedig a műhelyben találtam meg azt a lehetőséget, amivel fejleszthettem magam, jobb lehettem a hobbimban.

Eleinte elsajátítottam az alapokat, és kipróbáltam minden egyes munkálatot a filmkészítésnél. Sok idővel

és munkával járt a dolog, mivel az iskolai rendezvények dokumentálása mellett más műfajokat is szerettünk volna megismerni és megtanulni. A filmjeink eljutottak külföldre is, megmérettetek másokéval, és a sok erőbefektetés megtérült. Rengeteg díj, utazás, emellett a szakmai beszélgetések mind csak még több munkára sarkalltak. Miután mindent kipróbáltam, az operatőri munka mellett dön-

Előkészületek a ballagási műsor felvételezésére a zentai színházban (2012. június 21.)

töttem, és azon a területen tevékenykedtem a műhelyben. Mikor befejeztem a középiskolát, egy ideig – az egyetem mellett, – az újvidéki Mozaik TV munkatársa lehettem mint operatőr. A munka során megmutatkozott, hogy a filmműhely nagyon jó alapot adott, mivel pár nap próbálkozás után, már önállóan tudtam dolgozni.

A műhely lehetőséget nyújtott olyan dolgok kipróbálására, amiket egyébként az ember nem tapasztalhatna meg. Megismerhettem a stáb baráti hangulatát, a munka menetét és annak természetét, és természetesen a komoly szakmai betekintést nyerhettem a filmezésbe. Az ember autodidakta módon is foglalkozhat filmművészetel, de az igazán erős alapot csakis egy ilyen filmműhely adhatja meg.

Szabó Ákos

Az alkotás szerelme

Ki ne szeretne alkotni, és ki ne szeretne az alkotásába befektetett munkájáért elismerést kapni? Én szeretek, szinte szerelmes vagyok ebbe az érzésbe. Képzőművészeti tagozatra járok, és mondhatni katarzisélményt nyújt számomra, amikor egy vadidgen ember elismeréssel néz végig a munkáimon. A filmműhely ebben segített nekem rengeteget. Kisiskolás korom óta papírra vetem érzéseim, és amikor ezekből az apró boldog vagy épp szomorú pillanataimból egy forgatókönyv, majd egy kész film születik, az olyan, mintha az énem egy része nézne vissza rám a múltból. Ez gyakran tényleg megtörtént, mivel szereplőként is tevékenykedtem. A filmműhelyben nőttem fel: az első forgatókönyvemtől és filmetől az utolsóig vezető út során rengeteg tapasztalatot szereztem

A műsor kezdetére várva. A videomixerek: Szremkó Bettina rendező, Hévízi Heléna és Szabados Noémi.
A háttérben balról Póth Imre, jobbról Horváth Mihály mentor (2012. június 21.)

mint művész és mint ember. Egy hihetetlenül összetartó, kedves és nem utolsósorban kitartó (ami azért szerény személyemhez szükséges) csapat vett körül négy évig.

Maga a munkafolyamat fárasztó, de létteli és fiatalos szórakozásnak bizonyult számomra. De mikor egy idősebb ember egy interjú során teljesen a bizalmába fogad, és mesél az életéről, a munkásságáról, az olyan megtisztelő. Mégis én inkább a tanulmányutakat elmelném ki a legemlékezetesebb dologként. Már említettem, nekem fontos ez a katarzisélmény, és mikor Budapesten a nagyközöség előtt vetítik le a filmem, és síri csendben figyelve végigüli egy csomó ember, majd pedig elismerő tapsot kap, vagy csak mikor a saját városomban, az ismerőseim előtt, a KSZFV-n vetítik, és számtalan baráti mosolygó arc vesz körül, és dicséretben részesülök, akkor végre fontosnak és értékesnek érzem magam. Vagy mikor a zsűrivel való beszélgetésen kijelölnek nekem a szakemberek egy utat és biztatnak a folytatásra, látnak bennem valamit, amit a filmműhely nélkül talán soha sem találtam volna meg magamban. Összességében a filmműhelynek köszönhetem azt az embert, aki most a tükörből mosolyogva, boldogan, az emlékeibe révedve visszanéz rám.

Hajdú Sára

Az iskolában számos szakkör működik, elsősébként rengeteg mindenből válogathat az ember. Bennünket mégis valami arra ösztönzött, hogy a Bolyai Filmműhelyéhez csatlakozzunk. Ez a foglalkozás teljes egészében eltér a többitől. Nem könyveket bújva sajátítjuk el az anyagot, ez teljesen másról szól. Tanáraink kezdetben annyi tudást gyömöszölnek a fejükbe, amennyit csak tudnak. Ezt a tudást később a gyakorlatban hasznosíthatjuk. A kedvenc pillanataink a táborokhoz köthetők. Ilyenkor éjjel-nappal készítjük a filmjeinket, melyek csak kemény munkával öltenek alakot. Szeretem a táborokat, mert ilyenkor csak a filmezésre kell figyelnem, és ebben rengeteg szórakozás is rejlik. Év közben számos külföldi és hazai fesztiválra járunk, ahol megmérgetjük filmjeinket. A közelmúltban lehetőséget kaptunk arra, hogy megörökítsük az árvíz sújtotta obrenovaci területeket. Ez egy örök élmény marad a számomra, amiből rengeteget tanulhattam. Amit sosem tapasztalhattam volna meg, ha nem lennék a filmműhely tagja. Egy biztos, én a közeljövőben is szeretnék a filmezéssel foglalkozni, számomra a filmműhely nem csupán egy szakkör, úgy működünk, mint egy nagy család.

Orosz Kinga

A dijak

LEGJOBB MŰHELY-DÍJ

Bolyai Filmműhely

részére

Köszönetképpen a VII. „VAS-FILM” - Vas megyei filmfesztiválon való részvételért, s egyben további, sikerekben gazdag filmes életutat kívánva.

Táplánszentkereszt, 2011. április 17.

Kodolányi Sebestyén
a zsűri elnöke

Meskó Krisztián
művelődésszervező

OKLEVÉL

SÁRA SÁNDOR

TISZTELETÉRE MEGHIRDETETT

KISTÉRSÉGI ÉS KISKÖZÖSSÉGI TELEVÍZIÓK

IX. SZEMLÉJÉN A (Z)

A BOLYAI FILMMŰHELY ALKOTÓCSOPORTJA

A DUNA TELEVÍZIÓÉRT ALPÍTVÁNY
ALKOTÓI MŰHELYDÍJ - 1.000.000 Ft

Lakitelek, 2008. november 28.

Lezsák Sándor
LAKITELEKI NÉPFŐISKOLA

Dr. Szerdró Péter
SZENT ISTVÁN EGYETEM

Sára Sándor
DUNAVERTISAS EGYESÜLET

A Vas Filmfesztivál műhelydíja ■■■ A kistérségi és kis közösségi televíziók filmszemléjének fődíja

Útra keltek az alkotások

A filmművészet a hetedik művészeti ág. A film napjaink egyik legnépszerűbb információs, ismeretterjesztő, szórakoztatási és művészeti célú médiuma. Az alkotók az elkészült műveiket, miután befejezettek nyilvánították, útjára bocsátják. Horváth Mihály megfogalmazása szerint a film éli a saját életét.

Miután a Bolyai Filmműhely első filmes csapata túl volt a szárnypróbálgatásokon, 2006 nyarán a Kanizsai Videotáborban elkészítette első saját filmjét. A tábor utolsó estjén bemutatásra került a többi film sorában a *Varázslatos vesszők* című film, amely a bolyaisok keze munkája volt. Ettől a pillanattól lehet számolni, hogy a bolyaisok nemcsak saját szórakozásukra készítenek már filmet, hanem munkájukat a nagyközönség elé viszik. A közönség szavazatai alapján második díjas lett a film.

Ezen felbuzdulva a csapat a következő évben benevezett a Középiskolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedőjére (KSZFFV), ahol ugyancsak szép eredményt ért el. Így keltek útra lépésről lépésre a filmműhely alkotásai. Eleinte az alkotók a saját korosztályuknak kiírt diák- és ifjúsági filmfesztiválokon, szemléken vettek részt országon belül és kí-

vül, mint a pécsi Diák- és Ifjúsági Filmfesztivál vagy a belgrádi Országos Diák- és Ifjúsági Filmszemle, de megemlíthetjük a budapesti BIG vagy OK filmfesztiválokat is. Majd a sikereken felbátorodva a csapat olyan fesztiválokra is benevezett, ahol már az idősebb korosztály van jelen, és itt ott egy-két vérbeli profi is megjelenik. Ezek az úgynevezett független filmes fesztiválok, amelyeken már a zsűri egy-egy komoly kritikát is megfogalmaz, de ez a bolyaisoknak nem szegte szárnyát. Évről évre jelen voltak a Vas-Filmen Táp-lánszentkereszten, a Göcsej Filmszemlén Zalaegerszegen, a Totál Plánon Celldömölkön, a Szombathelyi Bajnok Filmek Ligája Fesztiválján vagy a szegedi Van Más Kép fesztiválon. A bolyaisok számára nem titkoltan a legkedvesebb fesztivál a Lakiteleki Kistérségi és Kisközösségi Filmszemle, ahol a filmműhely fennállása óta a legnagyobb elismerést kapta, az egymillió forintot érő műhelydíjat. A bolyaisok részére ez a díj nem csupán a pénzt jelentette, amin filmtechnikát lehetett vásárolni, hanem azt is, hogy a következő évben egy héttagú diákzsűrit is meghívtak a szemlére. És hogy milyen díjakat kapott még a filmműhely az elmúlt 10 évben, arról a következő táblázat ad tanúbizonyságot.

Év	Fesztivál	Film	Díj
2006	Filmtábor, Magyarakanizsa	<i>Varázslatos vesszők</i>	II. közönségdíj
2007	Középiskolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedője (KSZFV), Zenta	<i>Varázslatos vesszők</i> <i>Bolyai gimi meg a kolesz</i>	I. díj III. díj
2008	KSZFV, Zenta	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i>	I. díj
	Regionális filmfesztivál, Pancsova	<i>Varázslatos vesszők</i>	Különdíj
	Kistérségi és Kisközösségi Televíziók Filmszemléje, Lakitelek	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i> <i>Bolyai Filmműhely</i>	Különdíj Alkotói műhelydíj
2009	KSZFV, Zenta	<i>Mi leszek, ha nagy leszek?</i>	Különdíj
	Regionális filmfesztivál Pancsova	<i>Happy End</i>	Operatóri díj: Lejkauf István
	Másság Fesztivál, Újvidék	<i>Happy End</i>	Inklúziót bemutató legjobb film
	Tükör-kép, Vajdasági magyar amatőr fotó- és kisfilmszemle, Magyarakanizsa	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i>	I. díj
	Regionális filmfesztivál, Pancsova	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i>	I. díj
Országos Gyermek- és Ifjúsági Filmfesztivál, Belgrád	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i> Bolyai Fimműhely	Grand prix Legjobb mentorok: Póth Imre, Horváth Mihály	
	Diákképfesztivál, Pécs	<i>Még három év...</i> Bolyai Filmműhely	Dokumentumfilm kategóriadíj Külön elismerés

Év	Fesztivál	Film	Díj
2010	KSZFV, Zenta	<i>Terelgeti nyáját</i> Bolyai Filmműhely	I. díj Póth Imre, Horváth Mihály a filmpedagógiai munkáért
		<i>Mi lesznek, ha nagy lesznek?</i> <i>Délibáb</i>	Legjobb animáció: Gyorgyevics Katalin, Berec Alexandra Legjobb rendező: Víg Dániel
	Vas-Film, Táplánszentkereszt	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 1.</i> <i>Még három év...</i> <i>Mi lesznek, ha nagy lesznek?</i> Bolyai Filmműhely	III. díj Műhelydíj
	Diákképzés, Pécs	<i>Ha a bunda beszélni tudna</i>	Dokumentumfilm kategória, I. díj
	Egri József Filmfesztivál, Topolya	<i>Terelgeti nyáját</i>	Néprajzi kategória, I. díj,
	2011	KSZFV, Zenta	<i>Az utolsó vashajlítók</i> <i>Macskamorfózis</i>
<i>Ő a csoda</i> Bolyai Filmműhely			II.Legjobb vágó: Gyorgyevics Katalin és Lejkauf István III.Legjobb műhely
Egri József Filmfesztivál, Topolya		<i>Ő a csoda</i>	IV.Dokumentumfilm kategória, I. díj, legjobb operatőr: Lejkauf István
		<i>Varázslatos vesszők</i>	Dokumentumfilm kategória, II. díj

Év

Fesztivál

Film

Díj

Terelgeti nyáját

Néprajzi kategória I. díj, legjobb operatőr: Lejkauf István

Göcsej Filmszemle, Zalaegerszeg

Happy End

Különdíj

Országos Gyermekek- és Ifjúsági
Filmfesztivál, Belgrád

A mosoly

Forgatókönyvdíj

5. BIG Fesztivál, Budapest

*Mi leszek, ha nagy leszek?
Még három év...*

Különdíj
II. díj, közönségdíj

Vas-Film, Táplánszentkereszt

*Ő a csoda
Ha a bunda beszélni tudna
Az utolsó vashajlítók*
Bolyai Filmműhely

Legjobb alkotóműhely

Egri József Filmfesztivál, Topolya

*Ő a csoda
Terelgeti nyáját*

Dokumentumfilm kategória,
I. díj
Néprajzi kategória, I. díj

Göcsej Filmszemle, Zalaegerszeg

*Délibáb
Az utolsó vashajlítók*

Különdíj
Különdíj

Van Más Kép Ifjúsági Filmfesztivál,
Szeged

*Legyen egy jó lépése
Macskamorfózis
Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.*
Bolyai Filmműhely

Legjobb műhely díj

Diákfilmfesztivál, Pécs

*Macskamorfózis
Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.*

Játékfilm, kategóriadíj
Animációs film, kategóriadíj

Év	Fesztivál	Film	Díj
	Kistérségi és Kisközösségi Televíziók Filmszemléje, Lakitelek	<i>Az utolsó vashajlítók</i>	Két különdíj
2012	KSZFV, Zenta	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i> <i>Süt a mama, süt a pék</i> <i>Legyen egy jó lépése!</i> <i>Draperia-tenger papírhajói</i>	Fesztivál fődíja Legjobb dokumentumfilm Legjobb operatőr: Szabó Ákos Legjobb animáció: Hévízi Heléna és a 3K osztály Legjobb műhely
	Vas-Film, Táplánszentkereszt	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i> <i>Macskamorfózis</i> Bolyai Filmműhely	III. díj Küöldíj Műhelydíj, II. helyezés
	Göcsej Filmszemle Zalaegerszeg	<i>Macskamorfózis</i> <i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i> <i>Minden egyes hangért meg kell küzdeni</i> Bolyai Filmműhely	Küöldíj Műhelydíj a kiváló szakmai munkáért
	Országos Gyermekek- és Ifjúsági Filmfesztivál, Belgrád	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i> A Bolyai Filmműhely öt filmje	I. díj Küöldíj a legjobb produkcióért
	Egri József Filmfesztivál, Topolya	<i>Délibáb</i> <i>A gyékények mesterei</i>	Néprajzi kategória, I. díj Néprajzi kategória, II. díj, a Vöröskereszt díja a humánus célokért
	Facebook	<i>Ki kit nevel?</i>	III. díj

Év	Fesztivál	Film	Díj
2013	Vajdasági Középiskolások Filmfesztiválja, Újvidék	<i>Süt a mama, süt a pék</i>	II. díj
	KSZFV, Zenta	<i>Isten áldása?!</i>	I. díj
	Országos Gyermekek- és Ifjúsági Filmfesztivál, Belgrád	<i>Isten áldása?!</i>	I. díj
	Totál Plán, Celldömölk	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i>	I. díj
	Kistérségi és Kisközösségi Televíziók Filmszemléje, Lakitelek	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i>	Különdíj
	Vas-Film, Táplánszentkereszt	<i>Volt egyszer mozi</i>	I. díj, Kiss Júlia Arany Medvehagyma díj
	Göcsej Filmszemle, Zalaegerszeg	Bolyai Filmműhely	Műhelydíj
2014	Középiskolások Országos Animációs Fesztiválja, Jagodina	<i>Beautiful Days</i>	II. díj
	Vajdasági Középiskolások Filmfesztiválja, Újvidék	<i>Kicsi Klájd és a nagyvilág 2.</i> <i>Prison: Oximoron Making of</i>	I. díj Legjobb vágó: Szénási Eszter
	Egri József Filmfesztivál, Topolya	<i>Még három év...</i> <i>Mozgás – forma</i>	Grand prix II. díj
	Országos Gyermekek- és Ifjúsági Filmfesztivál, Belgrád	<i>Beautiful Days</i>	I. díj

Év

Fesztivál

Film

Díj

Középiskolások Országos Animációs
Fesztiválja, Jagodina

Over the Hills and Far Away

I. díj

Bajnok Filmek Ligája, Szombathely

*Még három év ...
Kicsi Klájd és a nagyvilág 1-2.
Volt egyszer mozi*

Műhelydíj

Tartományi Ifjúsági és Sporttitkárság

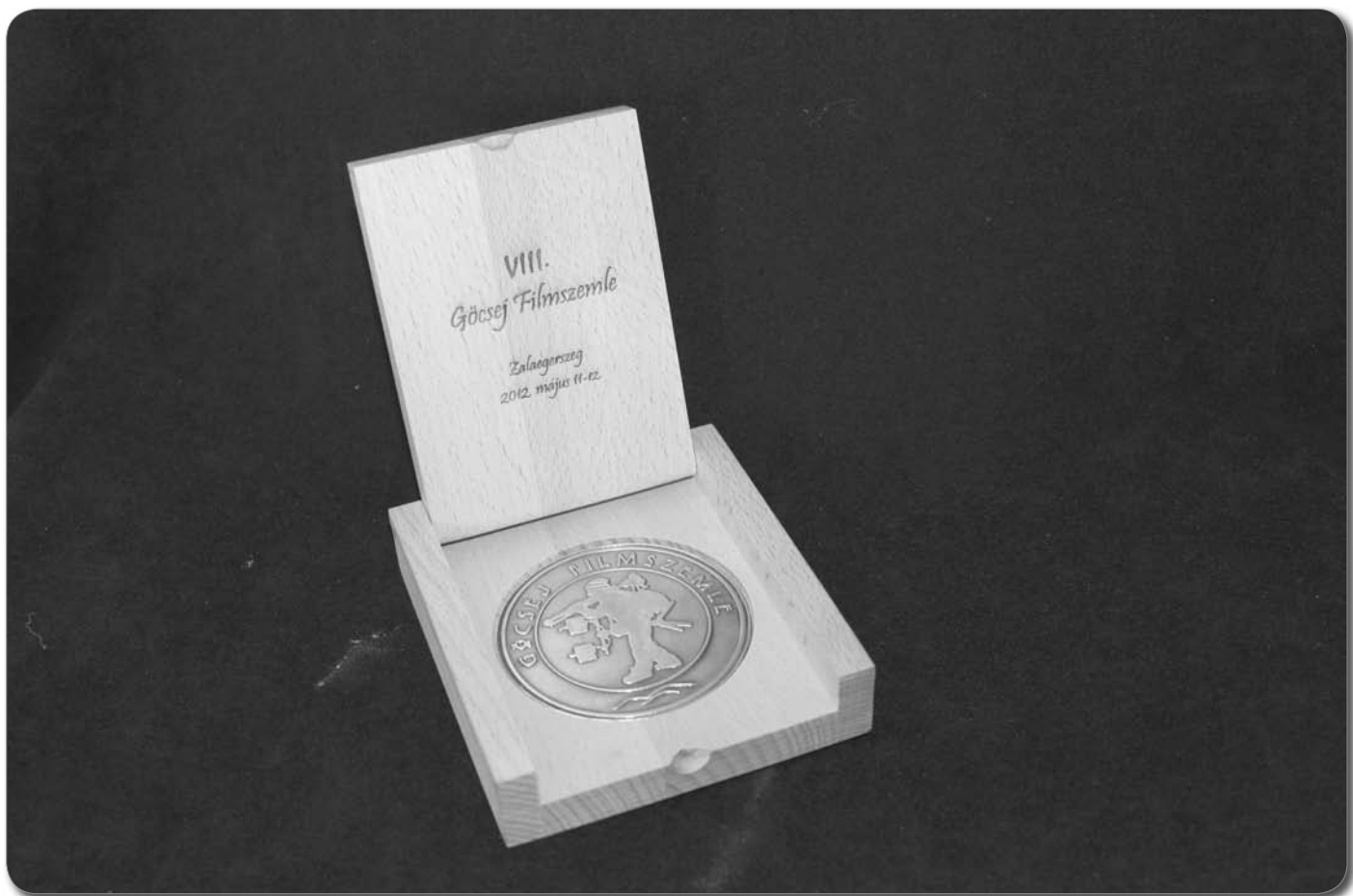
Sikeres középiskolai és
filmműhelyi tevékenységéért

Szremkó Bettina és a mentorok:
Horváth Mihály, Póth Imre,
Megyeri Gábor

Savaria Filmszemle, Szombathely

Kicsi Klájd és a nagyvilág 1-2.

Különdíj

A Göcsej Filmszemle díja

Tartalom

És munkához láttunk

- Így kezdődött (Póth Imre)
Tíz év (Horváth Mihály)
Az album (MSc. Megyeri Gábor)
Tíz év h-arcai (Attila Gajda)

Oktattunk és neveltünk

- Az idézet (Póth Imre)
A filmkészítés oktatásának módozatai a Bolyai
Filmműhelyben (Horváth Mihály)

Magányos jegenyefa a síkságon

- Neočekivano iznenadjenje iz Sente (Vladimir
Andjelković)
Váratlan meglepetés Zentáról (Vladimir
Andjelković)
Filmműhely Zentán (Buglya Sándor)
„Mozgásban a gondolat, mozgásban a kép”
(Siflis Zoltán)
Apró, de annál fényesebb csillagok a Halló,TV!
égboltján (Buda Hajnalka)
Usamljeni jablan u ravnici (Milorad Putnik)
Magányos jegenyefa a síkságon (Milorad Putnik)
A zentai Bolyai Filmműhelyről (Meskó Krisztián)
Emlékkönyvbejegyzés a bolyaisoknak
(Váraljai Tamás)
A zentai fénnel írók (Lovass Tibor)
A szó megnevez, a film megmutat (Német Izabella)

A kistigrisek ereje

- 7 Zoom a csipet-csapatra (Kiss Anita) 51
11 Making-of Bolyai-filmtábor (Csillik Blanka) 54
13 Ezer pillanat filmkockái (Kiss Anita) 56
15 A kistigrisek ereje 58
Hogy kerül a cipő a színpadra?
Csapó, felvétel indul! (Horváth Zsolt) 59
A kísérleti film a határok átlépésére hivatott
Hatnak a „profi” rendezőkre 61
A zentai filmműhely (tuti) 62
21 A film közösségi élmény (Tóth Livia) 62
Utazás és táv (Tha) 64
24 Filmes tábor (Máriás Endre) 65
Tudni kell a filmek mögé látni (Horváth Zsolt) 66
Nagyban zajlik a Bolyai Filmműhely tábora
Filmtábor happy enddel (Annus Szabolcs) 67
A hegycsúcsokon át a messzeségbe (P-h) 69
30 Akikkel a képernyő révén nem lehet bármit
32 elhíttetni (Tóth Livia) 70
Miodrag Novaković a bolyais filmjeiről 72
33
35 *A Bolyai Filmműhely filmográfiája (2005–2015)* 75
36 *Tapasztalatszerző kalandorlét...*
40 Riport a régi moziról (Gobby Fehér Gyula) 97
Mózes I. könyve, 6–17, avagy Isten áldása?! (Annus
Szabolcs és Birkás Tibor) 98
42 „Terelgeti nyáját...” (Oláh Tamás) 99
46 Értékes szösszenet (Pásztor-Kicsi Gergely) 100

Tapasztalatszerző kalandorlét... (Rizsányi Attila)	100	* (Lejkauf István)	111
Ha a bunda beszélni tudna (Siflis Anna)	102	* (Szénási Eszter)	112
Legyen egy jó lépése (Siflis Anna)	102	* (Víg Dániel)	114
Még három év... (Siflis Anna)	103	Így írnak a gyermekkorok happy endet!	
Az utolsó vashajlító (Vázsonyi Csilla)	103	(Kiss Anita)	116
Varázslatos vesszők (Patócs László)	104	* (Szabados Noémi)	118
		* (Bajcsi Áron)	118
<i>Így írnak a gyermekkorok happy endet!</i>		* (Szabó Ákos)	119
		Az alkotás szerelme (Hajdú Sára)	120
Tízéves lettem én (Berec Judit)	107	* (Orosz Kinga)	122
* (Zsolnai Ákos)	108		
* (Kecsenovity Egon)	109	<i>A díjak</i>	
Visszatekintés (Gyorgyevics Katalin)	110	Útra keltek az alkotások	125

(D.E)
AGÁS

1. CSOKAI K.
2. TÁNC(D.E)
3. EGY-
PERCESEK

Kinga
Laci

4. KÜLDETÉS
5. RESTAURÁ-
TOR
6. ZENTAI
SKATEREK

FORGATÁS

1. EGY-
PERCESEK
2. KÜLDETÉS
3. ZENTAI
SKATEREK
4. ARANY-
MŰVES

VÁGÁS

1. KÜLDETÉS
2. MAKING OF
3. CSOKAI K.
4. EGYPERCES-
EK

PENTEK

FORGATÁS

1. KÜLDETÉS
2. KÜLDETÉS
3. ZENTAI
SKATEREK

VÁGÁS

1. MAKING OF
2. CSOKAI K.
3. ARANY-
MŰVES
4. ZENTAI
SKATEREK

A kamerával úgy kell bánni...
A Bolyai Filmműhely tíz éve
(2005–2015)

Kiadja a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium
Szerkesztette Horváth Mihály és Póth Imre
A kiadásért Kormányos Róbert igazgató felel
Képszerkesztő Megyeri Gábor
Olvasószerkesztő és korrektor Kaszás Angéla
Műszaki szerkesztés, borítóterv Beszédes István

Készült a szabadkai Csíkos Nyomdában 500 példányban
ISBN 978-86-87951-04-4

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása
A Szerb Matica Könyvtára, Újvidék

373.54(=511.141)(497.113 Senta)”2005/2015”

#A #KAMERÁVAL úgy kell bánni... : a Boljai Filmműhely tíz éve : (2005–2015)
/ szerkesztette Horváth Mihály és Póth Imre. – Zenta : Bolyai Tehetséggondozó
Gimnázium és Kollégium, 2015 (Szabadka : Csíkos). – 150 str. : ilustr. ; 18 x 22 cm

Tiraž 500.

ISBN 978-86-87951-04-4

a) Гимназија са домом ученика за талентоване ученике „Бољаи”. Филмска радио-
ница „Бољаи” (Сента) – 2005–2015

COBISS.SR-ID 295794695

ISBN 978-86-87951-04-4

9 788687 951044